

سہ ماہ

۱۲۵

سیلاب

نیلون - ۲۰۲۱

کوٹارہ کا رہوشہ نہری گشتی یہ

دولہتا بہ درخانی و شہری
نافخو و رولج پریٹلیا

نامیدیج
و زہیم خہ نیل

ھەژمار: ١٢٥

ئېلون - ٢٠٢١

سىلاڧ

ناقىرۇك

2

رەشا ب دەستىت خۇ
ھەكە ئاف دى تە بەت

ھسین كاچۇ

شەھىدى پارتىزان و ھۆستايى
گرىيىت ئاسى

15

20

قەھرەمان
نەھمەد شاھىنى بەرگارىيى

خواندەنەكا كورت بۇ پرتووكا

(ساپىئىنس)

يا نقىسكارى ئىسرائىلى (يۇڧال نۇج ھارارى)

11

خودانى نىمىتازى

محمد محسن

سەرنقىسەقان

خالد دېرەشى

Tel: +9647504642107

xalidderesi63@yahoo.com

دەستەكا نقىسەقانا

محمد عبدوللا نامىدى

سەردار ھىتوتى

دیزاين

علي حفظ الله

Tel: +964 7504226413

alirekany69@yahoo.com

ئىداچوونا نەزمانى

ھەمىدى بامەرنى

نەدرىس

نامىدىي - كانيا مالا

سىلاڧ لىسەر تورا نىنتەرنىتى

[https://en.calameo.com/](https://en.calameo.com/subscriptions/2219010)

[subscriptions/2219010](https://en.calameo.com/subscriptions/2219010)

چا پخانا

خانى - دھوك

رهشا ب دهستیت خو ههکه ئاف دی ته بهت

حه میدی بامهرنی

مهزن كهفتی. ئەف وهلاته ژ مهلكی بوو كۆماری و پاشی نه جیبوللاه ئەمینی ب هاریکاریا سوڤیه تی سیستمه مەكی كۆمۆنیستی لی ئافاكر، به لی رۆژئافای (دهوله تیت بلوكی ناتوی) ب هاریکاریا دهوله تیت دوستیت خو ییت بسورمان ریکخستنه كا مرۆفكوژ چێكر و پرچه ككر و بهردا دهف و لیڤیت سوڤیه تی و سوڤیه ت ژ وهلاتی ئەفغانستانی ده ریکخت و نه جیبوللاه ئەمینی ژی سه ری خو لسه رانا. ئەفغانستانا ل ۲۰۰۱ی ب هاریکاریا قۆلپا (ناتو - NATO) یی، ب سه رکیشیا وهلاتیت ئیکگریتی ئەمریکا، هاته چێكرن و بیست سالا هاته پاراستن، به لیپا پشتی بیست سالا و ئافاكرنا هیزه كا چه كدار یا سیسه دهزاری هه قالبه ند زفرینه فه وهلاتیت خو و وهلات ب هیڤیا هیزا وان مه شقدا یقه هیلا و سوژا هاریکاریا به رده وام ژی دای، به لی ئەو بخو ژ ویری

ئەف نافونیشانیته نفیسینی به ری ئافل و ههزرا من نین، چنکی هند سه ربو ب سه ر منڤه نه بوورینه، ههتا من هندی فی گوتنا مهزنا ئافل هه بیت. ئەفه راستیا منه و نافونیشانیته نفیسینی گوتنا مهزنا یه نه خشه كه ل به ری میژوویا جفاکی هاتیه كرن. به لی ئەز دی فی گوتنی لسه رهوشه كا نوی، یا ههتا چه نده كی مای مه كوردا ژی تیدچیت، په دابووی بكارینم و دی لدویف زاین و تینگه شتتا خو، خو ب سه ر چیری (موضوع) خو فه به رده م. رهوشا نوی په دابووی و دنیا ژ رۆژه لاتی ههتا دزفریته فه رۆژه لاتی یا پیه مژویل، (ئەفغانستان) ه، گورستانا سی ئیمپراتوریا. ئانكو سی ئیمپراتوریا بزافریه فی وهلاتی بستین و دهستی خو دانسه ر، به لی ل دویماهی شكه ستینه و ب ره فا خورا نه گه هشتینه و ل وهختی ره فینی شه له په له كا

چوون.

رهوشا ژیریا کوردستانێ حه‌تا چه‌نده‌کا باش وه‌کی یا ئه‌فغانستانیه، ژ به‌ر هندێ من دڤیت وه‌کی هه‌مه‌رکرنه‌کێ ل ناڤه‌را ئه‌فغانستانێ و کوردستانێ بکه‌م. خاندنه‌فان تڤیا بزانیته‌ ژێ ئه‌فه‌ سه‌یه‌ سه‌اله هه‌فاله‌ندیا نافده‌وله‌تی مه‌ کوردیت ژیریا کوردستانێ ژ دوژمنیت مه‌ دپاریزیت. (جینین پلاسخت) ئی، نوینه‌را ملله‌تیت ئیکگرتی، ژێ گوته‌ به‌رپرسیته‌ مه‌ هه‌که‌ هی‌ز و رڤه‌به‌ریته‌ هه‌وه‌ نه‌بنه‌ ئیک بو هه‌وه هه‌روه‌ه‌ر هوسا ناڤه‌تیت. قیجا دی ژ ئه‌فغانستانێ ده‌سپیکه‌م.

طالیبان نه‌و ریکخستنا د حوجرکیت مزگه‌فت و ته‌کیافه‌ هاتیه‌ چیکرن شیا ل ساله‌ ۱۹۹۶ ئی هه‌می وه‌لاتی بگریته‌ و رژیمه‌کا به‌ری ۱۴۰۰ ساله‌ لئ ئافاکر و زیده‌باری هندێ ریکخستنا (قاعیده) یا سه‌همداری (تیرۆری) ل ناف خۆ هه‌واند و ئه‌و ژێ قه‌ت ته‌نا نه‌ پوینشته‌خاری، به‌لکی شاه‌په‌ریت تیرۆری ل هه‌می دنیا مه‌ده‌نی به‌لافکر و ب ده‌ها کریاریته‌ سه‌همدار کرن و ب هه‌زارا که‌سیت سفیل گوری وان کریارا بوون. دنیا هه‌می ئیخسته‌ داده‌دادی، وه‌کی په‌قاندنا سه‌فاره‌تا وه‌لاتیت ئیکگرتیت ئه‌میریکا ل نه‌یروبی و هه‌وا عه‌سمانی یا لسه‌ر ئه‌میریکا و هه‌رفاندنا سه‌نته‌ری بازرگانیا نافده‌وله‌تی (Twin Tower - بورجیت جیمک) ل نیویورکی و وه‌زاره‌تا به‌ره‌فانیا ئه‌میریکا (پینتاگۆنی) و گرتنا ره‌هینا ل ئۆپیریا مۆسکۆی...هتد.

ب راستی هه‌رفاندنا بورجیت جیمک سه‌هان‌تا ئه‌میریکا شکاند و به‌رتنه‌نگافیه‌کا مه‌زن یا مالی و ئابووری ل دنیا ئی په‌یدا کر. ئه‌میریکا ژ شه‌ری پڤه‌ چ ده‌ستیدا نه‌ما. ده‌وله‌تا زه‌نگینا زیانه‌کا مه‌زن قیکه‌فت، قیجا هه‌می ده‌وله‌تیت زه‌نگین ده‌سته‌باری باری گران ئه‌میریکا هه‌لگرت و به‌ره‌فیا خۆ بو هاریکرنی دپارکر و بکریار ژێ کر. نه‌شیان ژێ هاریکاری ئه‌که‌ن، چنکی ئه‌میریکا سه‌نته‌ری مالی و ئابووری ئی هه‌می دنیا ئیه‌، ئانکو پانق و عمارا دنیا ئیه‌. حه‌تا هینگی ب چینیفه‌ نه‌ده‌ات خۆ دبه‌ر ئه‌میریکارا به‌ه‌لافیت و شه‌رکه‌ریت کۆمونیستیا سوڤیه‌تی ستوبی

وان که‌فتبوو سه‌ر ملی و ژ برسادا زرافیبوو.

مه‌ گۆت ئه‌میریکا نه‌چاربوو شه‌ری بکه‌ت و دویفه‌لانکیت وی ژێ وه‌سا هه‌زدکر، ئه‌و شه‌ری ئه‌میریکا بکه‌ت یئ سه‌رکه‌فتیه‌ و هه‌میا سوژدا هاریکه‌ن و کر. هه‌میا پیکڤه‌ ل ۲۰۰۱ ئی هیرشی ئه‌فغانستانێ کر و طالیبان و قاعیده ل تو‌رابو‌را ناسیکرن و مه‌زترین ئیچیر ژێ ژیکرن، کو ئوسامه‌ بن لادن (بابی قاعیده) و مه‌لا مه‌حه‌مه‌د عومه‌ری (طالیبان ژێ بووی) هه‌ردو کوشتن، به‌لئ نه‌شیان هه‌زا طالیبان بکوژن، هه‌رچه‌نده‌ هه‌زه‌کا مروڤکوژه‌ ژێ. قاعیده ته‌رابه‌رای دنیا ئی بوو و بوو (نوکا ل به‌ری دای و هه‌ر که‌ه‌ک بو خۆ چوو) چنکی خودانیت وی لیبوونه‌ نه‌یار، به‌لئ هه‌زا طالیبان نه‌مر، چنکی هه‌زا خه‌لکی ئه‌فغانستانێ بوو.

ئه‌وروپا و ئه‌میریکا و هه‌می دنیا مه‌ده‌نی که‌فتنه‌ ناف وی وه‌لاتی و بیست ساله‌ تیدا شولکر و تیخه‌بتین، ب وی هه‌زه‌تی (ته‌مه‌نیئ) هه‌زا رژیمه‌ ئیولوگی یا به‌ری ۱۴۰۰ ساله‌ ژ وی جفاکی ده‌ریخن و هه‌زا روڤنه‌کرنی (ته‌نویری) د وی واری دا بچینن و وه‌لاتی وی به‌رپرسیاری هه‌لگریته‌. که‌س شه‌ری قه‌ه‌راندنا وی ئیرادی نه‌کر یا طالیبان و قاعیده‌ی د سایکولوجیا زاتی مروڤی ئه‌فغانیدا کوشتی. که‌س هه‌زا هندێ نه‌کر فیان (ئیراده) یا ته‌سلیمبوونی، هه‌زا چ ب ده‌ستی من نینه‌، ژ سه‌ری مروڤی ئه‌فغانی بکه‌ته‌ده‌ری، که‌س وه‌سا تینه‌گه‌هاند، به‌س فیانا وی دشیت وی بپاریزیت.

هه‌ر وان هی‌زیت ئه‌فغانستانا نوی ئافاکری و پاراستی، ل ساله‌ ۱۹۹۱ ئی پشتی کوچه‌ریا ملیونی و لدویف بریارا (۶۸۸) ئی، یا بو پاراستنا ملله‌تی کورد ژ ملله‌تیت ئیکگرتی ده‌رکه‌فتی، کورد پاراستن و ده‌فه‌ره‌کا نیخۆسه‌را کوردستانێ ژێ چیبوو، فیانا کوردا ئیکا هند کر کو ره‌نگه‌کێ دیموکراتی د قۆلاچه‌کا به‌رتنه‌نگا روژه‌لاتی نافیندا په‌یدا بیته‌ و هه‌ر وی فیانی شه‌ریه‌ته‌کا هه‌لبژارتی ژێ چیبوو. وه‌ختی سحبه‌ت هاته‌ سه‌ر ئیرادی (فیانی)، ئو فیان (ئیراده) یا د مروڤیدا، ئانکو مروڤه‌ خودانی فیانی، به‌لئ ئیراده (فیان) ژێ داینه‌مۆی زوخاندنا ویه‌،

فهره ئەو مروۆفی ئەف ئیانە هەبیت، بەردەوام هزرنا هندی بکەت، بەری هەمی تشتا یی ب هیفیا خوۆفە بیت، چنکی هاریکرنی تخویبیت هەین و ب کەسێفە ناھیت هەرۆهەر بارێ مروۆفی هەلگریت و دی رۆژەک هیت هاریکەر بیژییت، ئیدی تو بارێ خوۆ هەلگرە و ئەز ب تەفە وەستیام.

یا فەرە ژێ مروۆف یی بەرھەفبیت بەرەفانیی ژ ھەیین (وجود) یا خوۆ بکەت، ل دەلیفی ئیانێ بەری فەلسەفە و سەرپۆری ژیاننا کوردەواریی ب چەند پەیفەکا هاتیە گوگراندن و دیژیینی گۆتتیت مەزنا و گۆتتا مەزنا دیژییت ڤەرەشا ب دەستیت خوۆ ھەکە ئاف دی تە بەت ڤەمەنا فی ئەو، بەس مروۆف دشییت خوۆ پاریزییت، لەوا تفیا مروۆفی ئیان ھەبیت دا پی ھەیینا خوۆ پاریزییت و قۆرتالببیت و ھەکە یا ژ مروۆفی کیمبوو و دەستداهیلان و خوۆ ھیلایا بیفیا کەلەکی و گەمیفانیفە، دی د ئافا رویاری ژیانیدا خەندقییت.

دا بەھینەفە سەر فیانی. ھندی میژووویا جفاکا هاتیە خاندن، ھەرۆهەر چەکی ئیانێ ژ ھەمی رەنگیت چەکی پیشکەفتی و ھژماریت مەزیتیت چەکی بەھیزتر بوویە و مروۆفی ھەیینا خوۆ ب فیانا خوۆ پاراستی سەرکەفتیە. مروۆفیت ئەورۆپی ب فیانا خوۆ سەرکەفتیە، وان وەنەکریە ئایدیولۆجیا سیاسی ئیرادا وان ژێ وەرگریت، وەنەکریە کریارا ریفەبەریا سیاسی ئیرادی ب خوۆفە گریدەت، ئەف سەخەتە ژێدەری ھەیین و خوۆسەری و عەدالەتا وانە. تفیا بەھیتە گۆتن ژێ، ھندی ئەو عەبدیت دینی سیاسی و ئایدیولۆجیا سیاسی، وان ژێ تیر نان ب زکی خوۆ نەخاریە. ھەرۆ دچەنگلۆسکی ئیکودو بوون.

ل 2021/8/21 د (The Atlantic) دا شەھەدیا سەرلەشکەرەکی ئەمریکی لسەر شەرکەریت طالبانی هاتیە، کو رۆژەکی دنیا بیقام یا سار بوو، وی گوھداریا سەبەتا بەرپرسەکی طالبانی دگەل شەرەکەرەکی ل بەر دارێ وی کریە. بەرپرس دیژییتی ھەرە جیھادە، دەلەمیئەکی ل بەر ئەمریکیا فەنە، دا گەلەکا ژێ بکوژین. شەرکەر دیژییتی دنیا گەلەکا سارە و ل فی سەرماینی جیھاد ناھیتە کرن، بەلی

فیان دیژییتە مروۆفی، تو ب هیفیا خوۆفە. فیانی چ تخویب نین، بەلی دەسھەلاتا وی یا بھینانی یا پیڈفی مەشقداننێ. مەشقدانا مروۆفی پیکولن. پیکول شەقلی (ئەز نەشیم) دسکینیت.

کورد ژێ وەکی ھەمی مروۆفیت دنیا یی ئالافی سەرکەفتنی د ھناقییت خوۆدا ھەلدگرن، دگەل خوۆ دگێرین، کو (فیانە)، لەوا یا فەرە مروۆفی کورد چ جارا دەست ژ وی فیانی بەرئەدەت، چنکی وی ب وی فیانی دوچارا سەمتا میژووویا سیاسەتا نافدەولەتی گوھریە، گەلەک مللەتا ئەف شەنسە نەبوویە. ب وی فیانا د مروۆفی کورددا ھە، ئەو کەس گەلەک جارا سەرکەفتیە. وەختی سەرکەفتی د سەر پی خوۆدا نەچووویە (مەغرور نەبوویە) و بەھایی مروۆفایینا مروۆفی لدەف نەشکەستیە و مروۆفایینی نیچیرنەکریە و پاراستیە و ئەفە ئیرادەکا گەلەک مەزنا. ل رۆژھەلاتا ناھین یا بسورمانا، ئەف سەخەتە لئە کوردا بتنی ھەبوویە و ھەیە، لئە کەسێ سادەیی کورد ھەبوویە و ھەیە، بەلی مروۆف نەشیت ناقتیت ھەمی کەتیت کورد بنفیسیت و ھەقی وان بدەتی، ژبەر ھندی پتیا جارا ناقتیت دیار، ییت بەرکاری (انتاج) شولی وان دەنگفەدای دەھیتە گۆتن و ئەو ناقتیت دیار ژێ بەرکاری تاشاندنا (تەریبەتا) وی جفاکینە، یی ئەو ل ئاف بووین و مەزنبووین، وەکی سەلاھوددینی ئەبووی و مستەفا بارزانی. یی ئیکۆ فیانا وی یا موکوم و مروۆفەبیین ل شەرپ دگەل خاچەرپسا دیاربوو، یی دوین ئیرادا وی یا بلند دگەل سەرداگریت کوردستانی (محتلی کوردستان) دیاربوو. چنکی وەختی دوژمن ئیخسیر دبوو نەدھیلانا ئاخفتنیت کریت و نە ژ ھەژێ مروۆفایینا مروۆفی دگەل بەھینە کرن، فەرپژا وی تاشاندنی ل سالا 1991ی دیاربوو، دەمی ب دەھا ھزاریت لەشکەری ئیراقتی دەست داھیلابن و خوۆ تەسلیمی ویزداننا کوردا کری، وی مروۆفی کورد یی ھینگێ ژێ د بەرتەنگافییدا، پاربی نانی ل خوۆ و ئیخسیری لیکفەکر و ب سەرفەرازی ئازاکر و ریدایی بچیتە مالا خوۆ، ھەر چەندە دزانی دی ل دژی وی ھیتە بکارینان، بەلی فیان ھەبوو و ژ وی کریاری نەترسیا. لەوا یا

مروڤی هه‌یینا مروڤیه، هه‌که مروڤی بقیته هه‌بیت، یا فه‌ره یی ب ئیراده بیت و قه‌ت نه ته‌سلیمبیت. پشتی هه‌فالبه‌ند ژ ئه‌فغانستانی ده‌رکه‌فتین و طالبانی ب ساناهی (کابول) پایته‌خت گرتی و خه‌لکی سڤیل که‌فتیه ته‌نگافیی و که‌له‌ک بزاقیدکه‌ن ژ وی وه‌لاتی ده‌رکه‌فن، که‌له‌ک به‌رپرستی حزبیته سیاسی ییت کوردستانی سیناریویته ترسی ل ناف خه‌لکی به‌لافدکه‌ن و ئیکی بتنی ده‌وری به‌روڤاژی وان گپرایه، کو دیارکریه هیزا چه‌کدارا کوردستانی دی ده‌سکه‌فتیته کوردستانی پارێزیت و وه‌لاتی سڤیل پالدایه ترسی د ناف خۆدا بکوژیته، ئانکو ئیرادا مروڤی کورد هشیارکریه و مه‌شقدانا وی فیانی (ئیرادی) دایه ده‌ستی پيشمه‌رگه‌ی. هه‌لبه‌ت نه مروڤ چ جارا ژبه‌ر به‌رپرسیاری نه‌ره‌ڤیه و که‌له‌ک قۆربانی ژ لسه‌ر وی به‌رپرسیاری دایه. ژ وی ژی فه‌رتنه‌ندی مروڤی کورد ب هیشا خۆ و چیا یته‌ خۆڤه، دوژمن نه‌شیا به‌ ئیرادا وی بشکینیت.

به‌لی مخابن، هه‌ر ژ که‌فندا و چه‌تا نوکه‌ ژی، جینین پلاسخارتی ژی نه‌و دیارکریه، ده‌ردی مه‌ یی گران و کوژه‌ک (دوبه‌رکه‌ه). ل چه‌رخنی بیستوتیکی، ل وی وه‌ختی خه‌لکه‌ که‌له‌ک بۆ ده‌فه‌را کوردستانی حسیدکه‌ن و چه‌زدکه‌ن بیته‌ خه‌تیره‌کی دیموکراتی ل رۆژه‌لاتا نافین یا شلق فی دکه‌فن سیاسی ل کوردستانی هه‌نه‌ ل بازا فی به‌رپرسیاری نین و بزاقی دکه‌ن قالاویه‌کی ل نافه‌را ده‌سه‌لاتی و وه‌لاتی په‌یداکه‌ن ل شوینا بزاقی بکه‌ن ئیرادا مروڤی کورد بکه‌نه‌ئیک و پشتا هیزا چه‌کدار ب به‌روکی سڤیل موکومه‌که‌ن.

هه‌که‌ ملله‌ته‌کی ئیرادا وی یا تیکگرتی بیت و هه‌می قۆله‌که‌ بن، دی فولکانه‌که‌سه‌ خۆ لبه‌ر نه‌گریته، خۆ ژ ناف هناقیت وی هه‌لافیت و به‌سه‌ر بلندترین رێگری که‌فیت و به‌لافیت.

گۆته‌که‌ دی یا مه‌زنا دبێژیت: (هیشا ده‌را خۆلیا سه‌را)، فیجا فه‌ره‌ کورد به‌یفا خۆڤه‌ بن و یی مروڤ دشیته‌ گزندنی ژی بکه‌ت باشتره‌ ژ یی مروڤ نه‌شیته‌.

به‌رپرس دبێژیته‌ تڤیا هه‌ر به‌چی و مه‌عنه‌ویاتیت وی شه‌رکه‌ری بلندکه‌ت و لدویف گۆتیت د شه‌هده‌یا سه‌رله‌شکه‌ری نه‌مريکیدا هاتین، به‌رپرسی طالبانی دزانی ژ دی نه‌و شه‌رکه‌ر هیته‌ کوشتن، به‌لی هه‌ر دگۆتی هه‌ره، دی سه‌رکه‌ڤین (من نفیسین ژ الجزیره‌ نیت، ب نافونیشانیت «شهادة ضابط أميركي: ماذا تعلمت من التجسس على طالبان؟» وه‌رگرتیه و وی ژ مالپه‌ری 'المیدان' فه‌گوه‌ازتیه و نه‌لمه‌یدان ژ The Atlantic ترجمه‌کریه و به‌لافکریه).

هوین دبینن هه‌زا مروڤکوژی لکه‌ به‌رپرسی دینی سیاسی چه‌ندا دژواره، ئو دا بکه‌هیته‌ ئارمانجا خۆ یی به‌ره‌ڤه‌ مروڤی خۆ ژ بکوژیته. هه‌وه‌ دیت ژی ده‌می پيشکه‌فتیتترین هیزیت ئابووری و له‌شکه‌ری دچه‌ جه‌کی بیانی و فیانا که‌تا وه‌لاتی وی یی ساده‌ دگه‌ل نه‌بیت، دشکین.

ژ دوه‌زاروچاردی وه‌ره‌ چه‌تا نوکه‌ خه‌لکی ژیریا کوردستانی دورپنچه‌که‌ دژوارا ئابووری لسه‌ر هاتیه‌ فه‌رکرن، به‌لی فیانا وی وه‌نه‌کریه‌ بکه‌فیت. ژاری و به‌لنگازی دیتیه، به‌لی ده‌سه‌ده‌یلان بۆ دوژمنی قه‌بیلنه‌کریه، هه‌ر چه‌نده‌ ئالیته‌ سیاسی هه‌بوونه‌ فیای ئیرادا که‌لی کوردستانی ب ئارمانجا خۆ یا سیاسیه‌ گریه‌ده‌ن. حزبیته‌ مه‌سه‌بی (عه‌قائیدی)، چه‌ ییته‌ دینی ئان ئایدیولۆجیته‌ سیاسی بن، به‌رده‌وام پیکولیدکه‌ن ئیرادا مروڤی تیخسیری مه‌سه‌بی خۆ یی سیاسی بکه‌ن. هه‌که‌ ئیرادا مروڤی کورد ژ لای دینی سیاسی یان ئایدیولۆجیا سیاسیه‌ هاته‌ کونترولکرن، دی مروڤی کورد بیته‌ هه‌ڤرکی خۆبخۆ، چنکی ئایدیولۆجیا پڕوپاگه‌نده‌یا وه‌جا (مه‌سلحه‌تا) جوینه‌که‌ دیار یا جفاکیه‌ و ئایدیولۆجیته‌ ژیکجودا هه‌روه‌ره‌ دگه‌لێک برکه‌مانه‌نه‌ و ب سه‌دا سالایه‌ مروڤ د ناف رکه‌مانیته‌ مه‌زه‌به‌یته‌ دینی ژیدا دژیت.

پارتیته‌ دینی و مه‌سه‌بی به‌رده‌وام بزاقیدکه‌ن ئیرادا مروڤی بخۆ ژی بستین، ئیراده‌که‌ ژده‌ره‌ڤه‌ی زاتی وی تیدا بچینن، ئانکو که‌سه‌ی ب ئیراده‌ ده‌یته‌ شکاندن و تیککی بی ئیراده، یی خۆ قه‌بیلنه‌که‌ته‌، ده‌یته‌ چیکرن و هشا ته‌سلیمبوننی تیدا ده‌یته‌ مه‌زنکرن و نه‌و هس کونترۆلی لسه‌ر کیانی وی دکه‌ته‌. کیانی

ئامېدىيى و زەعيم خەليل

سدقى ئىسماعىل ئامېدى

لىن فرۆكە گەلەك نەشيان خۇ نزمكەن، قىچا بوو ئەگەرىنى ھىندى كۆ باھرا پتر يا وى قويتى بىكشىتە دەوروبەرىت باژىرى و ھەلبەت ھەكۆ دكەفتە عەردى ئەو گوئىنىكىت قويتى وھىسىلكت خۆرمى ھەمى دپەقەن وچ خىر تى نەدما.

فەردىت سەمونا سىپدەھيا زى دەھافىتنە خارى ل مەيدانا ئامېدىيى و خەلكى ھىردىكى ھىندەكا ژى بدەست نەدكەفتن. ئىنا قايمقامى وەنەكر خەلك بچنە وىرى و ھوكمەتنى كۆمدىكرن و لسەر ئامېدىيا لدويف ھىمارا كەسا بو ھەر مالەكى بەلاقدىكرن. پاشى رەوشا قويتى تەنگاقتىر لىھات و نەما، قىچا ھوكمەت نەچاربوو بھىلىت خەلك پچىتە دەرڧە بو خۇ قويتى بىكرىت. بازارەك ل گوندى (بىمىزلا) ھەبوو ئەم دچووئىن مە ئەرزاك دىكرى، ئو ئەو د مىژووئىدا جارا ئىكى بوو، ئەرزاك ژ دەوروبەرىت باژىرى بو سەنتەرى باژىرى بھىت كۆ ھەرچار خەلك ل دەوروبەرا دەھاتە ناڧ باژىرى بو خۇ پىدقئىت خۇ دىكرىن.

زەعيم خەليل (خليل جاسم الدباغ) خەلكى باژىرى مىسل بوو، ل ساللا ۱۹۱۶ ژدايكبوو و ل ساللا ۱۹۶۹ يى مرى. سەردارەكى لەشكەرى ئىراقى بوو و گەلەكى

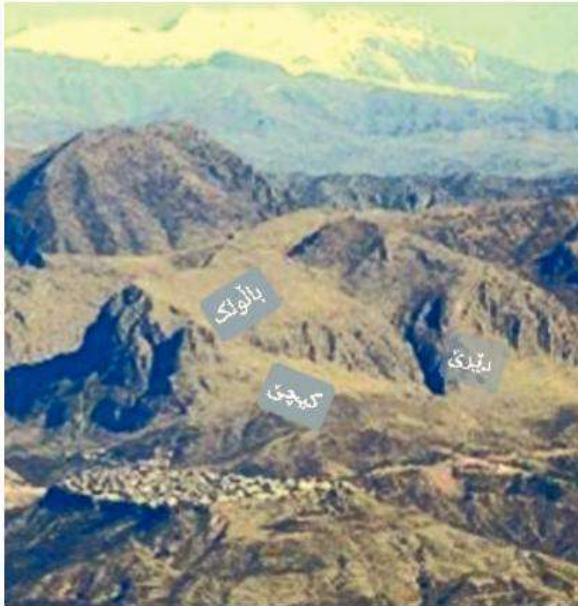
پشتى تىكچوونا ژىكگرتنا ساللا ۱۹۶۴ كۆ ل ناڧەرا شۆرەشا كوردا و ھوكمەتا ئىراقى ھاتبوو كرن، ھىنگى (عبدالسلام عارف) سەركۆمار بوو و شەرى دەسپىكرىڧە. ل دەسپىكا ساللا ۱۹۶۵ يى، رىكا دھوكى بو ئامېدىيى ب تاممى ژ لايى پىشمەرگەھىڧە ھاتە كونترولكرن. ئەو بوو ھوكمەتنى وەنەكر ھاتنوچوون ل ناڧەرا دھوكى و ئامېدىيى بھىتە كرن، ئو ھوكمەت بەس بتنى ل سەنتەرى باژىرى ما بوو. دەوروبەر ھەمى كەفتبوونە بن كونتروللا پىشمەرگەھى، بەس فرۆكىت ھالىكوپتەر ل ناھىنا باژىرى ئامېدىيى و باژىرى مىسل دەھاتن و دچوون، كۆ وى وەخى فرۆكەخانەكا بچىك يا ھالىكوپتەر ل ئامېدىيى چىكربوو گەلەك نە ڧەكىشا ھالىكوپتەرەك ب چەند فىشەكىت بىرئوئى ژ لايى پىشمەرگەھىڧە ھاتە ھىنگاقتن كۆ ژ سەرى (تەختا خاتىنى) ھاتبوونە ھافىتن و فرۆكە دەملدەست ژى خراببوو، قىچا ئىدى جە نەما چ فرۆكىت دى لى دادەن. ھاتنوچوونا عەسمانى ژى نەما ھىدى ھىدى وەزەن ناڧ باژىرى كەفتە قەتلازى و ژ لايى قويتىڧە رەوش تەنگاڧ بوو. ھوكمەتنى بىزافكر ب فرۆكىت ناڧىن قويتى ل ھىنداڧ مەيدانا ئامېدىيى بەردەتەخارى

زه‌عیم خه‌لیل و چه‌ند فه‌رمانده‌یی‌ت له‌شکه‌ری عیراقی سالا ۱۹۶۰ی

فه‌کیشا و به‌ریف چیا‌یی کیچی و بالۆلکی چوون، و له‌شکه‌ر ژێ پشتی جاده‌د ژ ترومبیلیت سوتی هاتینه پاقرکرن هی‌دی هی‌دی به‌ریف ئامیدی‌ت هاتن و ل وان جهی‌ت کونترۆل‌کرین ره‌بی‌ت خو دانانه سه‌ری‌ت چیا و گرا (کیچی ل هنداف دپیری و بالۆلکی نه‌شیان بگه‌هنی). پشیمه‌رگه‌هی ل وان جها هه‌ر ته‌قه ل له‌شکه‌ری و هه‌تا ل ئامیدی‌ت ژێ دکر. زه‌عیم دگه‌ل هی‌زه‌کا دژوار و چه‌تا هه‌می هاتنه‌ ناف ئامیدی‌ت، له‌شکه‌ر ل ریفه‌به‌ری‌ت ده‌وله‌تی و ل مه‌یدانی‌ت به‌لاقبوون و زه‌عیم ل قایمقامی‌ت و چه‌ته ژێ لسه‌ر مالی‌ت خه‌لکی به‌لاقبوون، ئو هه‌ر ماله‌کی مه‌زه‌له‌ک یان دو ژێ هه‌لگرتن چوونه‌تیغه، کو هه‌ر ماله‌کی نه‌ کی‌متر ژ بیست چه‌تا چوونه‌ تیدا. ل هه‌می میژوویا ئامیدی‌ت ئه‌ف هژمارا مه‌زنا مروفا چ جارا نه‌ هاتینه‌ تیدا، به‌ری زه‌عیم خه‌لیل بگه‌هیته‌ ناف باژیری ئامیدی‌ت، قایمقامی و کاربه‌ده‌ستا خه‌لک کومکرن چوونه‌ پشاهیا زه‌عیمی ل چه‌پا نک قشلی و هه‌می فه‌رمانبه‌ر ژێ به‌ره‌ه‌قبوون. وه‌ختی زه‌عیم گه‌هشتی، بی‌ت به‌ره‌ه‌قبووی هه‌می ژ پششفه‌ چوون، لئ زه‌عیمی ب نه‌عیم شینی و بکه‌رب به‌ریخوددا خه‌لکی، هنده‌ک خویندکاری‌ت سه‌ره‌تایی بی‌ت کچ سینیکه‌کا گولا وه‌کی دیاری پشکیشی زه‌عیمی کر، لئ کابرای بی‌ عه‌رف و عه‌ده‌ت ب که‌ربوکی‌ن گوپالی‌ت خو ل سینیک‌ی دا و هاقیته‌ عه‌ردی و فه‌رماندا زه‌لامی‌ت حازر به‌ینه‌ گرتن. ئه‌و بوو ژ لای‌ت وی هی‌زا ده‌ورو به‌ری‌ت به‌ره‌ه‌قبوویا گرتیغه، ئه‌ف خه‌لکه‌ بفه‌رمانبه‌رقه‌ (پیر وجه‌حیل و بچیک) هاتنه‌ گرتن و هه‌می راقوتانه‌ د ئافاهی‌ی

دلره‌قبوو، نه‌خاسمه‌ دگه‌ل مه‌ کوردا و شو‌ره‌شی، پشکداری پتیا هی‌رشیت لسه‌ر کوردستانی هاتینه‌ کرن ببوو (ره‌واندزی، بارزان، ئه‌لکویشی، عه‌ین زاله و ئامیدی‌ت). ئه‌وی و زه‌عیم صدیقی هه‌ردویا جهی‌ت دگه‌هشتنی زۆمه‌کا مه‌زن ل خه‌لکی وان دکر. ل رۆژا ۹-۹-۱۹۶۵ هه‌وا له‌شکه‌ری یا حوکمه‌تی بو سهر ده‌فه‌را ئامیدی‌ت ب سه‌رکیشیا زه‌عیم خه‌لیلی ده‌سپیکر و چه‌ند فه‌وجی‌ت چه‌تا (جه‌حشک) بی‌ت ده‌فه‌را به‌هدینا دگه‌ل بوون و ب هه‌می ره‌نگی‌ت چه‌کی ژ میسل به‌ره‌ف ئامیدی‌ت هاتن، ل گه‌له‌ک جها هه‌فرۆیشی به‌هنگاریا پشیمه‌رگه‌ی بوون، نه‌خاسمه‌ ل به‌ره‌که‌ری هی‌رقه‌ی قه‌ده‌شی (دکه‌فیه‌ رۆژه‌لاتی قه‌ده‌شی - سیلاف) و زیانه‌کا باش گه‌هانیدی، لئ نه‌شیان راوه‌ستین. ل کانیا مالا، به‌ری (بگه‌هیه‌ ئامیدی‌ت) پشیمه‌رگه‌هیت هی‌زا دیری ل چه‌ند چه‌په‌را ل ویری و ده‌ورو به‌را (کانیا سنجی، ته‌حتا خاتینی، کیچی، بالۆلکی) هی‌رشه‌کا دژوار ب توپا و ئاریچیا و په‌شاشا کره‌ سه‌ر په‌تلی‌ت له‌شکه‌ری و گه‌له‌ک ترومبیلیت له‌شکه‌ری سوتن و خرابکرن و ریک هاته‌ گرتن. ترومبیل نه‌شیان به‌رده‌وام بن، و له‌شکه‌ر و چه‌ته به‌لاقبوونه‌ ده‌ورو به‌را، ئو گه‌له‌ک ژێ هاتبوونه‌ هنگافتن و لدویف گوتنا چه‌تا زه‌عیم بخو ژێ قبه‌ر شیلکه‌کا به‌رفره‌ه‌ یا ره‌می‌ت که‌فتبوو، لئ نه‌هاتبوو هنگافتن، چنکی یئ ده‌وری‌ت وی هه‌می له‌شکه‌ر بوون و گه‌له‌ک ژێ هاتنه‌ کوشتن و شیا خو بگه‌هینیه‌ بن پرا کانیا مالا و مال بنقه‌ هه‌تا ره‌وش سفکبووی. لدویف گوتنا چه‌ته‌کی، کو ل مالا مه‌بوو، هنده‌کا ژ وان ژێ ره‌می ل زه‌عیمی دکر به‌س شانسی وی قینه‌که‌فتن و ئه‌و چه‌ته‌ یئ هه‌یه‌تی بوو، ژ قی ئه‌گه‌ری گوتی من ب چاقی‌ت خو ددی‌ت ده‌رو به‌ری‌ت زه‌عیمی چریسکی‌ت ئاگری ژێ دپه‌شین، به‌لئ شانسی وی ئیک تینه‌ئالیا. زه‌عیم دگه‌ل هی‌زه‌کا دژوار د (ته‌پایی) را ب پیا به‌ریف ئامیدی‌ت هات، چنکی دترسا نه‌کو ل جادی‌ت هه‌فرۆیشی هنده‌ک هی‌رشیت دی بی‌ت، شه‌ر به‌رده‌وامبوو هه‌تا ته‌یاره‌ هاتین و چه‌په‌ری‌ت پشیمه‌رگه‌هی ب دژواری بۆمه‌بارانکرین، ئه‌و بوو پشیمه‌رگه‌ی خو ژ ده‌ورو به‌ری‌ت کانیا مالا

وی زالمی. ملازم شهریفی فرماندا ره‌شاشه‌لگرا خو به‌ره‌ه‌فکه‌ن و دگه‌ل ئیشاره‌تا وی ده‌ست ب ره‌می‌ بکه‌ن و هه‌ر بیهن بیهن دا بیژیته وان خولیسه‌را (باقیلکم چه‌م ده‌قیقه) ئانکو ژيانا هه‌وه چه‌ند ده‌قیقه‌ک بیته ماین. له‌شکه‌را ژی ئه‌قسامیت ره‌شاشا کیشان و بارکرن، دگه‌ل هندئ ئیکی ژ دویره‌ ب چه‌واریه‌ که‌ر گازی (لا ترمون، لا ترمون) ئانکو ره‌می‌ نه‌که‌ن و ره‌می‌ نه‌که‌ن ب غار ژ ئامیدی‌ فه بو گرکی غه‌ریبا ده‌ات، ئینا ملازم شهریفی گوته‌ عه‌ده‌د ره‌شاشا راوه‌ستن، ده‌می‌ کابرا گه‌هشتی په‌بیکه‌کا زه‌عیمی داف ملازمی کو ئه‌مری ره‌میکرنی راوه‌ستاند و گوته‌ وان بزفرینه‌فه ئامیدی‌، ملازم چنکی مروّفه‌کئ بی عه‌سل بوو ب دروندیقه، گوته (الله خلصکم گه‌واوید)، خودی هنگ خلاسکرن گه‌لی قه‌وادا!!!!!! ملازمی فرماندا له‌شکه‌را خو بو زفراندنی باش به‌ره‌ه‌فکه‌ن و ته‌خسیری ب لیدانا وان ب به‌را و دارا و قونتاخیت تهنه‌گا نه‌که‌ن وه‌روه‌سا گوته‌ چ خه‌به‌ر ژ ده‌فی هه‌وه به‌ین بیژنی، هه‌لبه‌ت ئه‌فه به‌س ئه‌خلاق بی‌نامیسه‌نه.

ب وی ره‌نگی درونده زفراندنه‌فه ئامیدی‌، ئو به‌ری بکه‌نه د قشلیقه له‌شکه‌ر ریژکربوون ژ خالا دچیه ئاف ئامیدی‌ و هه‌تا به‌ر ده‌ری قشلی وان ئه‌ف خه‌لکه ب صوندا و تهنه‌کا و پیه‌نا دقوتان و کرنه د گوته‌

خاندنگه‌ها سه‌ره‌تاییقه کو به‌رخ قشلی فه‌بوو. ئه‌ف گرتنه گه‌له‌کا هوفانه‌بوو و خه‌لک ب قونتاخیت تهنه‌گا و دارا و به‌را و شه‌ق و زله‌ه و پیه‌نا راده‌فایتن و هه‌شاندنه دژورقه.

زه‌عیمی دو کابرایت باوه‌ری پی هه‌ی دگه‌ل بوون و به‌رده‌ستکیت وی بوون و ژ وی که‌شه‌فریتتر و ب که‌ربوکینتر بوون، دگوته‌؛ (ملازم شهریف و پی دی شیبه). زه‌عیمی فرماندا هندئ زه‌لام ل بازۆیری هه‌ین ژ دوانزه‌ه سالی‌ و پیه‌هل هه‌می به‌ینه گرتن، ده‌سته‌کیت زه‌عیمی ب بازۆیری که‌فت مال مال و ب ره‌نگه‌کئ درونده و بخه‌به‌ریت پیس مال یوخله‌مه‌دکرن و هندئ زه‌لام و کوپال و شفته‌رک (بو قوتانی) دیتبان دگه‌ل خو دبرن. به‌س ئه‌و زلامیت گه‌له‌ک پیر دیاردبوون ئان بچیکیت دیار ژ دازده سالی‌ پیداترن، ئان ئه‌و زه‌لامیت خو فه‌شارتی و پی نه‌حساین مان، هه‌تا سه‌قه‌ت و کوره‌ ژ گرتن، ب قوتان و خه‌به‌ره‌فه برنه جه‌یت گرتی تته‌فه و هه‌می گرتی بی زاد و ئاف بو ده‌مه‌کئ دریژ د وان جه‌افه مان.

ئه‌ف خه‌لکئ گرتی ریژکرن و قوتان ژ ئامیدی‌ ده‌ریخستن جاده و جاده برنه سه‌ری (ده‌شتیلوکئ) کو دکفیته روژه‌لاتئ ئامیدی‌ و هاقیتنه د وی شیفا (نه‌ال) دبن (گرکی غه‌ریبا) دا و ره‌شاشه‌ ل دوروبه‌را دانان و میلان شهریفی گوته‌ وانا زه‌عیمی فرمان یا دای و دی هه‌وه ل ده‌می‌ دیارکری (ساعة الصفر) ب ره‌می‌ قه‌که‌ین و کوژین و ب فان شه‌فه‌لا هه‌وه و قئ نه‌الی بن ئاخ که‌ین، قیجا بو خو شه‌هده‌بده‌ن.

ل (گرکی غه‌ریبا) هه‌می پی ل هیقی ده‌می دویمه‌یی، ئه‌و ژ ده‌ستپیکرنا ره‌می‌ و قه‌رکنا وان مروّقیته بی گونه‌ه بوون. گونه‌ها وان ئه‌وه کوردن و زه‌عیمی دقیت کولا دلئ خو یا ره‌ش پی ده‌ریژکه‌ت، چنکی ئه‌فه مروّقیته وان پشمه‌رگه‌هانه بیته مرن نیشا وی و بیته دگه‌ل وی دای. وان بی گونه‌ها هنده‌کا شه‌هده‌دا و هنده‌کا دکه‌که‌نی وه‌نده‌کا دکه‌گری و هنده‌کا ژ ده‌ستیت خو بو عه‌سمانی بلندکربوون و دوعا ژ خودی مه‌زن دکرن کو وی فه‌رسه‌تئ نه‌ده‌ته

لیوا خلیل جاسم ده باغ (زهعیم خلیل) دگهل فهراونده ئیبراهیم
ئه لئه نساری ل کوردستانی - سال ۱۹۶۳

دئ هرکه یینئ ما فان فه قیرا شوله ژئییه. زهعیمی گۆتئ
ئه زم فهراونده مه و نابیت تو مایئ خو د شولئ من
دا بکهی، ئو دا زرته کیا خو دیارکته ئیک ژ حیماییت
ئاغای قوتا، ههلبهت زهعیمی بهندی دفا بیژئیته
ئاغای هه که توو دریزکهی دئ گهرا ته زی هیئت و
گۆت ئاغا ئه فه دئ گهلهک لسهر ته راوه ستیت، ئینا
ئاغای ب گرنژینه گۆتئ، زهعیم من نوکه های ژ وان
شولا نینه، توو کی و ئهز کیمه، ئان دئ وی خه لکن
بئ گونه زفرینی ئان توو ژئ خلاس نابی و ئهز د
زانم ئهز ژئ خلاس نابم بهلئ ئهز قه بیلناکه م توو
وان خولیسه را بکوژی، توو ژئ وهکی وان دئ هییه
کوشتن و ئهز ژئ، و دیژن ئاغای ده بانجه ل زهعیمی
هه لکیشابوو، پشتی زهعیمی دیتی ئاغا یئ مجده
ب نه چاریقه و پشتی بهرئ خودایه سه عه تا خو
ئیکسه ر گۆته ئیکی بغار فئرا بگه هه، چنکی (ساعه
صفر) نئزیک بوو و ئه و کابرایئ چوی هه ر ژ وئری
هه تا گه هشتیه (گرکئ غه ریب) بجه واریقه دگۆت (لا
ترمون).

زهعیمی گۆته ئاغای بهس ئه فه بوو ته نا مینیت، ئو
ئهز وان نا بهرده م دئ هاری له شکه را که ن ئه رزاقی
و جه بلخانئ بهن ده مئ دچنه چیای، چنکی هینگئ
چوونا چیای ب ده وارا و پیا بوو. ئاغای گۆتئ بلا چ
ل وان بیگونه ها نه هیئت یادی د نابه ینا من و ته دایه
و چ ژ ته هات دژئ من بکه و ئاغا ژ وئری چوو فه
جه ئ خو و گۆته چه تیت خو هه تا ئه و خه لک
نه زفریت جه یئت خو بهر نه دهن. ههلبهت ئه فه
چئروکه کا زه لامینیئ بوو و نامیدیا ئه و چهند وهکی

ده وارا فه ل نا ف هوشا قشلی کو هه ر گو فه ک یا ب
نیقی ده واربوو، ئه و خولیسه ر که فتنه نا ف پیساتیا
دوارا وی شه فئ حه تا سپیدئ ده وارا پیقه دریت
و دمیزت، و ژ وهختئ گرئین حه تا وی گا فئ نه چ
خاربوو و نه چ فه خاربوو، (برسی و تیهنی) مان، یا ژ
هه میا نه خو شتر ده مئ هافئینه نا ف هوشا قشلی
وان دیت کو حه بسخانا قشلی یا ژ ژنک و زارو کا تژییه،
کو زهعیمی سیه ژنک ب عه یالقه گرتبوون چنکی
زه لامیت وان پیشمه رگه ه بوون.

قورتالبوونا که سیت ل (گرکئ غه ریب) ژ کوشتئ
دزفریته فه بوو هیممه تا ئاغای عه شیره تا ریکانیا
(مه حه مه دئ که لحن) کو فه وچه کا چه تا هه بوو
و دگهل زهعیمی ژ میسل هاتبوون، ئاغا درهنگتر ژ
زهعیمی هاته نا ف ئامیدئ ژ بهر ئه گه ری شه ری
(کانیا مالا) و حه تا ریک بوو ئامیدئ فه بووی. ده مئ
زانی کو زهعیم دئ زه لامیت ئامیدئ بنپرکته و
کوژیت، کو ژ لایئ چهند پیره میرئ ئامیدئ فه
هاتبوو ئاگه هدارکرن کو چبوونه ده ف ئاغاییت دی
ژئ بهلئ وان گۆتبوویئ مه چ پئ چینابیت. ئینا
مه حه مه د ئاغای گۆته پیره میرا یا من پئ چبیت دئ
که م و ئهز ته خسیریئ نا که م، ئیکسه ر گۆته چه تیت
خو، خو بوو هه ر ره و شه کئ به ره فه کهن و حه تا بوو
شه ری ژئ دگهل جه ییشئ دحازربن ولئیده ن هه که
ئهز نه زفریم. چه تیت خو ل گه له ک جه ل باژئری
به لافکرن و ئه و دگهل هنده کا چو نک زهعیمی و
هنده ک ژ زه لامیت خو ل وی جهی ژئ به لافکرن و
گۆتئ هه که قهومی ب هه می تاقه تا خو فه لئیده ن.
ئاغا دگهل حیمایا خو یا نه مازه به ریف زهعیمی
چوو کو یئ لبه ر ده رگه هئ به ریدئ، ل فلکا قشلی،
روینشتیبوو و بهرئ خوددا شه ری ل کیچئ، ده مئ
ئاغا دیتی بخیر هاتنا وی کر، ئیکسه ر ئاغای گۆتئ
ئهز نه هاتیمه سلاف که مه ته ئه زئ هاتیم بیژمه
ته وی خه لکئ ته برینه ده رفه ی باژئری دا بکوژی
بزفرینه فه و ئهز قه بیلناکه م چنکی چ گونه نه کریه
و خولیسه رن، هه که ئهز و توو دزیره کین و زه لامین
و (ده ستئ خو دریزکره بالو لکی) و گۆت ییت هه
(عصاة)، هینگئ حوکه مته و ده گۆته پیشمه رگه ها، و

منه ته کا مهزن ژ لایئ محمه د ئاغای فه ل باژیری و خه لکئ وی هاتیه کرن هژمارت. ئینا ئه و خه لک زفرانده فه باژیری و وه کی دخه له کا دیدا مه گوئی بقوتان و ئیزادانفه.

هیزیت حوکه تهئ هندی هانتئ نه شیان بگه هنه کیچئ چنکی پیشمه رگه هی ل سه ری کیچئ و بالولکی شه ری به ند و حنیرا دکر، هه ر چه نده حوکه تهئ نه به س شه ری پیاده دکر لئ ب ته یارا و توپیت دویره افیژ و توپیت ده بابا ئه و چیا کربوو ئاگر. زه عیمی پیکولکر خو بگه هینته سه رقولئ هیزا دیری کو سه عید ئاغایئ حه جی شه عبانی بوو، ئینا زرته کیت خو ئیفریه کا دره نگ هنارتن زافایئ سعید ئاغای (سه عیدئ حه جی ئه مینی) و کابانیا وی (سahیم) گرتن کو دبته کچا سعید ئاغای، ده مئ ئینایه نک وی گوته سه عیدی، تو دئ ئه ف شه فه کاغه زه کا من به یه ده ف خه زیری خو، وی ژئ گوئی ب شه فئ ئه ز نه شیم چنکی ئه ز یئ شه فکویری مه (ئانکو ب شه فئ ئه ز دنیایئ نابینم)، سه به هی ب روژ دئ به م، زه عیمی ب بئ ئه دبی گوئی هه ره فه و گوته زرته کا ژنا وی به نه دگه ل ژنکیت دی ییت گرتی. زه عیمی دفا ب شه ف کاغه ز بچیت چنکی ب شه ف شه ر دراوه ستیت و چوون بو مه فه ری دیری ئه مینتره، چنکی ب روژی ئه گهریت هنگافتنا پیلکی ژ شه فئ پتره. هه له به ت دلئ وی ب هه لگريئ کاغه زئفه نه بوو، لئ لده ف وی یا فه ر ئه وه کاغه ز بگه هیت، ئینا دیت باشته کو ژنک وی کاغه زئ ببه ن، گوته زرته کا کا کچا سه عیدی و دو ژنکیت دی بینن، ساهیم و نه جما ناسری جوله یی کو کابانیا پیشمه رگئ زیره ک (محمه دئ لاسلکیئ) بوو و خه دیجا سه دیقئ یاسئ کو کابانیا پیشمه رگئ زیره ک (محمه دئ حه جی سه لیمئ ناله ند) بوو ئینانه ده ف زه عیمی، ئینا گوئی دئ ئه ف شه فه په ییکه کا من بو سه عیدی به ن و هه ر ئه ف شه فه بو من به رسقئ بینن و هنگ ببیژن نه ئه ز دزانم دئ چ ل هه وه و مالباتیت هه وه که م، هه له به ت ئه فه جا را ئیکیه ژنک شوله کئ هوسا بکه ن و د فان کاوداتیت ترسیدا و نه زانینا ریکئ و نه مازه یی یا ژنکئ، شوله کئ هوسا گه له کئ بزحه مه ته. به لئ فان هه رسئ شیره ژنا نافئ

خودئ ئینا و کاغه ز ساهیم هه لگرت و به ری برئ بکه فن وان ژ زرته کیت زه عیمی گولیبوو کو دگوته ئیکودو، بلا بچن ئه م دئ وان ته لیفین، ئینا هه رسیکا گوئ مه به نه ف نک زه عیمی، ئو گوئی هنده ک زه لامیت ته ییت بیژن دئ وان ته لیفین، ئینا زه عیمی فه رماندا کو که س ئیزیکی فان نه بیت. پاشی داخا زا فه نه رکه کئ (فانوس) کر، دا ل تار یئ لهر بچن و ئه و ژئ بو ئینا و به ریف دیری بریکه فتن، هه ر چه نده ژئ نه شه ره زای ریکینه به لئ چوون و قه ستا دیری کر، دبوو ژئ شیلکه کا تغه نگا ژ لایئ پیشمه رگه ی یان حوکه تهئ لئ به یته کرن، ترسا وان هه رسیکا ئه و بوو نه کو به رزه بن و نه گه هنه ئارمانجئ و زه عیم ده رده کئ خراب ب سه ری خه لکئ ئامیدیی بینیت و نه خاسمه ژنکا، ئینا گر و نهال دانه به ر سینگئ خو، وه خته کی ژ سه ری گره کی ته فه لیته کرن، وان ژئ فه نه رکه فه مراند، ژبه ر هندی ساهیم ده له نگشیت و گرئلدبته بنئ گری و ژ نشکه کئفه گول ده نگئ زه لامه کی دبیت دبیزیتئ تو کی؟ ئه و ژئ دبیزیتی ئه ز فلانم به س تو کی؟ وی ژئ گوئی ئه ز مستئ زا هری مه (پیشمه رگه مسته فایئ زا هری)، ساهیم ژئ ئیکسه ر ب ئامیدیکانی خه به ره کی دبیزیتئ و دبیتئ تانا مه وه ره، مسته فا ژئ دگه ل پیشمه رگه هه کئ دی (قادرئ به لافه یی) دچنه ویری و پیک تینه ده ر و ساهیم دبیزیتئ دو ژنکیت دی یئ ل گه ل من و لازمه ئه ف شه فه مه به یه ده ف بابئ من، مه کاغه زه کا ژ ده ف زه عیم خه لیلی ئینای. چوونه ده ف ییت دی و برنه دیری ل نک حه سه نئ ئه حمه دئ حه جی شه عبانی، ره وش بو گوئ، ئه وی ژئ گوئی نه مایه ل دیری یئ ل سه ری چیا ئیزیک چه په ریئ شه رکرئ، وان ژئ گوئی لازمه ئه ف شه فه ببینن و جابا کاغه زئ بدت، برنه ده ف ئه و و ئه حمه د ئاغایئ برایی وی بوون و چه ند که سه کیت دی، ساهیم گوئی بابو لازمه ئه م ئه ف شه فه جابئ به یین هه که دئ ده رده سه رییت مه زن چیب، ئاغای ژئ کاغه زئ وه رگرت و پشتی بو هاتیه خویندن، کو زه عیمی سوژدابووین هه که خو ب پیشمه رگه فه ته سلیمکه ن، دئ زه عیم گه له ک شولیت مه زن بو وان که ت چ ژلایئ مادیفه یان مه عنه و یفه.

منه ته کا مهزن ژ لایئ محمه د ئاغای فه ل باژیری و خه لکئ وی هاتیه کرن هژمارت. ئینا ئه و خه لک زفرانده فه باژیری و وه کی دخه له کا دیدا مه گوئی بقوتان و ئیزادانفه.

هیزیت حوکه تهئ هندی هانتئ نه شیان بگه هنه کیچئ چنکی پیشمه رگه هی ل سه ری کیچئ و بالولکی شه ری به ند و حنیرا دکر، هه ر چه نده حوکه تهئ نه به س شه ری پیاده دکر لئ ب ته یارا و توپیت دویره افیژ و توپیت ده بابا ئه و چیا کربوو ئاگر. زه عیمی پیکولکر خو بگه هینته سه رقولئ هیزا دیری کو سه عید ئاغایئ حه جی شه عبانی بوو، ئینا زرته کیت خو ئیفریه کا دره نگ هنارتن زافایئ سعید ئاغای (سه عیدئ حه جی ئه مینی) و کابانیا وی (سahیم) گرتن کو دبته کچا سعید ئاغای، ده مئ ئینایه نک وی گوته سه عیدی، تو دئ ئه ف شه فه کاغه زه کا من به یه ده ف خه زیری خو، وی ژئ گوئی ب شه فئ ئه ز نه شیم چنکی ئه ز یئ شه فکویری مه (ئانکو ب شه فئ ئه ز دنیایئ نابینم)، سه به هی ب روژ دئ به م، زه عیمی ب بئ ئه دبی گوئی هه ره فه و گوته زرته کا ژنا وی به نه دگه ل ژنکیت دی ییت گرتی. زه عیمی دفا ب شه ف کاغه ز بچیت چنکی ب شه ف شه ر دراوه ستیت و چوون بو مه فه ری دیری ئه مینتره، چنکی ب روژی ئه گهریت هنگافتنا پیلکی ژ شه فئ پتره. هه له به ت دلئ وی ب هه لگريئ کاغه زئفه نه بوو، لئ لده ف وی یا فه ر ئه وه کاغه ز بگه هیت، ئینا دیت باشته کو ژنک وی کاغه زئ ببه ن، گوته زرته کا کا کچا سه عیدی و دو ژنکیت دی بینن، ساهیم و نه جما ناسری جوله یی کو کابانیا پیشمه رگئ زیره ک (محمه دئ لاسلکیئ) بوو و خه دیجا سه دیقئ یاسئ کو کابانیا پیشمه رگئ زیره ک (محمه دئ حه جی سه لیمئ ناله ند) بوو ئینانه ده ف زه عیمی، ئینا گوئی دئ ئه ف شه فه په ییکه کا من بو سه عیدی به ن و هه ر ئه ف شه فه بو من به رسقئ بینن و هنگ ببیژن نه ئه ز دزانم دئ چ ل هه وه و مالباتیت هه وه که م، هه له به ت ئه فه جا را ئیکیه ژنک شوله کئ هوسا بکه ن و د فان کاوداتیت ترسیدا و نه زانینا ریکئ و نه مازه یی یا ژنکئ، شوله کئ هوسا گه له کئ بزحه مه ته. به لئ فان هه رسئ شیره ژنا نافئ

ژ راست بو چهپ: سه‌عید حه‌جی ره‌شید ، محمه‌د عه‌لی عه‌بیش ،
ئه‌مین سلیمان ، ئه‌حمه‌د ژیرکی ، ئیبراهیم حه‌جی ره‌شید

قه‌هه‌لاویستوو کو زه‌عیم هه‌رگاف دهات و ل بن وی په‌نجه‌رکی د روینشت و به‌ریخووددا شه‌ری ل بن کیچی و بالۆلکی. ئه‌ف دپروندیه‌بازا ئه‌خلاقن فی زه‌عیمی بوو و ئه‌ف کریاریت ژ ئه‌خلاقن مروفا ددویر دگه‌ل خه‌لکی ئامیدی دکر، ئه‌و ژ و ه‌کی تولقه‌کرنی بوو ژ به‌ر پولی ئامیدیا د نه‌هیلانا لئینا شه‌وافی (حرکه‌ شواف) دال میسل دیتی.

ل دویشدا هه‌می زه‌لامیت گرتی ب خه‌به‌را و شه‌ق و پنه‌ئا ئینانه‌وی جهی و گوئی روینه‌خاری، ده‌ستیت خو داننه‌سه‌ر چوکیت خو، دی زه‌عیم بو هه‌وه‌چهند ئاخفتنا که‌ت و گوته‌وان، کی عه‌ره‌بیی دزانیت بلا رابته‌قه، که‌س نه‌رابوو، هه‌ر چه‌نده‌کو پتر ژ سئ چاریکیت وان مروفا عه‌ره‌بی دزانی چنکی هه‌می فه‌رمان به‌ر بوون و شاگرده‌ژی دگه‌ل بوون و ب پولیسفه، دیسا گوته‌قه کی عه‌ره‌بیی دزانیت و هنده‌ک خه‌به‌ریت کریت ژی گوئن، ئه‌وبوو ره‌ئوفی که‌ریمی کو پولیس بوو رابووفه، ئینا بو ته‌رجومه‌کرنی بره‌ره‌خ زه‌عیمی.

زه‌عیمی ده‌ست ب خه‌به‌را و کریتیا کر د گوئنا خو‌دا و گوئی دی باژیرکی هه‌وه‌سه‌رکوبنکه‌م، هه‌که‌هنگ گوهی خو نه‌دنه‌من و فه‌رمانیت من بجه‌نه‌ئین، چنکی هنگ د مسته‌حه‌قی ژیانن نین، (وه‌کی پیکه‌نینی پشتی هنگی دهاته‌گوئن ده‌می ده‌ستپیکا ئاخفتنا خو زه‌عیمی گوته‌ره‌ئوفی (کلهم کولکم گه‌واوید)، ره‌ئوفی ژی گوئ جه‌نابی زه‌عیمی ییت بیژیتن هنگ هه‌می گه‌وادن، ئیکسه‌ر

پشتی گه‌نگه‌شی، سه‌عید ئاغای گوته‌نقیسه‌فانی خو بنقیسه: ئه‌م نه‌سه‌رکینشیا شو ره‌شینه‌کو بریارا بده‌ین، هه‌که‌تو یی مجدی دی خو گه‌هینییه‌قومانداری شو ره‌شی کو مه‌لا مسته‌فای بارزانی یه‌وی چ بریاردا ئه‌م دی په‌ژرینین و فه‌رمانا جه‌نابی وی بجه‌ئینین، کاغه‌ز داف وان و گه‌له‌ک مه‌دحیت وان ژی کرن کو خو گوری خه‌لکی دی کری و کاغه‌ز گه‌هاندی، و گوئی ژی هه‌وه‌چ دیتیه‌ژی ناییت بو زه‌عیمی بیژن هه‌که‌گوئ ژی ل کیفه‌بوون، بیژنی شه‌ف بوو و مه‌نه‌زانی و هنده‌کا ئه‌م برینه‌ده‌ف و هنده‌کا ئه‌م زفراندینه‌فه‌سه‌ر ریکی. ئه‌و بوو هه‌ر سئ ژنکیت زیره‌ک و قه‌هره‌مان زفرینه‌فه‌ئامیدی و کاغه‌ز داف زه‌عیمی، وی ژی پشتی خویندی ب دژواری و ب ئاخفتنیت کریتفه‌گوئی ئه‌فه‌بو وان نامینیت و گوته‌زپته‌کیت خو فان ژی یافئنه‌دگه‌ل یی دی د هه‌بسی قه‌.

زه‌عیمی چ بده‌ستی قه‌نه‌هات پشتی فان هه‌می شول و ترساندنا خه‌لکی، بریاردا گرتیا د شه‌ریدا بکاربینیت، سحارا روژا پاشتر چه‌ند گرتیه‌ک ئینان، سئ ژ وان پشتی ده‌ست و پیت وان گرتیان ب توپیت ده‌باباقه‌هه‌لاویستن، ئه‌و ژی ئه‌فه‌بوون؛ جه‌میلی میسئ شاترا و که‌مالی حسه‌ینی دیلوی و سه‌یدا مه‌حه‌مه‌دی بامه‌رنی (تروانشی). ئه‌ف هه‌رسیکه‌ل مالا حسه‌ینی دیلوی گرتبوون و وه‌خت ل مالی دتیرا چه‌نده‌کا باش یا ده‌رمانا دیتوو، ئیکسه‌ر گونه‌هبارکربوون، کو دی فان ده‌رمانا بو پیشمه‌رگه‌ی فریکه‌ن. ده‌می توپ ده‌فاقیتن ئه‌ف هه‌رسیکه‌ژیه‌هل د چوونه‌سه‌ری توپ و پاشی پشت و پشت دزفرینه‌خاری و ژحیل ب به‌ده‌نی ده‌بابی دکه‌فتن. سئ گرتییت دی ب ستینکا فلکا به‌ر قشلی قه‌گریدان، کو حه‌جی مه‌حه‌مه‌دی کیتوی و فه‌خریی پاشای و سه‌لیم حه‌جی عه‌لی بوون کو به‌ری بستینکیفه‌گریده‌ن ملازم شه‌ریفی ئاگر به‌ردا په‌یت وی کو پیچه‌ک هاتبونه‌فه، شیتکا حه‌جی مه‌حه‌مه‌دی د هه‌رسیکا ئالاند و پی ب ستینکیفه‌گریدان. هه‌روه‌سا فه‌رمان به‌ری به‌ریدی عوبه‌یدی مه‌لا سه‌لیمی ده‌ست و پیت وی پیئقه‌گریدابوون و گه‌هاندبوونه‌ئیک و ب په‌نجه‌رکا به‌ریدی

ئامیدیا که‌فن

ژی (سه‌لیمئ مه‌حمیدئ یاسینی) بوو و حوکمه‌ت که‌فته‌فه به‌ر ئاسی‌کرنا چه‌په‌ریت خو و چه‌په‌ریت خو ب وی خه‌لکئ دایه به‌ر سینگئ خو دانه ئاسی‌کرن و ته‌رمیت خو ژئ هه‌ر ب وان فه‌گوه‌ازتن. ته‌یارا و ده‌بابا بالۆک کره ئاگر کو پێشمه‌رگه‌ه نه‌شیان بئ چه‌په‌ر لئ ب‌ه‌وین ئینا هیدی هیدی فه‌کیشان به‌س سئ پێشمه‌رگیت زی‌ره‌ک و نیشانگر مانه د چه‌په‌ره‌کئ ئاسی‌دا و حوکمه‌تئ چ چاره نه‌برنئ و ته‌یارا ژئ هه‌ر چه‌ند قه‌سفدر لئ چ زیان نه‌دگه‌هاندنئ و ل بیرا منه، مه‌ لسه‌ر شیرها ئامیدیی به‌رئخووددایئ، دا ته‌یاره سارۆخئ لیده‌ت، پاشی دا ئه‌و ره‌میئ که‌نه‌فه،

سه‌لیم محمه‌د یاسین

زه‌عیمی گووتئ (وانت ویاهم)، (یه‌عنی تو ژئ دگه‌ل وان)، ئینا ره‌ئوفی ده‌ستئ خو ب‌ره هنداف سهرئ زه‌عیمی و گووتی جه‌نابئ زه‌عیمی یئ دبێژیت ئەم هه‌می گه‌وادین و دستئ خو گێراند وه‌ک ئافریه‌ک بو هه‌میا، هنده‌ک ژ وان خولیسهریت روینشتی دسه‌ر ئیش و ئەله‌میت خو‌را نه‌شیانه خو ب ئاخفتن و ئیشاره‌تیت ره‌ئوفی گرنژین، کو ره‌ئوفی بده‌ستی زه‌عیم ژئ گه‌وادا هژمارت، ئەف کریاره ده‌مه‌کئ درێژ ل ئامیدیی بوو پیکه‌نینه‌ک.

ل دویمه‌یا ئاخفتنیت خو زه‌عیمی گووت دئ هنگ هاریکاری له‌شکه‌را و چه‌تا که‌ن و خواریئ و چه‌کی و جه‌بلخانی فه‌گوه‌یزن و دئ به‌ریف کچئ و بالۆکی به‌ری وان که‌فن و گوته ملازم شه‌ریفی بزفرینه‌فه جه‌یت وان. ئینا دیسا ب قوتان و کریتیفه زفراندنه قشلی و خاندنگه‌هئ، لئ قئ جاری هیلا مالباتیت گرتیا خواری و فه‌خارنا بو ببه‌ن و پشتی عه‌زاب و برساروژیت بووری. روژا پاشتر سپیدئ زه‌عیمی فه‌رماندا کو چه‌ند زه‌لامیت گرتی د شه‌پیدا بکار بینیت ل کچئ و دانانه به‌ر سینگئ هیزیت خو و ئه‌رزاق و جه‌بلخانه پئ دانه هه‌لگرتن و هیزیت حوکمه‌تئ ل پشت شان خولیسه‌را خو دفه‌شارت و ره‌می ل جه‌یت پێشمه‌رگه‌هی دکر و هه‌ر وه‌سا توپ و ته‌یارا و ده‌بابا ژئ لیددا، پێشمه‌رگه‌هی به‌ره‌فانی دکر، ده‌می دیتی کو خه‌لکئ مه‌ده‌نی یئ دایه پێش خو، مه‌جبوربوون ره‌میئ نه‌که‌ن و جه‌یت خو هیدی هیدی به‌رده‌ن و به‌ریف چیاپئ بالۆکی پاشفه‌چوون، حوکمه‌ت چوو د شینا واندا ده‌ست ب موکمرنا چه‌په‌ریت خو کر، هه‌لبه‌ت ب بکارئینانا وی خه‌لکی، ئیشاری ئه‌و خه‌لک زفراندنه‌فه ئامیدیی، دا روژا پاشتر ئه‌رزاق و جه‌بلخانی پئ ببه‌ن و بکه‌نه‌فه چه‌په‌ر و به‌ریف بالۆکی بده‌نه‌فه به‌ر سینگئ خو، ده‌می پێشمه‌رگه‌هی زانی کو خه‌لک زفراندنه‌فه ئیکسه‌ر هیرش کره سهر وان جها و جه‌یت خو ستاندنه‌فه و گه‌له‌ک ژ عه‌سکه‌ری و چه‌تا کوشتن، روژا پاشتر حوکمه‌تئ وه‌کی روژا به‌ری کر و ب دژواری ته‌یاره و ده‌بابا ویرئ قه‌سفدر و دیسا ژ به‌ر خه‌لکئ مه‌ده‌نی پێشمه‌رگه‌ فه‌کیشا و شه‌هیده‌ک ژئ ل بالۆکی دا، ئه‌و

ئامیدی ل سالیڤ شیتا

هه‌ی. دقیا مفای ژ پیزانینیت وی لسه‌ر پيشمه‌رگه‌ها و خه‌لکئ بکه‌ت. وه‌کی وی بو‌ خو‌ دادنالئ بئ‌ خش‌ ئه‌و تشت وه‌سا بده‌ست نه‌ دکه‌فتن، چنکی وان خو‌ گوری خه‌لکئ دی کربوو، گه‌ره‌بیتئ ژئ ده‌ما به‌رئ خو‌ دایئ کو ییت عه‌زابیدا ژبه‌ر برین و سوتنا له‌شئ وی ئینا شریقه‌کا بیه‌شیی بو‌ دانا دا تیشانا

سدقئ حه‌جئ شه‌عبان و مه‌حمید یاسین

دا بیژین الحمد لله چلئ نه‌هاتینه و ده‌نگئ ره‌میا وان ژ ره‌میا حوکمه‌تئ یا جودابوو. چنکئ به‌رئ وان ل مه‌ بوو و ییت حوکمه‌تئ پشتا وان ل مه‌ بوو. چه‌په‌ر وه‌کی شکه‌فته‌کا ئاسییه و ل هنداف به‌روکیت شه‌ری. بیهنه‌کئ مه‌ دیت ته‌یارا سه‌متا ره‌میا خو‌ گوهری، ژ لایئ چیا یئ بشیشیفه‌ چوونئ کو به‌ری هنگئ ژ لایئ ئامیدیئ فه‌ دچوونئ، ئه‌وبوو ساروخه‌ک لیدا. ئه‌م ماینه‌ ل هیقیا ده‌نگئ ره‌میا وان لئ چ دیارنه‌بوو. ئه‌فه‌ ژئ پشتی هندئ چیبوو کو پيشمه‌رگه‌هه‌کی خو‌ ته‌سلیم کربوو و یئ ل وی چه‌په‌ری شه‌هره‌زابوو و دزانی ده‌رئ چه‌په‌ری ل کیرییه و دا ده‌سکه‌فتیئ خو‌ زیده‌که‌ت، گوته‌: (زابتی هه‌که‌ ته‌یاره‌ ژ لایئ بشیشیفه‌ بچیت دئ ده‌رگه‌هئ چه‌په‌ری بینیت بلا ساروخه‌کئ تیوره‌که‌ت دئ خلاس بن)، ئه‌وبوو نافئ وی چه‌په‌ری بوو (چه‌په‌رئ ساروخئ)، هه‌ر ئیک ژ پيشمه‌رگه‌هیت قه‌هره‌مان و بئ به‌قل (ره‌شیدی عه‌مه‌رئ ده‌شتانی و قادری عه‌لیئ عه‌مه‌رئ نه‌عمانی و حه‌سه‌نئ ئیده‌یی) تیغه‌ مابوون، کو گوتبوو هه‌فالیئ خو‌ هندئ دلوپه‌کا خوینی دمه‌دا بیت ئه‌م ناهیلین ئه‌و پيشقه‌به‌ین و هه‌رن خو‌ خلاسکه‌ن. پشتی به‌ره‌نگاری نه‌مای هیزیت حوکمه‌تئ به‌ریف چه‌په‌ری چوون، ده‌مئ ئیزیکبووین حه‌سه‌نئ ئیده‌یی خه‌نجه‌را خو‌ هه‌لکینشا و ل رانئ چه‌ته‌کی دا، ئینا وان ژئ ب فیشه‌کئ تمامکر، عه‌لیئ عه‌مه‌ری رح تئ مابوو، ته‌رمیئ وان دگه‌ل یئ سه‌لیمئ مه‌حمیدی فه‌گوهازتنه ئامیدیئ و هاقیتنه‌ به‌ر ده‌رئ حه‌بسا قشلی دا ژنکا پی‌ بترسین و ملازم شه‌ریفی گوته‌ (شه‌رقیا ساحئ سافیا بئ) خیزانا حه‌جئ مسته‌فایئ حه‌سه‌ن پاشای، کو جوندیه‌کئ له‌شکه‌ری بوو و پشتی ئینقلابا ۱۹۶۳ چوو بوو ناف شو‌ره‌شئ، گوته‌ ئه‌وئ هه‌ حه‌جیئ زه‌لامئ ته‌یه‌ ئیکسه‌ر شه‌رقیا یئ گوته‌ حه‌جئ له‌وا یئ چوو یئ دا خو‌ گوری ئارمانجا خوبکه‌ت و دزانی دئ هولته‌یئ و قئ شه‌ره‌فئ وه‌رگریئ، میلازمئ ژئ هه‌روه‌کی عه‌ده‌تئ وان ب ئاخفتنیئ کریت به‌رسقدا، ئو جابا گه‌ره‌بیتئ ئه‌رمه‌نی فریکر کو ل خه‌سته‌خانئ به‌رده‌ستکئ دختوری بوو و گوته‌ ئه‌قی ژ مرئ خلاسکه‌، به‌حسئ قادری عه‌مه‌رئ عه‌لی، مه‌شولا پی

شکه‌فتا دێری

له‌شکه‌ری و ئیداریشه بکه‌ن.

هێدی هێدی ژینا روژێت ته‌حل و خولیسهریی پیچه‌ك باشتر لیهات، ئو كه‌لا ئامیدی بوو سه‌ته‌ره‌كی له‌شکه‌ری و جهیته‌ سه‌سایته‌ شوپره‌ی ره‌بیت موکم دانانی و لبه‌ر هاتنووچونا ده‌رفه‌ی باژێری فه‌بری و خالیته‌ پیغه‌تیرانی (تفتیشی) مشه‌کرن. زیده‌باری وان ته‌حلیا و زۆرداریا ژیان و به‌رخودان هه‌ر به‌رده‌وام بوو و هه‌ر دا ل ناف خۆ بیژین ئه‌فه‌ جارا ئیکێ نینه (ئامیدیکا) ره‌نگین تیه‌وره‌دیت و چه‌ند جارا یا هاتیه‌ هنگافتن و سوتن و تۆپارانکرن لئ هه‌ر یا قورتالبووی، چنکی كه‌لا کوردینی و په‌له‌هوان و عه‌گی‌دایه‌.

وی سفککه‌ت، لی پشتی ده‌مه‌کی ئه‌و ژێ ته‌مامبوو و گه‌هسته کاروانی شه‌هیدا. ملازمی هنده‌ك ژ گرتیا ئسپارتن وان شه‌هیدیت قه‌هره‌مان فه‌شیرن. حوکه‌متی (کیچی) و (بالۆک) د گه‌ل (ته‌حتا خاتینی) و (ته‌حتا خه‌لیل ئاغای) و جهیته‌ فه‌ر لسه‌ر (شیره‌ها ئامیدی) کرنه‌ چه‌په‌ر و جهیش دانایی. زه‌عیمی پشتی فان کاودانا ژنک به‌ردان و چه‌ند زه‌لامیت نه‌ساخ و سه‌قه‌ت و دانعه‌مر به‌ردان، ئو زه‌لامیت دی ره‌بیت سه‌ریت وان چیا پی دانه‌ چیکرن و هه‌رگا‌ف بو شولیت خۆ سوخره‌ پی دکرن و هه‌روژ قویت و پیدقیته‌ وان ره‌بیا پی ددانه‌ فه‌گه‌هاتن. زه‌عیمی ناگه‌ هه‌داریا فه‌رمانداریا خۆ کر کو سه‌ره‌که‌فت و ره‌وش باشته‌ر .

پشتی هاتنووچون ل نافه‌را ئامیدی و ده‌وکۆ نۆرمالبوووه‌فه‌، قوماندارێ له‌شکه‌ری میسل (سه‌عید هه‌مو)، تورکومانه‌کێ خه‌لکێ ته‌له‌عه‌فر بوو، هاته‌ ئامیدی و خه‌لک ل مرگه‌فتی کومکرن و هه‌روه‌سا گرتی ژێ ئینان و گو‌تاره‌ك بو خویند و گو‌ته‌ هه‌میا هه‌رنه‌فه‌ و زه‌عیم خه‌لیل دگه‌ل خۆ بر. فه‌وجه‌کا له‌شکه‌ری یا به‌یز و یا هه‌می په‌نگیت چه‌کی هه‌بن ل ئامیدی هێلا و ل (ئیشه‌لای) بنه‌جه‌کر، شولا وان ژێ ئه‌و بوو کو به‌ره‌نگاری هه‌ر لقینه‌کا ل ئامیدی ئان ل ده‌وروه‌را چیبیت بن و هه‌روه‌سا ریغه‌به‌ریا ره‌بیت سه‌ری چیا و بنگه‌هیت ده‌وروه‌ر ژ لای

ده‌همه‌ن

1- لیا (خه‌لیل جاسم ئه‌له‌دبه‌اغ) و ب نافی (زه‌عیم خه‌لیل ئه‌له‌دبه‌اغ) ده‌پته‌ نیاسین، ئیکه‌ ژ سه‌ره‌له‌شکه‌ریته‌ له‌شکه‌ری ئیراقی ژ برا دوین (رعیل ئانی) بوو. ل ناف له‌شکه‌ری به‌ری ی ئیراق ل شه‌ری فه‌لستین یئ سالا 1948 ئ ل نافه‌را ئیراق و ئسرایلی نافی وی چوو، هه‌روه‌سا نافی وی ب هندێ ژێ چوو به‌کو پیکولا دوین یا ئینقیلابا عارف عه‌بدووه‌مانی ل دژی سه‌رکومارێ هینک یئ ئیراق عه‌بدووه‌حمان عارف الجومه‌یلی شکاندیه‌ و وی سه‌رکیشیا گه‌له‌ک هه‌ویت له‌شکه‌ری ل ژوری ئیراق (کوردستان - سیلاف) کره‌، ژ وان؛ هه‌وا ئه‌لکویشتی ل دژی ته‌نصارا، ئو سه‌رکیشیا گه‌له‌ک هه‌ویت دی ل دژی پشته‌رتیونا کوردا (مهد الاکراد) ل ژوری ئیراق (کوردستان - سیلاف) کره‌،

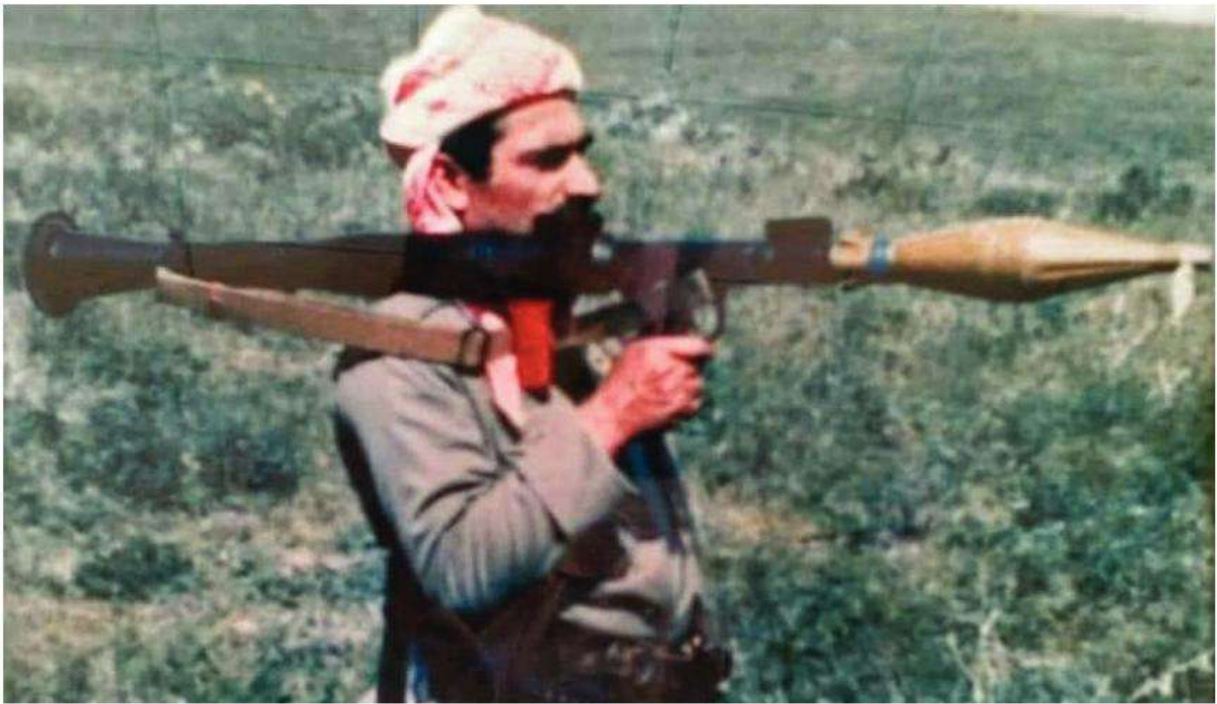
2- شوژه‌شا شه‌وافی: ئینقیلابه‌کا له‌شکه‌ریه‌ ل ئیراق هاتیه‌ کرن، نه‌و ئینقیلاب ل باژێری میسل و که‌رکویکن ل رۆژا 8 ئ نادارا 1959 ئ ل دژی عه‌بدووه‌کهریم قاسمی هاتیوو کرن. عه‌قید عه‌بدووه‌هاب ته‌له‌ه‌وافی سه‌رکیشیا وی ئینقیلابی دکر.

3- ئه‌وه‌رته‌ ئینقیلاب (هه‌روه‌گی د ویکیدیاییدا هاتی)، نه‌و بوون، کو ریکه‌ستنا سه‌لام یا کومونستی ل ئ نادارا هه‌ر وی سائن کونفرانسا خۆ ل باژێری میسل کره‌بوو و ته‌قی چه‌ندێ که‌ریت مله‌ته‌هه‌بیت عه‌ره‌ب فه‌کرن و فه‌ژه‌نا وان ئینقیلاب بوو، بو پتر پترانیئا بته‌ره: ویکیدیاییدا، الموسوعة الحرة، موضوع. حركة شواف او ثورة الشواف). (بو زاین: کوردا ده‌وره‌کێ مه‌زن د شکاندنا وی ئینقیلابیدا هه‌بوو و هه‌تا به‌ری هاتنا (داعش) ئ ژ میسلیا ژ کینجا شکاندنا شه‌وافی هه‌ژ کوردا ته‌دکر و به‌عسیا پتریا به‌رپرستی ده‌فه‌را کوردستان ب ته‌فاهی، نه‌خاسه‌ کوردیت فه‌زایته‌ پارێزه‌ها هینک یا میسل (کو ژ 1969 ئ وه‌ره‌ هنده‌ك ژ وان فه‌زا فه‌ر پارێزه‌ها ده‌وکێ گه‌تینه‌) دکره‌ میسلی و سه‌ره‌ده‌ریا وان دگه‌ل کوردا گه‌له‌ک یا خرابوو - سیلاف).

ھسین کاچۆ

شەھیدى پارتیزان و ھۆستايى گرییت ناسى

بەرھەفكرن و نڧیسینا: رزگار كیستەبى

ژ كەفن و تا كو نوھا ژى، نەم كورد مېرخاس و قارەمانیت مەزنین و نەم شىاینە دىرۆكەكا زېرین بناڧرینین. ئى گەلەك مخابن نەم د وارى قەیدكرنا قى دىرۆكى دا گەلەك دىوازبوینە. نەو دىرۆكا خوەشمیر و مروفیت مەزن ژ بو مە چىكرى، نەم نەشیاينە وى دىرۆكى ب ناوايهكى ژ ھەژى قەیدبكهین و دانینە بەر دەستى نڧشیت مە ییت نوى.

پېشمەرگیت بەرزە ییت كو شوینتېلیت وان گەلەك د نەخشاندا دىرۆكا مە یا نىزىكدا ددیارن، (ھسین ڧەتاح ئەحمەد تىروەى) یە، كو ب (ھسین کاچۆ) دەیتە نیاسین.

ھسین کاچۆ ل سالآ ١٩٤٢ ل گوندى دزگە یا دەڧەرا تىروە سەر ب قەزا نامیدی قە، ژ بنەمالەكا ھەزار

ھەلبەت د چىكرنا قى دىرۆكا پىر سەرفرازیدا، رۆلى ھندەك كەسا رۆلەكى بەرچاڧ و ب باندىر بوویە، كو مخابن گەلەك ژ وان كارەكتەریت خودان باندىرن د قى واریدا، تا كو ئەڧرۆ ژى، وەك لەشكەریت وندا لیھاتینە. یان باشتەر بىژم پېشمەرگیت وندا، دبەرزە و بى ناڧونیشانن. ب دیتنا من ئىك ژ ڧان

بشتی پتیا ده‌فهره به‌هدینا تیتته رزگارکرن، بارزانیی نهمر شولیت ده‌فهری ریکتیخت و به‌ره‌ییت به‌ره‌فانیکرنی ددانیت و ههر ده‌فهره‌کی دسییریتته هیزه‌کا پیشمه‌رگه‌ی، کول وی ده‌فهری بمین و هیلیت به‌ره‌ی بیاریزن. ئەو بخوه ژێ لگه‌ل هیزه‌کی به‌ری خوه دده‌نه سه‌ری ئاکری و چیاپی پیرسی، دا ل دوژمنی بدن و وی ده‌فهری ژێ ژ هیزیت دوژمنی پاقرکه‌ن. (حسین کاجۆ) ژێ ئیک ژ وان پیشمه‌رگا بوویه، ییت لگه‌ل بارزانی دچنه وی ده‌فهری. ئول وی ده‌فهری گه‌له‌ک شه‌رپت می‌رانه لگه‌ل دوژمنی دکهن و پشتی ده‌فهر تیتته پاقرکرن. بارزانیی نهمر بریاریدده‌ت به‌ره‌ف ده‌فهره‌کا به‌کایه‌تی بچیت، وه‌ک خاله‌کا سه‌نته‌ری بو ژیری کوردستان، دا بشیت ژ ویری سه‌ره‌فه‌گیریا شو‌رشێ ل هه‌ردو ده‌فهریت سو‌ران و به‌هدینا بکه‌ت. هۆسا ل ئادارا ١٩٦٢ بارزانی لگه‌ل هیزه‌کا پیشمه‌رگه‌ی ژ ده‌فهره‌کا ئاکری به‌ری خوه دده‌ته ده‌فهره‌کا به‌کایه‌تی. ئیک ژ وان هیزیت کو بارزانیی نهمر لگه‌ل خوه برین، هیزا مسته‌فا نیره‌وی بوو، کو حسین کاجۆ ژێ ئیک ژ پیشمه‌رگیت وی هیزی بوو.

ل ویری ژێ حسین لگه‌ل هیزا مسته‌فا نیره‌وی، پشکداریی دگه‌له‌ک شه‌رپت چاره‌نقیسازدا دکه‌ت و ده‌مه‌یا ژیدا لسه‌ر دوژمنی سه‌ردکه‌فن. ئەفه‌ ژێ هنده‌ک ژ وان شه‌رانه: سپیندارۆکی، قشلا رایات، شیروانا مه‌زن، شیخانۆکی، کتله‌شین، کانی په‌شن، می‌رگه‌سو‌ری، سیده‌کان، لولان، خه‌لان، گه‌وریا عومه‌رئاغا، گو‌ره‌ز، په‌واندز، سپیلک ١٩٦٣/٦/٢٩، گو‌مه‌سپان، شه‌رپ قه‌ره‌داغ ١٩٦٥، زوزکی ل ئادارا ١٩٦٦. حسین د‌قان شه‌رپا‌دا چهند جاره‌کا بریندار دیت. لئ هه‌رجار زویتر و به‌زتر رادبیته‌فه و دچیته‌فه به‌ره‌ییت شه‌ری.

د‌قان چهند ساله‌کادا، حسین گه‌نج و بچویک، هه‌م هیدی هیدی دبیته‌ زه‌لامه‌کی ته‌مام و گه‌هه‌شتی و هه‌م ژێ روژ بو‌ روژی رۆلی وی یئ له‌شکه‌ری

هاتیه سه‌ر دنیایی. ژبه‌ر هه‌ژاریا مالباتا وی و نه‌بوونا دبستان ل گوندی وان و گوندیت نیزیك، حسین ته‌و شانسه‌ نه‌بوویه کو بشیت بخوینیت و بیته‌که‌سه‌کی خوانده‌وار.

ل سال ١٩٦١ حسین لاهه‌کی تازه‌گه‌هه‌شتی بوو، هیشتا به‌ر که‌پی وی گهور نه‌بوو، ئەو لگه‌ل خه‌لکی دیی کورده‌واری ده‌فهره‌کا نیره‌وه‌یا، که‌فتبوو ناف بزاف و خه‌باتا نه‌ته‌وه‌یی، ب‌ریه‌ریا پارتی دیموکراتی کوردستان و ریبه‌ری مه‌زنی نه‌ته‌وه‌یی کوردستان بارزانیی نهمر. لوما هیشتا دو روژا به‌ری شورشا نیلۆنا مه‌زن ده‌ستپیکه‌ت و ل روژا ١٩٦١/٩/٩، ئەو ئیک ژ وان پیشمه‌رگیت خوه‌بیشکری بوو، ییت ل دو‌تازا‌کا خراب ل ده‌فهره‌کا نیره‌وه‌یا، لگه‌ل وه‌لاتپاریزیت دییت ده‌فهری، ب‌سه‌ر هیزیت حکومه‌تا داگیرکه‌را ئیراقی دا‌گرتین. کو د‌قی شه‌رپیدا ریقه‌به‌ری ناحیا بیو هاته‌ کوشتن و ١٤٠ چه‌کداریت دوژمنی ژێ ب‌چه‌ک و که‌لوپه‌لیت له‌شکه‌ریفه‌ هاتنه‌ ئیخسیرکرن. کو ئەف چه‌که‌ ژێ وی ده‌می بو‌ ده‌ستپیکرنا شو‌رشێ ده‌ستکه‌فته‌کی مه‌زن بوو.

پاشی ل روژا ١٩٦١/١٠/٢٠ بارزانیی نهمر لگه‌ل هیزیت پیشمه‌رگێ خوه‌دگه‌هیته‌ ده‌فهره‌کا نیره‌وه‌یا و حسین گه‌نج ژێ لگه‌ل بده‌ها خه‌لکی ده‌فهری دبنه‌ پیشمه‌رگه‌ و دگه‌هنه‌ ناف ریزیت پیشمه‌رگیت بارزانیی نهمر.

ئیدی ل قیری کاروانی پیروزی خه‌باتا وی لگه‌ل بارزانیی نهمر ده‌ستپیکه‌ت و پشتی چهند روژه‌کا ئەو دکه‌فنه‌ ناف شه‌ر و لیکدانیت گران لگه‌ل هیزیت دوژمنی ژ پولیس و جاش و له‌شکه‌ری. هۆسا ئەو هیشتا دژیه‌کی بچویکدا پشکداریی دگه‌له‌ک شه‌رپا‌دا دکه‌ت، وه‌کی شه‌رپت: کانیماسی، نه‌ره‌دنا، بیلیزانی، کوریمه‌، قه‌شه‌فری، گه‌رما‌فا حاجیاغا، ئیکمالی، لۆمانا، گه‌لیی زاووته‌ ل روژا ١٩٦١/١٢/٥، باره‌مینکی، مریا، چه‌مانکی، بانک و نه‌رزا، که‌مه‌کا، جومجھانی، سیار وسپیندارا و دینارتی.

سەروک بارزانی و شەهید حسین کاقۆ

دیسا هه‌رچه‌ند د نافع شورشیدا چ ده‌زگه‌هیت نه‌مازه نه‌بوون، دا کادری پی ژ ئالیی له‌شکهری، سیاسی، جفاکی و ئیداری فه‌بتاشینن (ته‌ریه‌که‌ن) . لی دیسا ژی حسین شیا خو بخۆ د نافع شورش و شهر و ژيانا گراندا، ب زهند و باسکیت خوه که‌سینه‌کا کاریزمایی بخۆ بنافرینیت. ئانکو بییت وه‌کی حسین دیروکی ئه‌و نه ئافراندینه، لی وان دیروک ئافراندینه.

پشتی سۆزبه‌ندا خیانه‌تی یا جه‌زائیری ل نابقه‌را سه‌دامی و شاهی، حسین ژی وه‌کی بده‌هاهزاریت خه‌لکی مشه‌ختبوو ئیرانی. لی ژبه‌ر کو هه‌موی ده‌ما هزر و خیال و ئارمانجا وی یا سه‌رپشک قۆرتالکرنا کوردستان بوو، لۆمال ساللا ۱۹۷۶ و لگه‌ل پشمه‌رگیت ده‌سپینکا شورش گولانی وی دیسا به‌رپیکیت خوه گریدان و به‌ری خوه دا مه‌یدانا

و سیفاتیت وی بییت جفاکی و پشمه‌رگه‌یی بییت جوان د نافع پشمه‌رگه‌ی دا دیاردبن. لۆما ژی ئه‌و دبیته مروّفه‌کی خوشتقی و قه‌درگرتی، هه‌م د نافع هه‌فالییت خوه‌دا و هه‌م ژی لده‌ف به‌رپرسیت خوه. ژبه‌ر فی چهندی ژی ل ساللا ۱۹۷۴ ئه‌و دبیته سه‌رلق ل به‌تالیونا دو یا هیزا باله‌ک. پشتی وه‌رگرتا فی به‌رپسیاری، ئیدی ده‌ستی حسین پتر فه‌دبیت و مه‌یدانا وی به‌رفره‌تر لیتیت. لۆما ستیرا وی د نافع پشمه‌رگه‌ی دا گه‌شتر لیتیت. نه ته‌نی د واری له‌شکه‌ریدا، لی هه‌روه‌سا د واری جفاکی و ئیداری و سیفاتیت بلندی پشمه‌رگه‌یی ژیدا. ئه‌و دبیته میناکه‌کا جوانا پشمه‌رگی کوردستانی و دبیته هه‌لگری وان هه‌می سیفه‌تیت د نافع فه‌لسه‌فه و بنیاتیت پریازا بارزانی دا هه‌ین.

جوداهیا حسین ژ کادریت دییت له‌شکه‌ری، ئه‌و بوو، د سه‌ر هندپرا کو میرخاسه‌کی بژاره بوو، هه‌روه‌سا ئه‌و که‌سه‌کی ته‌نا، جامیر، دویرین و خودان ئه‌خلاقه‌کی بلند و د مه‌سه‌لیت جفاکیدا که‌سه‌کی گه‌له‌ک شاره‌زا بوو.

ئه‌م دزانین د نافع جفاکی کوردستانی دا، گه‌له‌ک جارای پیگه‌هی بنه‌مالی، عه‌شیره‌تی، بارزگانی، دینی و پلا خواندن، بو مروّقی هاریکاره‌کی گه‌له‌ک باش بوویه، کو مروّق د نافع جفاکیدا بلندییت و بیته خودان په‌یسک و مه‌نسه‌ب، چ په‌یسکیت له‌شکه‌ری بن و چ ژی سیاسی و ئیداری بن. لی حنیرا حسین کاقۆی ئه‌و بوو، کو وی چ ژ فان پیگه‌ها نه‌بوون و ئه‌و د گوندی خوه‌دا کورپی مالبا‌ته‌کا گه‌له‌ک هه‌زار بوو. لی دسه‌ر فی چهندی هه‌می ژیرا، سیفه‌تیت وی بییت میرخاسی، جامیری، ده‌سپاقری، دلسۆزی، جفاکی، ئیداری و کاریزماتیکا که‌سینا وی، ئه‌و وه‌ک کاره‌کته‌ره‌کی دیار د نافع شورشیدا ده‌ریخست. ئه‌گه‌ر لگه‌ل فان سیفه‌تا، وی تیک ژ فان پیگه‌هیت مه‌ل سه‌ری دیارکرین هه‌با، دبیت نافوده‌نگیت وی هیشتا زویتر و هیشتا پتر ژی چووبانه.

شه‌هید حسین کاجۆ

دگۆته پێشمه‌رگه و کادرا: هشیارین، پاره و ده‌سه‌لات و نه‌خاپینن و نه‌خلاق و نه‌ جوانی شورشگێری و پێشمه‌رگه‌یی ژ وه‌ بستینن! لئ مخابن گه‌له‌کا نه‌فرۆکه‌ شیره‌تا حسین بچی نه‌ئینا و وان نه‌و سیفه‌تیت جوانیت پێشمه‌رگه‌یی دانه‌ ب پاره و ده‌سه‌لات.

نوکه‌ ژي گه‌له‌ک پێشمه‌رگه و کادریت له‌شکه‌ری شاهیدی دهن کو نه‌و تاشاندیت به‌ر ده‌ستی حسین کاجۆی نه‌.

بیرا من تیت ل سالی٢١٩٨٣ تا کو ١٩٨٦، هه‌ر سی مه‌ها جاره‌کی مه‌ ل هه‌ر لژنه‌یه‌کی کۆمبوونه‌کا به‌فره‌ دکر، کو پتر وه‌کی کۆنفه‌رانسه‌کی بوو. گه‌له‌ک جارا هه‌فته‌یه‌کی فه‌دکیشا. هینگی نه‌ز و حسین هه‌ردو سه‌ر ب لژنا نامیدی فه‌ بووین. نه‌و به‌رپرسی ریکخراوه‌کی بوو و نه‌ز ژي کادری ریکخراوه‌کا دی بووم. وی ده‌می هه‌ر لژنه‌یه‌کا نافخوی به‌رپرس بوو ژ هه‌ر شول و ئاریشه‌یه‌کا تخوی خوه‌. بو میناک ئالین له‌شکه‌ری، ریکخستنی، مالی، جفاکی،

خه‌باتی ل ده‌فه‌را به‌هدینا.

حسین ل شورش گولانی ژي وه‌کی کادره‌کی له‌شکه‌ری خودان رۆله‌کی به‌رچاڤ و دیار بوو. ل ده‌سپیکا سالی٢١٩٨٠ ییا ژي ژبه‌ر زیه‌کی و شاره‌زییا وی دبیته‌ به‌رپرسی ریکخراوا له‌شکه‌ری یا (شه‌هید زبیر طیب) یا سه‌ر ب لژنا نامیدی فه‌، ل تخوی لقا تیک. ژبلی هندئ کو نه‌و شه‌رکه‌ره‌کی زیه‌ک و شاره‌زا بوو. هه‌روه‌سا، د نه‌خشه‌دانان و پلانی٢ له‌شکه‌ری ژیدا، کادره‌کی زیه‌ک و خودان شیان بوو. وی پشکداریه‌کا به‌رچاڤ د بده‌ها شه‌ر و چالاکی٢ پێشمه‌رگه‌ییدا هه‌بوو؛ کو نه‌فه‌ چند میناکه‌کن ژ وان: لیدانا فه‌وجا دوژمنی ل دیره‌لوکی، به‌رسینگرته‌ هیرشا دوژمنی بو سه‌ر ده‌شتا زی، شه‌ری شیڤ چنارکی، لیدانا چه‌په‌ری٢ دوژمنی ل سیری، شه‌ری کۆکه‌ری، شه‌ری مازی، لیدانا فه‌وجا دوژمنی ل باتیفکا سه‌یدا، داستانا کانیماسی، دیره‌لوکی، سو٢کی، بامه‌رنی، بیادی و شه‌ری گه‌لیی بالندا ل نه‌نفالی٢ په‌ش، کو د فی شه‌ریدا بریندار بوو.

ئیدی دقان سالی٢ شه‌ری پارتیزانیدا وی هنده‌ک سه‌ربۆر و شاره‌زایی٢ دی ژي ل گه‌نجینا خوه‌ یا پێشمه‌رگه‌یی زیده‌کرن و نه‌و بوو تیک ژ شاره‌زایی٢ شه‌ری پارتیزانی. نه‌و د شه‌ر و ته‌نگافیادا گه‌له‌کی نه‌شتی و ل سه‌رخوه بوو. هه‌می ده‌ما گه‌له‌کی ل سه‌ر پاراستنا گیانی هه‌فالی٢ خوه‌ رژدبوو. لۆما ژي گروپا پێشمه‌رگه‌ی یا کو نه‌و ژي به‌رپرس، تیک ژ وان گروپا بوو ییت گه‌له‌ک زیه‌ک و ببزاف د شه‌ری پارتیزانیدا و هه‌ری زیده‌ درب ل دوژمنی ددان. لئ د عه‌ینی ده‌م ژیدا هه‌ری کیم زیانی٢ گیانی ددان.

حسینی گه‌له‌ک جارا دگۆت: پێشمه‌رگه‌ دقیت هه‌می ده‌ما نه‌خلاق و سیفه‌تیت خوه‌ ییت جوان بپاریزی٢. چونکی نه‌گه‌ر، خودی نه‌که‌ت، پێشمه‌رگه‌ ل به‌رچاڤی٢ ملله‌تی که‌فت، وی ده‌می نه‌فه‌ بو کوردستانی ترسه‌کا مه‌زنه‌. گه‌له‌ک جارا ژي

خوه ییت پیشمه‌رگه، حه‌سه‌ن سه‌لیمی و حه‌جی ئه‌حمه‌دی سینی شه‌هید دبن. گه‌له‌ک مخابن ئه‌و ئازادیا ۳۰ سالا حسین کاجۆی خه‌بات بو کرى و خوین بو پرتی، ئه‌و گه‌هه‌شته به‌ر ده‌رازینکا وی، لی مخابن پی خوش نه‌بوو. ژ به‌ر رۆلی وی یی دیار و خوشتقییا وی د نافی دلن پیشمه‌رگه‌ی و خه‌لکید، هه‌لبه‌ستفانی پیشمه‌رگه ژارۆ ده‌وکی، ئه‌ف هه‌لبه‌ستا خوارۆ، وه‌ک وه‌فایه‌ک پیشکیشی گیانی وی کریه:

حسین کاجۆ

ئه‌ز حسین
حسین حسین کاجۆ مه
ده‌سن پیل مه
سینگ چیا مه
بو گوکا دوژمن کاشۆ مه
چ پسنال
بیته به‌هه‌شنا مه گه‌نی که‌ن
چ نانجا به‌یته
رۆژین ساھی ل مه ئاری که‌ن
هه‌ر درندک
ئاڤا کانین مه شیلی که‌ن
دک بچ گوری
دک بچ ناگر
خۆ نیوه‌ر که‌ج
دک بچ رهنی
دک بچ قۆلکان
دا بن ئاخ که‌ج
کورده‌کوژ و که‌قنه‌په‌رسنا و
ناجا میری
پسنال و قامچی و زنجیرا !!
حسین حسین کاجۆ مه
دینک دۆزا گه‌لک خۆ مه
شه‌هیدی ئاخا خۆ بخۆ مه
شه‌هیدی ئاخا خۆ بخۆ مه

۱۹۹۳/۴/۱۳

سیاسی، قانونی و ب گشتی هه‌می شولا. هه‌ر سی مه‌ها جاره‌کی ژى ئه‌و شول و ئاریشه هه‌موی مه دینانه وی کۆمبونا به‌رفره‌ه. گه‌له‌ک جارا لسه‌ر مه‌سه‌له‌یه‌کی ئه‌م ئاسی دبووین. هه‌ندک جارا رۆژه‌کی هه‌می لسه‌ر مه‌سه‌له‌یه‌کی مه گینگه‌شه دکر و ئه‌م نه‌دگه‌هه‌شتینه چ دویمه‌ها. حسین ژى هه‌می ده‌ما خوه بیده‌نگ دکر، تا کو مه هه‌میا خوه ب ئاخفتنیقه دوه‌ستاند و ئه‌م دگه‌هه‌شتینه ده‌رگه‌هه‌کی گرتی. ل دویمه‌ها هه‌میا، حسین دا به‌ر خوه‌قه هیت و چه‌ند ئاخفتنه‌کا بیژیت. دا بینی ده‌قی مه هه‌میا ما به‌ش و هه‌می پیکفه دا بیژن: ته‌مام وه‌کی حوسینی یه و ئیدی مه‌سه‌له دا چاره‌بیت. تشتن عه‌جیب ئه‌و بوو، ب ده‌مژمیر و رۆزا مه گینگه‌شه دکر و دیتنیت مه نه دبوونه ئیک. لی کافا حسین دئاخفت و پیشنیا خوه دگۆت. هه‌می بیده‌نگ دبوون و پیکفه لسه‌ر دیتنا وی دبوونه ده‌نگه‌ک و که‌س ژى دژ نه‌ده‌ردکه‌فت. براستی ئه‌قه بو من تشته‌کی گه‌له‌ک حیه‌تی بوو و حه‌تا نوها ژى ئه‌ز حه‌یران و حیه‌تی وان شیان و هه‌زریته وی مروقی هیژا مه.

پشتی ئه‌نفالین ره‌ش ل سالا ۱۹۸۸ حسین ژى مشه‌ختی ئیرانی دبیت. لی جاره‌کا دی سالا ۱۹۹۰ لگه‌ل گروپیت ئیک ییت پیشمه‌رگه‌ی تهنه‌گا خوه ده‌ه‌لگریته و به‌ری خوه ده‌ته‌ه‌ کوردستانی. ئه‌و ل ده‌قه‌را به‌هدینا حه‌تا سه‌ره‌لدانا ۱۹۹۱ دمینیت و ئه‌و وه‌ک پیشمه‌رگه‌ و کاده‌کی خودان سه‌ره‌بوژ د سه‌ره‌لدانیدا پشکدار دبیت و دبیته ئه‌ندامی میحوه‌ری له‌شکه‌ری ده‌وکی. پشتی شکه‌ستنا سه‌ره‌لدانی ژى ئه‌و لگه‌ل کۆمه‌کا دی یا پیشمه‌رگا دمینن و به‌رسینگ هیژیت دوژمنی دگرن و چه‌ند شه‌ره‌کا ل دژى دوژمنی دکه‌ن، وه‌کی شه‌ریت: فه‌یدی، گه‌لی بیسری و زاویته.

مخابن ل رۆزا ۲/ ۱۹۹۱/۴/ ل زاویته مینه‌کا دوژمنی د بن پیاغه دپه‌قیت و ئه‌و لگه‌ل هه‌ردو هه‌فالیته

قەھرەمانىت شورەشى

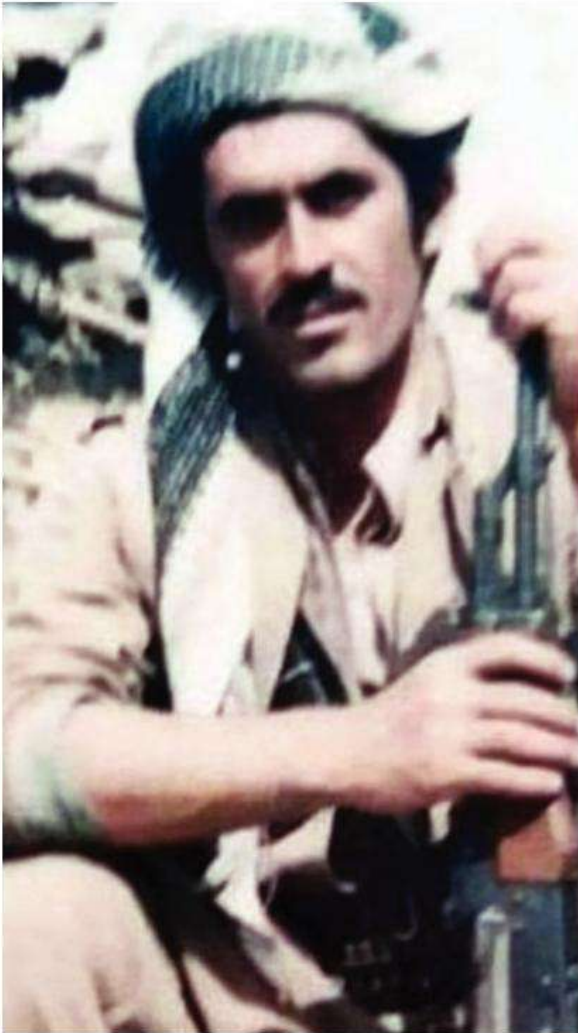
قەھرەمان: ئەحمەد شاھىنى بەرگارىيى

خالد ئەحمەد بادى

بچىتە خاندانگەھى، چونكى ل نىف دەقەرىت شورەشى بوويە و ژبەر ھەستا مللەتھەبىنىيا وى يا زىدە سالا (۱۹۶۶) دگەھىتە رىزىت شورەشا ئىلونا مەزن و ل گەلىيى بالندا چوو دەقەرا بارزان و ژبەر ژىيى شەھىدى يى بچويك پىلا پىشمەرگەيى نەدايى، بەلى ل نىف پىشمەرگەيى دىمىنىت و ھەتا سالا (۱۹۷۵) و شكەستنا شورەشى دەستا نا داھىلىت و ئىكسەر بەر ب ئىرانى قە دچىت و ل وپرى دىمىنىت و شولى رىكخستن و پىشمەرگەيى دكەت. ل دەستپىكا شورەشا گولانا پىشكەفتنخواز، دا لسەر شولى خويى پىشمەرگەيى يى بەردەوام بىت، دزفرىتە كوردستانى و ھەر ل دەقەرا خو، دگەھىتە ھىزىت پىشمەرگەيى و پشكدارىەكا بكىنج د شورەشا گولانا پىشكەفتنخوازدا دكەت و ژبەر قەھرەمانى و دلسوژيا وى ل سالىت ھەشتيا دىتە ئامر مەفرەزە و پاشى ل تخويى لقا۱ دىتە جھگرى رىكخستنا (ئاسوس) و رولەكى گەلەك مەزن ل دەقەرى دگىرىت. ل دويمايىا سالا (۱۹۸۷) بو بەرپرسيا رىكخستنى دھىتە پىشنىاركن، بەلى ئەنفالىت رەش يىت سالا (۱۹۸۸) ئى ب سەر مللەتى كورددا ھاتن و ئەو ژى دگەل مالبات و كەسوكارىت خو مشەختى توركيا بوون و ل كەمپا (پرا كەرەم ئاغا) ل دەقەرا (موشى) بنەجھبوون و پاشى ب مالقە دچىتە ئىرانى و ل باژىرى (شنىو) بنەجھبىن، شەھىدى جانەمەرگ رولەكى بەرچاڧ و شارەزا و

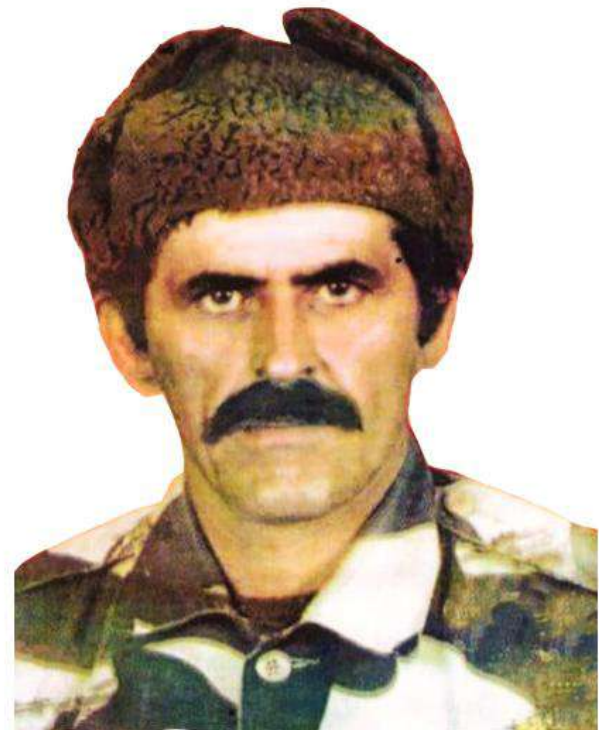

مروقىت ترسنوك و خراب بەرى عەجەلا وان بەھىت، گەلەك جارا دمرن. لى مروقىت زىرەك و دلسوژ و قەھرەمان بەس جارەكى تام دكەنە مرنى. قارەمانى قى جارى كو بسەرەفەرازىقە دى بەھسى كرىار و خەبات و بزاڧ و لقىنىت وى يىت جودا كەين، شەھىدى سەرقلول (ئەحمەد ئەحمەد شاھىن) يى بەرگارىيە و يى ب (ئەحمەد شاھىن بەرگارىيى) بەرنىاس، ل سالا (۱۹۵۳)، ل گوندى بىن، ل دەقەرا بەرگارىيى ژمالەكا ژار و جوتىار و كوردپارىز ژدايكبوويە، د ژىيى زاروكىنىيدا نەشيا

دیار دگیریت. بهری سه‌ره‌لدان ده‌سپیکه‌ت دگه‌ل هیزه‌کا پیشمه‌رگه‌ی ده‌یتته کوردستانێ و پشکداری شه‌رپیت دگه‌ل دوژمنی دبیت و هه‌ر دیسا پشکداریێ د سه‌ره‌لدانی‌دا دکه‌ت و به‌رده‌وام خه‌باتی دکه‌ت. پشتی سه‌ره‌لدانا پیروژ ل سالا (1992) ئیکسه‌ر مالباتا خو ژ ئیرانی دزفینیتته کوردستانێ و د ناه به‌ره‌یی کوردستانێ دا و ل قه‌زا نامیدیێ و ل تخویبی لقا ئیک هه‌ر لسه‌ر پیشمه‌رگه‌یی به‌رده‌وامدبیت و ژ به‌ر رولی وی یی بکینج و به‌رکه‌فتی، ل ده‌قه‌ری، دبیتته نامر هیزێ پیشمه‌رگێ نه‌مازه یی سه‌ر ب زیره‌فانیا په‌رله‌مانی کوردستانێ فه‌. لی ژ به‌ر شه‌رپێ لسه‌ر ملله‌ت و پارتیا مه‌ ژ لایێ لاییت نافخویی و ده‌قه‌ری و ده‌رفه‌فه‌ هاتیه سه‌پاندن ل هه‌می وان شه‌ر و داستانا پشکدار دبیت، و شه‌هیدی قه‌هرمان ب خو شمیری و می‌رچاکی پشکداریه‌کا بکینج ده‌می شه‌را‌دا دکه‌ت. ل سالا (1994) بوویه نامر فه‌وج و سه‌ر ب له‌شکه‌ری نه‌مازه یی (2) فه‌ بوو ل که‌رتی سه‌رسنک و نامیدی.

شه‌هیدی قه‌هرمان ل پتریا شه‌رپیت ل شو‌ره‌شیت ئیلونی و گۆلانی وشه‌رپیت دژی شه‌رعه‌تی و

تیرۆرستا پشکداربوویه و گه‌له‌ک جارا برینداربوویه. ل سالا (1983) ئی ل ئیرانی و سالا (1970) ئی ل سو‌ران و سالا (1983) ئی ل ئیرانی و سالا (1994) ب گرانی برینداردبیت. ب درێژاهیا ژیی خو یی خه‌بات و شو‌ره‌شی و پیشمه‌رگه‌یی روله‌کی به‌رچا‌ف گێرایه و خزمه‌ته‌کا دیار کریه و چه‌ند شه‌هید ژ بنه‌مالا وان هه‌نه، وه‌کی، پیرو شاهین به‌رگاره‌یی و ئه‌یوب مه‌حه‌مه‌د عه‌لی و گه‌له‌کیت دیت. ل دویمه‌یه‌ی ل شه‌ره‌کی دژی شه‌رعه‌تی ل (1990/11/10) ل زیاره‌تا لب‌ن ده‌قه‌را سه‌ری ره‌ش دا شه‌هید دبیت و دگه‌هیتته کاروانی نه‌مریت کوردستانێ..

هزار سلاف لسه‌ر گیانی هه‌می شه‌هیدی‌ت کورد و کوردستانێ و سه‌رکاروانی وان ملا مسته‌فا بارزانی باب.

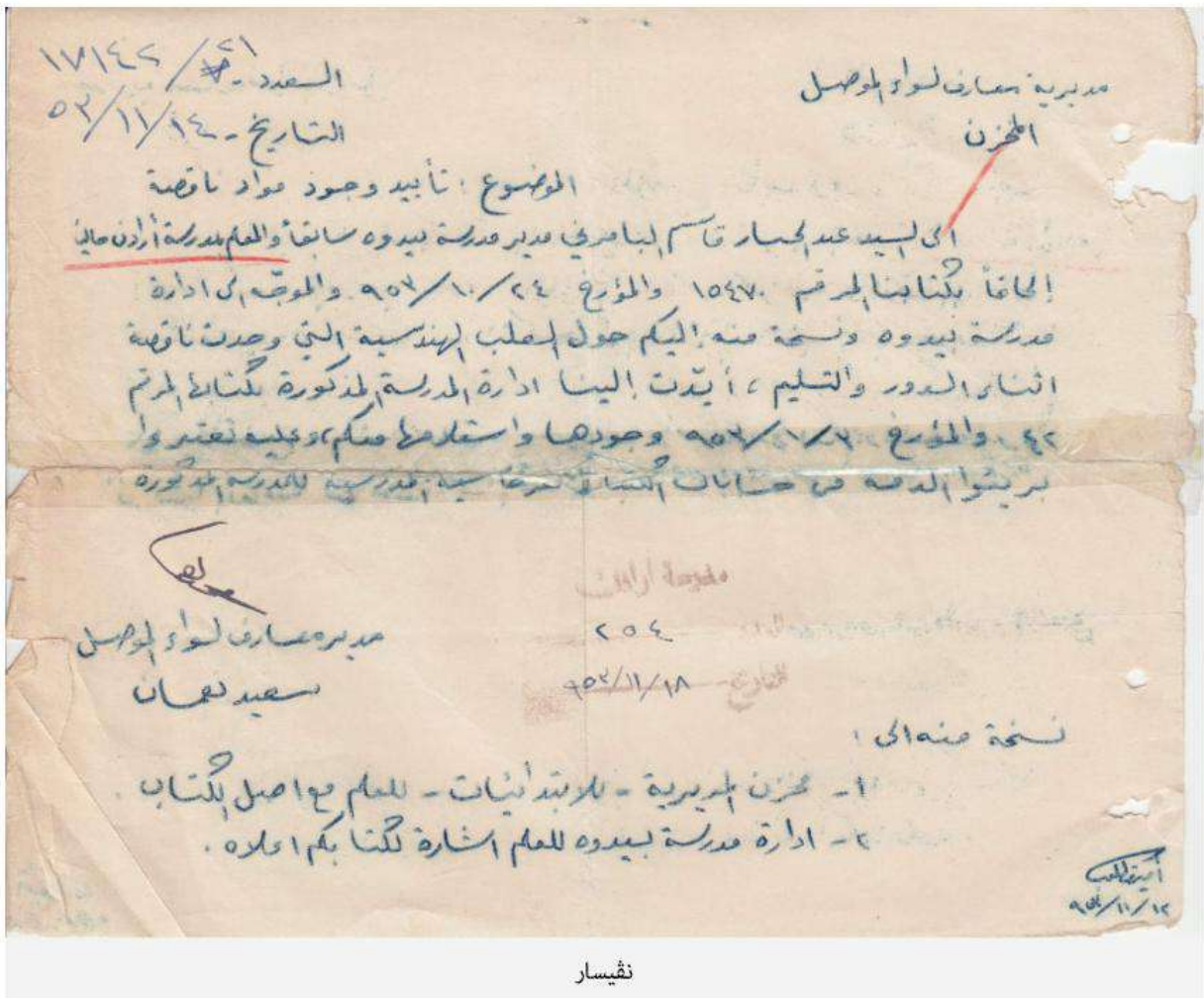
د ناڤهرا بیډوهی و ئه‌ره‌دنا و چیرۆکا عه‌لبکین تشتین هه‌نده‌سی

موسه‌دهق تۆفی

مامۆستایه‌کی وه‌ردگرت دهاته‌نقیسین و ده‌می
دزفرانده‌شه دوباره دهاته‌نقیسین، ب تاییه‌ت
ل خواندنگه‌هین گوندان لسه‌ر ناڤی ریفه‌به‌ری

دبیت ل بیرا قوتابین سالتین هه‌فتیان و پیداتردا
مابیت ل هه‌ر خواندنگه‌هه‌کا سه‌ره‌تایی چه‌ند
بۆکسه‌ک بچویک هه‌بوون ب زمانێ ساده‌یی خه‌لکێ
وی ده‌می دگۆتئی عه‌لبکا تشتین هه‌نده‌سی،
ڤی بۆکسی چه‌ند پیتتین خواندنا وانه‌یان وه‌ک
راسته، راسته‌ک سیگوشه، راسته‌T، فرجال Compass،
(المنقله) و بیت دی تیدا هه‌بوون، ژبه‌ر کیمیا تشتی
هینگی هه‌ر خواندنگه‌هه‌کی چه‌ند لبه‌ک ژ ڤی
بۆکسی هه‌بوون، چ پینه‌ڤیت وه‌ک هه‌رناڤماليه‌کی
خواندنگه‌هان یی وی ده‌می ئه‌ف بۆکسه‌ لسه‌ر
ناڤماليین خواندنگه‌هی یا قه‌یدکری بوو، هه‌رده‌می

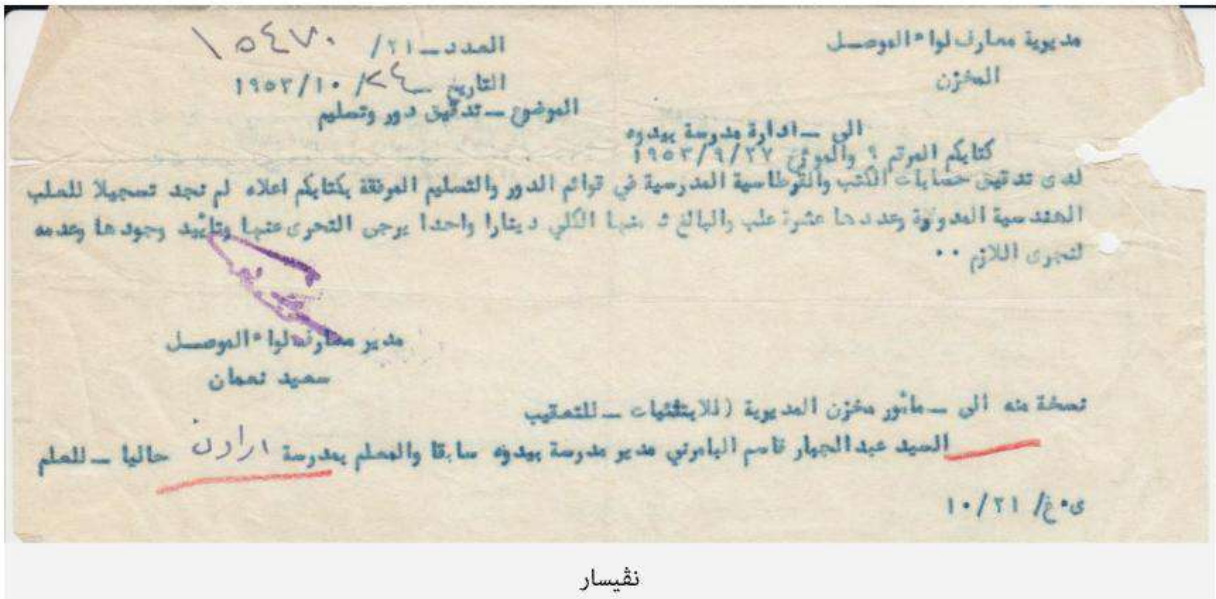

نقیسار

ل بهغدا و ل چەند خواندنگەهەین دی یێن بهغدا مامۆستایێ دکەت هەتا ل تیرمه‌ها ١٩٧٣ئى هاتیه خانەنشینکرن، سالا ١٩٧٩ئى ب خیزانقەه زفیه‌قەه دەهۆکئى و لئى ئاکنجى بوویه هەتا ل رۆژا ٩ ئەیلوولا ١٩٨٨ئى وه‌غەرا داویئى کرى.

دئى زفیه‌قەه چیرۆکا عەلبکین هەندەسئى، دەمئى سەیدا عەبدولجەبار ل ١٧ ئەیلوولا ١٩٥٣ئى هاتیه قەه‌گۆهاستن بوو خواندنگەها ئەره‌دنا، دیاره رێقەبه‌ریا نوویا خواندنگەهئى جەردا ناڤمالیئى خواندنگەهئى کریه و ب نقیساره‌ک فەرمى ٢٧ ئەیلوولئى دا به رێقەبه‌ریا زانیاریا (پەروه‌رده‌یا) مووسلئى، پشتی وئى ژى هوورینیى کرى به‌رى خوادایئى دهه (عەلبکین هەندەسئى) کو به‌هایئى

بوو خواندنگەها ئەره‌دنا سەر ب ناحیا سەرسنکئى قەه. ل قیری چیرۆکا عەلبکا تشتین هەندەسئى ده‌سپیدکەت، لئى به‌رى دەست ب چیرۆکئى بکەین دئى بیژین پشتی ١٤ تیرمه‌ها ١٩٥٨ئى مامۆستا هاتیه قەه‌گۆهاستن بوو خواندنگەها بامه‌رنئى، گەله‌ک پیقەه‌چووویه ١٤ ته‌باخا ١٩٦٠ ب ئەگه‌رین سیاسی مامۆستا هاتیه گرتن و هەزارتن بوو ئامیدیئى، ژ ویری بوو مووسل و ژ مووسل بوو بهغدا و ل ویری بوو ژیر قەمانا کوته‌کی (الاقامه‌ الجریه) ل ناسریئى و ب قئى ره‌نگى جار ل ژیر قەمانا ب کوته‌کی و سئى سالان د زیندانیقەه و جار قەه‌ه‌رکنا وئى ژ کارى دبوورینیت، هەتا ل ٢٠ ئادارا ١٩٦٧ئى ده‌یتەقەه زفراندن بوو سەر کارئى وئى ل خواندنگەها (الوحده‌ العربیه‌ المسائیه)

نقیسار

ب قى چەندى ژى هون د گەردەننازاكرينه
ژ هەمى پەرتووك و كەرەستە و ناڤماليى
خواندنگەها بیدوهى، ئانكو پشتى پتر ژ دو هەيفان
گەردەننازاكرن (برائة الذمه) دايە مامۆستاي.
دييت بو كەسەكى د رەوشا فان سالاندا كار د
سازيىن فەرميدا كرى، ئەف چيرووكە يا سەير بيت
يان بيژيت: بوچى دى مە ب مزارەكا هوسانڤه
مژوولكەن و دى چ مفای ژى وەرگريىن؟؟ لى ئەز
ديژم ئەفە گرنگيدانا فەرمانبەرە ل چ ئاستەكى
بيت ب مولك و سامانين وهلاتى، فەرمانبەر ل ئاستى
رێڤەبەرى پەرورەهەيا پاريزگەهەكى گرنگيى ب
ناڤماليەكى سادەيى خواندنگەها گوندەكى فەدەر
دەت كو بهايى وى تى دینارەكا وى سەردەمىە،
گەردەننازاكرنى نادەتە فەرمانبەرەكى فەگۆهاستنى
هەتا ژ راستيا بوونا وى كەرەستەى پشتراست نەييت.
د رەوشەك هوساندا نەبييت سەروسامانين وهلاتى
و وهلاتيان ناهينەپاراستن، قى چيرووكى بەراوردكە
دگەل رەوشا نھايا ئيراقى و كوردستانى و تو ب خوە
پريارى بدە...!!

هەر دەهان تى دینارەكا ئيراقى بوو نەهاتینە
تووماركرن، چ رێڤەبەریا خواندنگەهى نە ديتن
يان ژبيركرىت د نقيسارىدا ئاماژە پى بكەت. دەمى
پشكا ئومبارى ل رێڤەبەریا زانیارى هووربینى د
نقيسارا خواندنگەها بیدوهى دا كرى ديت ئاماژە
ب عەلبكىن هەندەسى نەهاتیه كرن، دەملدەست
ل 24 چریا ئىكى ب ئیمزا رێڤەبەرى زانیارى ب
نقيسارەكى ژ رێڤەبەریا خواندنگەها بیدوهى
خواستیه دوبارە لیگەریانى ل وان عەلبكا بكەن ب
دروستى پشتراستن هەنە يان نە..؟ دا ب یا پیدقى
رايىن، د هەمان نقيساردا ژفەرمانبەرى ئومبارا
رێڤەبەرى خواستیه دووڤچوونا مژارى بكەت.
پشتى لیگەریانى ديارە رێڤەبەریا خواندنگەها
بیدوهى ئەو عەلبكە دیتینه، ب نقيسارەكى ل
3 چریا دووى 1952 رێڤەبەریا زانیارى مووسلى ژ
هەبوونا وان دەه بوکسان پشتراستكریه، پشتى قى
پشتراستكرنى رێڤەبەریا زانیارى مووسلى ل 14
چریا دووى نقيسارەك دايە سەیدا عەبدولجبار
مامۆستايى خواندنگەها ئەردنا و تیدا دياركریه كو
خواندنگەها بیدوهى ئەو عەلبكە ژ وى وەرگرتینه،

مالباتا بەدرخان

خەلکێ دەورو بەریت میسل کو بەرزالت دژیان. د وی وه ختیدا مار شه‌معون و هه‌فالیت وی، شه‌کایه‌تا ل بەدرخانێ دکهن و دبێژن خەلکی رویت و تالان دکه‌ت.

ل سالا ۱۸۴۴ی، لدویف پەرۆژی فه‌نجکرنا ده‌وله‌تا ئۆسمانی، والی ئۆسمان پاشا، هنده‌ک سه‌روک عه‌شیره‌تیت کوردا داخازدکه‌ته دیاربه‌کری، دا به‌حسی دانا خویکی و له‌شکه‌را بکه‌ن. به‌درخان دا والی تیبگه‌هینیت، نه‌و شولێ حکمه‌تا کوردستانێ یه، نه‌ یی والی. ب سه‌ره‌دان دچیته دناق خەلکی و عه‌شیره‌تادا، هه‌ر ژ جزیری هه‌تا وانێ. داخاز ژ مله‌تی کر، خۆیک و خه‌لاتا و له‌شکه‌ری به‌نێرنه‌ خزمه‌تا حوکمه‌تا کوردستانێ دا لسه‌ر حوکمی خۆبخۆیی به‌رده‌وامه‌ن. نقیسه‌فانه‌کی ئه‌رمه‌نی روس دبێژیت: ((ل هه‌ر جهه‌کی، چ ژلایێ فه‌لافه، چ ژ لایێ جوتیاریت کوردفه، وه‌کی میری کوردستانێ ژ پێش به‌درخانێ فه‌دهاتن)). نقیسه‌فان دیاردکه‌ت، نه‌یاریت به‌درخانێ نه‌فه‌ کره‌ ده‌رفه‌ت دا توهمه‌تا بو چیکه‌ن. ((نه‌پازیبوونه‌کا دژوار دژی (تالانکه‌ریا) به‌درخانێ نیشادا، په‌تیارکیت فه‌لا بکوم لده‌ف بابولعالی شکایه‌ت ل به‌درخانێ کر، په‌ییک بو

لدویف ژیدهر و دوکو مینتیت به‌رده‌ست، هه‌ر ژ که‌فندا نستوری و مار شه‌معون، پشکه‌ک بوون ژ جفاکی کوردستانێ و ل ژیر فه‌رمانداریا میری هه‌کاریا و بو‌تان دژیان، وه‌کو خەلکی دیتەر دژیان و فه‌رکاریت (واجبات) خو به‌رامبه‌ر میری بجه‌ده‌هینان. هه‌ر که‌سه‌ک سه‌ره‌سته‌ چه‌وا به‌یت خو بده‌ته نیاسین، به‌لی فه‌ره‌ بیزم گه‌له‌ک ژ فه‌کولینا، کوردا و نستوریا (ناشوریا) ژ لایێ عه‌ده‌ت و تیتال و ره‌وشه‌نه‌زری و جفاکی و نه‌ئوگرافی و نه‌ته‌وی ژیک جودا ناکه‌ن.

به‌ری سه‌ر و سه‌ماییت ئنگلیزا،

ل میسل و هه‌کاری دیاربه‌ن،

چ ئاریشیت نافخۆیی، یان دینی یان نه‌ته‌وی، ل کوردستانێ دیار نه‌بوون.

وه‌ختی به‌درخان پاشای، ده‌وله‌تا کوردستانێ ئافاکری، کو توخبییت وی، ژ وانێ هه‌تا ده‌ورو به‌ریت میسل و ژ پیره‌چه‌ک و شنکالی هه‌تا ئه‌رده‌لان و سنه‌ و مه‌هاباد و شنو فه‌دگرتن. بریتانیا مار شه‌معون پالدا خۆیکی نه‌ ده‌ته ده‌وله‌تی، ژیدهره‌ک دبێژیت، به‌درخانێ فیا بریکادا و ستاندنا فی ئاریشی دگه‌ل مار شه‌معونی چاره‌که‌ت، دگۆت ((یی به‌ره‌فه‌ خه‌لاتا ژ ی بو مار شه‌معونی به‌نێریت)). لی (ره‌سسامی و لایاردی) بجوت داخاز ژمار شه‌معونی کر، دگه‌ل به‌درخانێ پیکه‌نه‌هیت.

ژلایه‌کی دی، ب پالانا ئه‌فی جوتکی ئنگلیزا، مار شه‌معون و هنده‌ک ربه‌ریت دینی فه‌لانی، ب دخازت ب چ ریکا هه‌بیت ره‌نگه‌کی خراب و سه‌خته‌ بده‌نه‌ حوکمه‌تا کوردستانێ و به‌درخانێ.

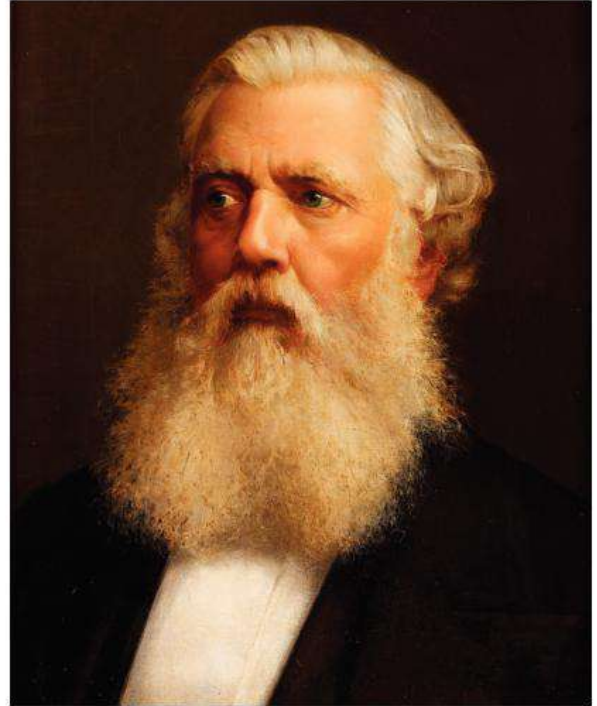
ل وه‌خته‌کی قونسلی فرنسا سه‌ره‌دانا جزیری دکه‌ت، حییه‌تی دبیت ده‌می دبینیت، جوتیاریت وی ده‌فه‌ری ئالاقیت نوی بیت چاندنی بکاردینن، خۆلک و رییت وان دگه‌شن و دیاردکه‌ن دکه‌یف خۆشن، به‌روؤفاژی

ئۆسمانی بگفتیشیت دا به درخان پاشای نه هیلیت. په بییک (کاغەزک) ههتا چهنده کئی یا سهخته و جهئی باوه ریئی نه بوو، بالیوزی بریتانی بخۆ شک ژ توهمییت ره سسامی برن، د بهرسقا ویدا دیبژتئی: ((حوکمهتا ئۆسمانی گه لهک یا رژده، د فان شهرا، ناستوری ته عداکه ربوون ...)). ل جهه کئی دی بالیوز د بهرسقا ره سسامی دا دیبژت: ((بهری دویماهیئی ب راپورتا خو بینم، نه چارم بیژم دهولهتا ئۆسمانی، ناستوریا ب لایئ ته عداکه ر دزانیت، ههکه ئه فه راستییت، دی بیژم مخابن، بو سه ره ده ریا وان یا نه د جهئی خو دا بوو ئه گهری وان ده رده سه ریئت گران ییت ب سه ری هاتین)).

قونسلی بریتانی ل سیواسی ژی، (ستیفنسن) د په بییکه کیدا بو بالیوزی وه لاتی خو، خشی دئیخه ته سه ر راپورتییت ره سسامی، جهگری قونسلی میسل. ستیفنسن دیبژت: ((ئه و سه ره له شه کری من دایه دگه ل ناستوریا، نه و فه گه ریا. ئه زئی که یفخوشم د فان شه ه ههفته ییت بووریدا، تشته ک نه قه ومیه... گه له ک ژ وان راپورتییت ژ میسل دگه هشتنه مه، دبی بنیاتن، یان پرۆپاگه نده نه. من دیتنا (۱۲) مالباتییت ناستوری، کو به درخان ئازاد کر بوون، پی خوشبوو، جلکییت نوی دبه ربوون و دساخلم بوون، دیار بوو ب باشی سه ره ده ری یا دگه ل هاتیه کرن)).

نوینه رییت (به رده فکییت) دهولهتا کوردستان (۴۵) مالباتییت دیتر ژ ئاشوریا راده ستی قونسلیا میسل کرن، که سه کئی گو ه لئ نه بوو، فانه گاننده ک، ئان شکایه ته ک ژ سه ره ده ریا له شه کری به درخان هه بن، ئه گه ر نه، دا ره سسام و لایارد باره کئی راپورتا دهنه بالیوزخانا بریتانی و نوینه رییت دهولهتییت زه رییز و کومبه ستییت که نه سی ل دنیایی و هنارتییت ته بشیری ژ.

وه کو دیار، بریتانیا، ل وی قوناغی نه شیا دهولهتا ئۆسمانی و سۆلتانی و بهرپرستی سته مبولئی، نه چارکته، هیزا له شه کری دژی به درخان بکارینییت، چونکی د وان سالادا تیکهه لییت به درخان و ئۆسمانی د خوشبوون. نه خاسمه پشتی ل سالای ۱۸۳۹ ئی ب هاریکاریا به درخان له شه کری ئۆسمان پاشای ل

ئوستن هنری لایارد

کومبه ستییت که نه سی و ریبه رییت وان هنارتن، دا ب شو ره شی رابن و پشته فانی له شه کری ئۆسمانی بکه ن، دا پشته رییونا کوردا نه هیلن)). نقیسه فان پیته دچیت و دیبژیت ((لئ جوتیاریت فه لا، خو جهییت ده فه رییت کوردا و جیرانییت وان، ئه ف گازی یه پشت گو ه فه هافییت و پویته پی نه کر)).

وه ختی ژ هه ر ئه گه ره کئی، ل سالای ۱۸۴۳ ئی شه ر په دایدییت، هه ر زوی له شه کری حکمهتا کوردستان ده فه ری کونترۆلده کته و مار شه معون دره فیه نک (کریستیان ره سسام و هنری لایاردی) ل میسل. ((به لکو ل ده رفه ته کئی دیارکه یین کا ل دویماهیئی بریتانیا چ چام ب سه ری ئاشوریا ئینا و ل ده می شه ری دنیایی یی ئیکئی ژ ئاخ و ملک و مالی وان فه قه تاندن)).

(ره سسامی) په بییکه (نامه ک) دا بالیوزخانا بریتانیا ل سته مبولئی، چ گونه ه و بی به ختی و دره و هه نه، هه می ب حوکمهتا کوردستان فه نان، دویر ژ شولئ دیپلوماسی ل شوینا نافئ کوردا بینیت دگوت (قه بیلیت وه حشا). داخاز ژ بالیوزی دکه ت، دهولهتا

مار شه معون

بهرتیلا گونه هبارد کرن، وه ختی خویک ژئی دخازت. والیئ میسل، د بنیاتدا هه ژ ره سسامی نه دکر، دگۆت ((ئهف کهسه ژ توخمی ئۆسمانی یه، لی بهزر و سهردهری ئنگلیزه))، ناڤهرا وان هند نه خوش دبیت، نه قل د سهری ره سسامی نامینیت، د په بیکه کیدا بو بالیوزی، والی ب هاریکاریا به درخانی و کوشتن و تالانکرنا نستوریا گونه هباردکته، داخازی ژئی دکته ((بریتانیا دهوله تا ئۆسمانی نه چارکته والیئ میسل بدنهف ئنگلیزا))!! . بالیوز (کانینگ) سه خهرا وی دبهت و د بروسکه کیدا دبیزتی ((چاقه ری ناهیتته کرن دهوله ته کا خۆسه ر و خۆدان سهروه ری، بهر پرسه کن خۆ ته سلیمکته، سه خمه راتی توهمه ته کنی ژ لایئ نوینه ری هیزه کا بیانی فه، پیند فیسه شولئ خۆ ب هشیاری و ماقلی بکه ی)).

وه سا دیاره، دهوله تا ئۆسمانی یا پشت راست بوو، مار شه معونی شه ر دگهل حوکمه تا کوردستانئ، یا ژ لایئ وانفه په ژراندی، هه لیخستیه، ئو نه دانا خویکا پشته ریوونه ژ دهسه لاته کا شه رعی، له و ل سال ۱۸۴۱ئ، فه رمانا گرتنا ویدا و ل میسل هاته هه بسکرن. دۆکۆمینته کا بریتانی دیاردکته، دهوله تا ئۆسمانی، ب

شه ری (نیزیب) نیزیکی نه نتابئ، له شکرئ مسری یئ ب سه رکیشیا ئیبراهیم پاشای شکاندی و د شه ریدا کوردا گه له ک قوربانیدان.

له و ما (ره سسامی) هه وارا خۆ د والیئ میسل (محهمه د ره شید پاشا بهیره قدارئ) تیخت کو تیکه له لیئ وی دگهل به درخانی دخۆش نه بوون، ژ بهر چه ند نه گه را. تیک، بهیره قدارئ ل سال ۱۸۴۲ئ، هیرشا له شکرئ بر بوو سه ر میرگه ها به هدینا و پویچکر بوو، میرگه ها به هدینا پارچه ک بوو ژ دهوله تا کونفدرالیا کوردی ب سه رکیشیا به درخانی، میری به هدینا، سمایل پاشای دووی، نه ندامئ سۆزه ندیا کوردا بوو. وه کو مه به ری نه و دیارکری، گه له ک ژیده ر، ژ وانه (سه دیق ده مه لوجی) دبیزن، بهیره قدارئ سمایل پاشا بکه لابه چه فه هه نارته به غدا، لی دۆکۆمینتی بریتانیا، دیار دکهن سمایل پاشا پشتی ستاندنا ئامیدی ل جزیری دژیا. دو، د کومبۆنه کنی دا ل ناڤه را به درخان پاشای و ئه فی والی و نوینه ره کنی سۆلتانی بناڤئ (کامل به گ) نه تیکه هشتنه ک دروست بوو، هند نه ما بو سوارئ به درخانی، سه ری والی و کامل به گئ بفرینن. دۆکۆمینت دبیزن ((کامل به گئ ئاقل خه رچکر و نه هیلا کوشتنه کا خوینه لو چیبیت)). زیده باری قئ چه ندئ، بهیره قدارئ ل وه ختی مونیسیر (گرانتئ) ئنگلیز، فیای دیره کنی ل هه کاریا ئافاکته. پشتا به درخانی گرت، چونکه ئافاهی وه کی (که له کا له شکرئ) بوو و وه کی ئافاهیئ دیرا نه بوو.

دا فه گه ری نه سه ر بابه تی خۆ، ره سسامی داخاز ژ بهیره قدارئ کر، به درخانی بیشینیت و له شکرئ ببه ته سه ر جزیری، والی به رسفه کا سار دایئ و گۆت ((من شوله ژ ده فه را بو تان و هه کاری نینه، ئه و ده فه ر دکه فنه ژیر ده سه لاتا والیئ ئه رزه رومئ)). هه ژئ گوتنی یه، هه ر قئ والی داخازه کا بریتانیا بو پاراستنا مار شه معونی قه بیلنه کر و گوت ((بلا خویک و خه راجیت خۆ بده ت)). ئۆسمانی لدویف ژیکگرتنا سۆلتان سه لیمی و ئدریسئ به دلیسی، هه قئ وه رگرتنا خویکنی دابوو میرگه هیئ کوردا، هه ر تیک ل ده فه را خۆ. ئه فه بو هنده ک گه ریده و بازگانیت بیانی تینه دگه هشتن و کورد ب وه رگرتنا

بۆتان و هه‌کاری و ده‌قهره‌کا مه‌زن ژ کوردستانی د
قئ شه‌پیدا نه‌ هاتبا ویران و تالانکر، دا بیژم ئەفا
والیه‌کی ئۆسمانی، لسه‌ر به‌درخانی و سۆلتانی گوتی،
راسته.

والی دنقیسیت: ((هه‌می که‌س دزانن، ئە‌گه‌ری
پشته‌ریبونا میری، نه‌ستوری و دوژمنیت وی ییت
ئنگلیز بوون. ل قئیره‌ ل دلئ ئیسلامئ، ل سته‌مبۆلئ،
که‌س نه‌بوو بقه‌ده‌ری پاشاهی (سۆلتانی) حه‌ز ژقی
میری کورد بکه‌ت)).

لسه‌ر شکه‌ستنا به‌درخانی، والی دیبژیت ((نه
عه‌شیره‌تا به‌درخانی و ویلایه‌تا وی بتنئ، به‌لکو ل قئیره
ژی، قه‌سرا سۆلتانی و باب عالی پئ ئیشان... فه‌رمان
هنارتنه‌ ویلایه‌تا دیاربه‌کری، ب قه‌در و قیمه‌ت
به‌نیرنه‌ سته‌مبۆلئ)).

هه‌ژیه‌ بیژین، پشته‌ دویریخستنا به‌درخانی، سۆلتانی
پلا پاشایی دا هه‌شت ژکوپیت وی، د نافدا (به‌حری
پاشا) شیره‌تکه‌ر و به‌رده‌قکئ سۆلتانی و پاشی والیی
وانئ. تیک ژ به‌رکه‌فتیرین شولیت (به‌حری به‌گئ)
ئهو بوو، ژ پئش سۆلتانیقه‌ وه‌کی نوینه‌ری سۆلتانی
سه‌رقه‌گئریا کریارا قه‌گوه‌ازتنا سه‌رۆکوه‌زیر (مه‌دحه‌ت
پاشای) بو حیجازی کریه.

به‌درخان پاشا و ده‌وله‌تیت زه‌هیز

هنده‌ک ژیده‌ر و قه‌کولینقانییت رۆس ره‌خنی ل
ده‌وله‌تا خو دگرن لسه‌ر ئافانه‌بوونا ده‌وله‌ته‌کا به‌یزا
کوردی ل وه‌ختئ به‌درخان پاشای و گلیا ل ده‌وله‌تا
خو دکهن. دبینن ده‌وله‌تا وان یا بی خه‌م بوو و
نه‌شیا به‌رسقا ئنگلیزا بده‌ت ده‌مئ ل سالا ۱۸۴۴مار
شه‌معون رازیگری ئالایی بریتانی لسه‌ر مه‌قه‌ری خو
بلندکه‌ت و ب پشته‌فانیا وان، نستوری (ئاشووری) ل
به‌درخانی پشته‌ریبین و ئیدی خوکی نه‌ده‌ن. له‌وا
دیژن پیدقی بوو رۆسیا پشته‌فانیا به‌درخانی کربا،
چونکه‌ بدیتنا وان ((چنکی کوردستانا خو‌سه‌ر دشیا ل
مه‌یدانا رۆژه‌لاتا نافین د هه‌ق‌کیه‌کا ئالوزدا هه‌می
کارتا تیکه‌له‌که‌ت، کو ل دویمه‌هینئ، دا ده‌وله‌تا رۆس

داخازا بالیوزیت بیانی، رازینه‌بوو ل مار شه‌معونی
نه‌گریت و ژ حه‌بسئ به‌رده‌ت، وه‌زیری ده‌رقه‌ یئ
بریتانیا (پالمه‌رستون) هیقیا خو دگه‌هینیه‌ به‌پرستی
بلندیت ئۆسمانی و دیبژته (ویلزی) ((بناقئ من
شه‌فاعه‌تی بو مار شه‌معونی لده‌ف ئۆسمانیا بکه،
ئه‌ز دی گه‌له‌ک دلخۆشبه‌م هه‌که‌ حوکمداریا ئۆسمانیا
ئهو ی به‌رده‌ت)).

ئه‌ز ناچه‌م د چه‌په‌ری به‌ره‌فانیدئا ژ ده‌وله‌تا ئۆسمانی،
به‌لئ ژ نه‌فیان ژی راستیا نافه‌شیرم، ده‌وله‌تا ئۆسمانی
هندی بیژری زولم و زۆردار بوو، نه‌خۆشی و نه‌هامه‌ت
و کارکنییت مه‌زنییت به‌ه‌ری ملله‌تی مه‌ ئینان، لئ
من باوه‌ری ب ژیده‌ریت رۆسا نینه، چونکو که‌ربه‌کا
مه‌زن ژ ئۆسمانیا هه‌بوو، دنقیسینییت خو‌دا دبئ ئالی
نه‌بوون و به‌س، به‌لکو بکه‌رب و کین بوون.

راستیا من دقیت بیژم، هه‌تا ل وه‌ختئ، بریتانیا ب
پشته‌فانیا ده‌وله‌تیت دیبژیت زه‌هیز، به‌ری گه‌مییت
خو ییت له‌شکری دایه‌ ئافا ئۆسمانیا و گه‌فکرین
دی سه‌لته‌نه‌تی هه‌رفینین، هه‌که‌ هیزا له‌شکری
دژی ده‌وله‌تا به‌درخانی بکارنه‌هییت. ئۆسمانی ل وی
باوه‌ری بوون، حوکمه‌تا کوردستانی د راستا ئاشووریا
دا یا بی گوننه‌هه‌ و ئە‌گه‌ری فتنئ مار شه‌معونه.
له‌وا دگه‌ل شه‌ری به‌درخانی، سته‌مبۆل، گازی دکه‌ته
مار شه‌معونی، مار شه‌معون دیبژته هه‌فالییت خو
(ره‌سسامی و لایاردی) چوونا من یا هه‌ی، به‌لئ
قه‌گه‌ریانان من نینه، ئیدی ژ میسل دقه‌فیت و خو
دگه‌هینیه‌ ئیرانی و داخازا قه‌حه‌واندنئ ژی دکه‌تن.
ستیفنسن لسه‌ر قئ چهن‌دی ل رۆژا ۲ تیرمه‌ها
سالا ۱۸۴۷ئ، دیبژیت ((چنکی سۆلتانی گازی کربوو
(هه‌لبه‌ت مار شه‌معون) سته‌مبۆلئ، مار شه‌معون
ره‌قی ئورمیئ ل ئیرانی و داخازا قه‌حه‌واندنئ کر)).
نقیسه‌فانه‌کی ئیراقی دیبژیت، دیپلوماتیت بریتانیا، ب
هه‌می شیانییت خو بزافا رازیکرنا ده‌وله‌تا ئۆسمانی و
قه‌گه‌راندنا مار شه‌معونی کر، چونکی دترسیان نستوری
داخازا هاریکاریا فرنسا بکه‌ن و ببنه (کاسولیک) نه
خاسمه‌ ئە‌ف چهنده‌ ل میسل قه‌ومیبوو.

هه‌که‌ هیرشا (ئۆسمان پاسای) ل سالا ۱۸۴۷ئ لسه‌ر
ده‌وله‌تا به‌درخانی، دپ و دژوار و خوینه‌لو نه‌با، هه‌که‌

ئەسكەندەرۆنە ب ریکە دەریا سپی بۆ سته‌مبۆل و ئەوروپا. ئەفە هزرا بریتانیا و روژئاڤا بوو. دگۆتن ئەف هەر دو ریکە کورتر و ئەرزانتەر و ئەمینترن ژ ریکە کەنالی (سوئیس). ئارمانجا سەرشکا روژا ژ ئەو بوو گەمیست وان بیت بازرگانی و شەپکەر ژ حسارا ئاڤا بەستی دەرکەڤن بگەهنە ئاڤا گەرم ل دەریا سپی، ئان ل کەندافی، ئەلبەت ریکە تەرابزۆن دا ئارمانجا وان بجهئینیست .

سالا ۱۸۲۰ ی قونسلی بریتانیا ل بەغدا (جیمس ریچ) سەرا کوردستانی ددەت، هەست ب مەترسیا روژا ل سەر ئیراقتی دکەت و پێشنیارەکی ددەتە لەندەن کو پیدافی یە، بریتانیا ریکە ئیراقتی ب هندستانی ڤە گریددەت و کونترۆلکەت.

هندەک ژ دیبژن، ناڤه‌را روژا و ئاڤا گەرم، دو دەوله‌تیت بسورمان بوون، روژا نەدڤیا بینه سێ. هەر ئەف جوینا ڤە کولینڤانیت روژا دیبژن: دبیت دەوله‌تا کوردا لەز ل مرنا زەلامی نەساخ کربا (الرجل المریض)، مرنا وی ژ ل بەری وه‌ختی، دا تەنی بریتانی دەستدانە سەر میراتی و مەرەما روژا بجنه‌دهات (سته‌مبۆل و دەرته‌نگا بسڤۆر). لی ئەفە دبیتەکا شاشە، چونکە هەکە وه‌سابا، بریتانیا و فرنسا دگەل روژا، هند گڤاشتن ل دەوله‌تا ئۆسمانی نەدکر هیزا لەشکری دژی دەوله‌تا کوردی بکاربینیت، هەتا چەندەکی گەڤابکەن (پیدڤیه سۆلتان، بەدرخان پاشای نەهیلیت، ئەگەر نە، ئەو سەلتەنەتی ناهیلن).

ئەز دبینم، بەلکو ئەف ئەگەرە هەمی هەبن، لی ئاریشا مەزن، سیاسەتا تەڤاھیا دەوله‌تا روژا بوو، کورد بۆ خۆ ل هەڤالبەندەکی دگەریان، سیاسەتا روژا ژ هەڤالبەند نەدڤیان، بەلکو بۆ خۆ ل هندەک کریگرتیا دگەریان، هەر ئەف سیاسەتە بوو، زیانیت مەزن گەهانینە برا و وه‌لاتیست مە ژ ئەرمەن و ئاشۆریا. سەرکیشیت کورد ددووربین و شارەزابوون، هەر زوی د مەرەما روژا گەهشتن و خۆ نەچەماندە بەر باری گرانی وان. روژا دگوتنیت خۆدا دپراستنه‌بوون، قەیسەری روژا خۆ ل دەڤه‌را روژه‌لاتی وه‌کی پارێزڤانی (فەلا) ددیت، بەلی وه‌سا دەرئەکەفت. نە قەیسەری، نە بریتانیا و

شیت ل وی دەڤه‌ری هەڤرکیا بریتانیا کەت)).
هندەک ڤە کولینیت دیت، هەریست روژا دیبژن نەخیر، د وه‌ج (مەسلحەت) دا نەبوو دەوله‌تەک ب سەرکیشیا کەسەکی پرهیز، یی وه‌کی میر بەدرخان، کو دشا بساناهی دەست بەر ئاڤرێژا هەر دو رویاریت دیجلە و فورایدا بگریت، پەیدابیت. لدویڤ دیتنا وان سەرەدەری دگەل دەوله‌تەکا بیچارە بساناهیتە ژ دەوله‌تەکا نوی یا خۆدان پیچیبوون و هیز و خەلکەکی مشە.

راستی ژ روژا گەلەک پویتە ب مەسەلا ڤە گەه‌زنتی بریکە هەردو رویارا دکر، هەر ژ ژوری کوردستانی بۆ میسل و بەغدا و هەتا بەسرا و کەندافی. ژیدەر دیبژن هەر ل وی سالا دەوله‌تا کوردی نەمای و پاشایی مەزن هاتیه‌ دویرتیخستن، شانده‌کی لەشکری روژا گەهشتە میسل و ب ریکە دیجلە ی ئاڤ و ئاڤ چوونە بەغدا و هەپامی حەفت مەها ل ویڤی مان پاشی هەر ب ریکە دیجلە ی چوونە بەسرا.

دویر نینە، ئیک ژ ئەگەریت دوژمنیا بریتانیا و روژا بوو دەوله‌تا بەدرخان گریڤای هەردو رویارا بیت، لەوما دی پیچەک بدرێژاهی بەسکەم، چونکی دبیتن ئەڤرو ژ، کینجا وان لەسەر کوردستانی هەبیت.

ژیدەریت هەر دو رویارا د کوردستانتانە، درێژاھیا دیجلە ی ۱۹۰۰ کیلومەترە، ۶۰۰ کیلومەتر ژ وان د ناڤ کوردستانتانیدا دبوورن، فورات ۲۸۰۰ کیلومەترە، ژوانە پتری ۱۱۰۰ کیلومەتر ڤەر ئاڤا کوردستانی دکەڤن. هەمی کەس دزانن وه‌لاتی (هندستان) ی بۆ بازرگانی دنیایی هنگی و ئەڤرو ژ پویتەبەکی مەزنی هە ی، ئیراق و کوردستان دکەڤنە سەر ریکە ئاڤرمیشی .

هەر ژ دەسپیکا چەرخێ نازدی، بریتانیا نەخشە هەبوو، ل جهێ کەنالا (سوئیس) هندستانی ب بەسرا ڤە گریڤدەت، پاشی ژ بەسرا ب ریکە دیجلە ی بەر ب بەغدا و جزیری (پایتەختی دەوله‌تا بەدرخان)، ژ جزیری بۆ سیواس و تەرابزۆنی، ژتەرابزۆنی ب ریکە دەریا رەش بۆ سته‌مبۆل و ئەوروپا. ریکە دووی ژ، ژ بەسرا ب ریکە فوراتی دگەهیتە (پیرەچەک) کو ئەو ژ ل ژیر دەسەلاتا بەدرخان بوو، ژ پیرەچەک ب ریکە ترومبیللا بۆ (حەلەبی) و (ئەسکەندەرۆنە) ژ

ئەم كەشولئ خۆ یئ تەبشیری بکەین)) . بەری دەولاتا ئۆسمانی ژبەر شکایەتیت دەولهتیت مەزن، ژوانە رۆسیا، لەشکری بۆ سەر دەولهتا کوردستانئ بینیت، شاندهکی دەنیرتە جزیرا پایتەخت، دا ل راستیا فەکولن و بگەهینە (سۆلتان عبدالمجید)ی، نوینەریت وان دەولهتا ژێ دگەل شاندا ئۆسمانی بوون. نوینەرئ بریتانیا جەگەری قونسلی سیواسئ بوو (ستیفنسن).

ئەف دیپلوماتئ بریتانی راپۆرتەکی ددەتە بالیوزئ بریتانیا ل ستەمبۆلئ (سترافورد کانینگ) تیدا دیبژیت: ((بارا پتر ژ وان پیزانین و راپۆرتیت دگەهشتە مە، ئان نە ددروستبوون، ئان ژێ گەلەک پیفەدنا ئیخسیریت نەستوری (ل جزیری و دیرگولئ) کو ل بن دەسلالاتا بەدرخانئ نە، د باشترین سەرۆبەردانە. دەمی گەهشتینە گوندیت خۆ ل ئاشیتئ، جلکیت نوی دبهردابوون)). پاشی ستیفنسن دیبژیتە بالیوزئ دەولهتا خۆ ((من بۆ میری پەژراند، کو بدورستاهی، ئیمناهی و تەناهی د میرگەها ویدا یا بەربەلافە، ئەفە دەسکەفتەکی سەرفەرەزە، سەرۆبەرئ جفاکی د میرگەهیدا چاف دەفەریت دیت باشترە، ئەف چەندە خۆیادبیت بو هەر کەسەکی سەرا قیری بدەت..)). ژەندەک دۆکۆمێنتا دیاردبیت، هەر سئ دەولهتیت مەزن، دمه‌ره‌ما مار شەمعونئ دگەهشتن کو دقیت شەرەکی مەزنئ دینی پەیداکەت و وان دەولهتا نەچارکەت دەستپەرەدانئ بکەن و کیانەکی نەستوری چیکەن. مار شەمعونئ نە دزانی، دەولهتیت مەزن ئەفئ چەندئ ناکەن، تەنئ دئ وی بکارئینن دا کیانئ کوردا نەهیلن و نەستوریا ب ئاگرئ نەهیلانا وی کیانی سۆژن. وەختئ راپۆرتەک ل سەر بەره‌فیا نەستوریا بۆ شەری دگەهیتە بالیوزئ بریتانیا و وان شەر ب ئیریشەکا کریه سەر گوندەکی کوردا هەلیخستی، (کانینگ) دیبژیت: ((ئەگەر راست بیت، ئەفە شروفەکا بەرچافە بۆ وی سەرۆبەرئ کەماخ، یئ ئەف قەبیلەت فەلا تیدا دژین، ژبئ بەختیا وان)). ئانکو شاشییت مەزنییت وان ئەگەرئ دەرەسەرپییت وانە. کەس نەبۆ بیژیتە بالیوزئ، بەری هوین ب ناف ئی وەلاتئ بکەفن، ب هزارا سال ل قیری ژیان

نە ژێ فرەنسا، حوکمدارەک ل فئ دەفەرئ ددیت وەکو بەدرخان پاشای قەدرئ مروفینی و حەقیت فەلا بگریت و ب وەلاتییت نومرە ئیک دانیت. بەدرخان پاشای ژبەر قەدرگرتنا حەقیت فەلا و مروفانیا وان. داسەر هەندەک ریبەندیت شەریعەتی، کو ل وی وەختی پیدفئ بوو بەهینە بجهینان. پاشای داخاکر، کوردیت بسورمان و ئەرمەتیت فەلە د ناف خۆدا خزمانی بکەن، ژنا بدەنە ئیک و دو، چونکی هەردو ئیک خۆینن. سەرۆکی ئیک یئ دەولهتا بسورمان بوو، فەلە بچەکفە د ناف لەشکری فەرمیئ دەولهتا ویدا هەبن، لەشکەر و فەرماندەر بن. ئەو تیتالا دگوت، پیدفیه فەلە پەیا بن وەختئ دەسەهلادارەکی پەیا دەیی بسورمان دینن، نەهیلانا. د ناف حوکمەتا کوردستانیدا ل وەختئ پاشایی مەزن (سئ) شیره‌تکەریت ئەرمەن (ستیفان مانوکۆلیان و ئوکانیس جالکتریان و میر مارتو) ب پەیسکی وەزیر بوون.

ل قیرە درێژناکەم، چونکو دبیت فەگەرەمە بابەتئ (کورد و ئاشووری و ئەرمەن). لئ بکورتئ (لایارد و رەسام) * دیپلوماتیت بریتانی و هەندەک مونیسیرت ئنگلیز ل هەکاریا کەلەکا (لەشکری) بۆ مار شەمعونئ ئافاکر. دا رولئ تیکدەرئ مونیسیرا دیارکەم، تەنئ دئ ئافرپی دەمە نقتیسینیت (جاستین پارکینز)ئ ئەمریکی، ئەفە بەری بگەهیتە کوردستانئ د پەبیکیت خۆدا دگۆتە کوردا (هوف - وەحش)، د پەبیکەکیدا دیبژیت: ((چونکی قورئانی دزی ژ مروفیت ساغ یا حەرەمکری، کورد خەلکی دکوژن، پاشی تشتیت وان ددزن!!!). پیدفیه ئافرپی بدەمئ، ل هەندەک دەلیفا، چەند مونیسیر و دیپلومات نەچارەبن راستیا پەژرینن. هەمی مونیسیر ب جارەکی دیاردکەن (هەتا د وەختئ فتنیدا) سەرەست و ب دلئ خۆ شولئ خۆ دکر و کەنيسه و دیر دقەکری بوون. دسەر فەسادی و تیکفەدانا وانرا، حوکمەتا کوردی چ ئارێشەک بۆ چینه‌کر. ئیک ژ مونیسیرا د پەبیکەکیدا دیبژیت: ((ئەز هەزدکەم دەسلالاتا بەدرخان پاشای هەمی دەفەریت فەلا بگریت، چنکی ئەو ئیمناهییا ل بن دەسلالاتا وی پەیدا بووی، فاکتەرەکی هاریکارە،

ئەرى براندنا ئەرمەنا راستىھەكا مىژوويىھە، يان ھەروھكى حكومەتا توركيا دىيژىت خەيالەكە؟

ترجومە كرن ژ عەرەبىي: ھەمىدى بامەرنى

ئىسىنا: مەھمەد صالح ئامىدى

دەستدانانە سەرى و مانى لىسەر كىستى كۆمبەستىت دى دەسپىكرىھە. ئان كىرارىت مىژوويى ل ھەيامىت ئىكى يىت مىژوويىا مروفائىنى دەسپىكر و ب گەلەك رەنگا ھاتە كرن، ئو مللەت كورد د دىروكا خو يا دوپر و ئىزىكدا يى ژ براندنا دوبرنەبوو. بەلى ھندىكە ئارمانجا سەرىشك ژى فەناكرن و نەھىلان كۆمەكا دىار يا مروفانە، يا سەخلەتت خو يىت تۆخمى و مەسەبى و دىنى و نفسى يىت نەمازە ھەين. ئو يى ب رەنگەكى قانۇننا نافدەولەتى بەپنە كراسكرن. ئەف كىرارە ئەگەرەكى سەرىشكبوو ل سالا ۱۹۴۳ ئە دەفوكاتى پۆلۆنى «رافائىل لىمكىن» پالداى، براندنا بكوم وەكى گونەھبارىھەكا بەرنامەكرىا براندنا مللەتەكى ژ مللەتا پىناسەكەت.

براندنا مللەتا كاركىھەكا (جرىمە بشعە) نافدەولەتى يا كرىتە، فەكولنىت لىسەر دەپنە كرن پىدقەھە فەكولنىت ئەكادىمى و مەيدانى بن، بى موبالەغى بكن يان بلەز بسەر كىرارىت دىروكىدا بچنەخارى، ئەف گونەھا گەلەك مەزن ل ھەمى مىژوويىا مروفائىنى و ل گەلەك ولاتىت دىنایى ھاتىھە كرن، قىچا چ بو بنبركنا مللەتەكى ھاتىتە كرن، دا وى مللەتى (گەلى) دەھىنى (وجود) ئىدا نەھىلن، ئو ئەف كىرارە لىن ئالا و درووشمىت كەرب و كىنى و ھەژنە كرىنا دىنى و تۆخمى يان مەسەبى (عقائىدى) دەپتە كرن. قىچا ژ وەختى مروفائىنى پەيدابووى وەرە و كەفتىھە ناف شەرەنىخا ژىانى و ژىياتى (انتماء) ئى بو دەستەكا و قەبىلە و مللەتا، شەرەنىخى پىخەمەت

پتریا فه کولینشان و میژوووفانا لسه‌ر هندی ژیکدگرن، ئەو تشتی دگهل ئەرمەنا قەومی براندنا بکوم بوو. زیدەباری هندی حکومەتا تورکی بو سەخلەتکرنا فئی کریاری بکارئینانا گۆتتا «براندن - إبادة» قەبیلناکەت و وئی پەیفئی وەکی تەعبیرەکا نە هویرک (دقیق) سەخلەتدکەت. ئو حکومەت و جقاتیت نوینەریت سیه و دو (۳۲) وەلاتا، ل سالا ۲۰۱۹ئی، ل ناف وان وەلاتیت ئیکگرتیت ئەمریکا و ئویرسات و ئەمانیا ئەف کریارە وەکی براندنەکا بکوم «إبادة جماعية» سەخلەتکر. زیدەباری وئی چەندی هەندەک ژ فان حکومەتا

مەرەما گونەهێ و پالدەری گونەهکرئی یئ هەی، زیدەباری لایئ نەمازەیی فئی کارکنیی ژ کارکنیی دی ییت تەفاهی جودادکەت، کو د ناف ئە حکامیت سیستەمئ رۆما یئ دادگەها نافدەولەتی یا کارکنیی دژی مروفایینیئ دا هاتینە. چنکی هەمی کوشتیئ بکومیئ دگهل جفاکیت ژیکجوداییئ مروفایینیئ دەیتە کرن وەکی کوشتنا بکوم (إبادة جماعية) ناهیتە دیتن. بەلکی پیدفیه شەرتئ نەمازەیی تیدا ئارمانج و بەرنامئ براندنا گەلەکی (مللەتەکی) یان تۆخمەکی دیاری مروفا هاتیتە دانان هەبیت. ئو لسه‌ر بەندیئ د سۆزبەندی نافدەولەتی دا یا بو نەهیلان و حەرمانکرنا براندنا مروفایینیئ هاتی بەیت، ئەوا ل سالا ۱۹۴۸ئی ژ کوما تەفاهیا مللەتیت ئیکگرتی دەرکەفتی.

کارکنیا براندنا بکوم، کارکنیه‌که به‌ری چ قانونیت نافدەولەتی ییت بو وئی مەرەمئ هاتنە پەژراندن نەبوون، حەتا شەری دنیایی یئ دویئ بدویماهیاتی و دادگەها نۆرنییرگ ل ئەمانیا هاتیه داناندن، دا سەرکیشیئ نازیئ پئ ب گونەها براندنا جهوییا گونەهبارکەن، ئەوا د کارکنیا (هۆلۆکۆست) ئی و

کریارا نەوویکرنا (إنکار) قەومینا وئی وەکی گونەه وەرگرت. بەلئ گەلەک ریڤخستنیئ نافدەولەتی ل شەهمزاریئ دگهل ئەرمەنا هاتینە کرن فه کولایه، ئو وان هەمی تئینایە دەری، کو ئیدیومی «براندنا بکوم» گەلەک باش «قەسابخانا ئۆسمانیا ل سالیئ ۱۹۱۵ - ۱۹۱۶ئی ل دژی ئەرمەنا راکرین» سەخلەتدکەن. ژ وان ریڤخستنیئ ئەف فەرپژە تئیناینە دەری، سەنتەری نافدەولەتی یئ عەدالەتا فه گوہیزوک (المركز الدولي للعدالة الانتقالية)، کومبەستا نافدەولەتی یا زانیئ براندنا بکوم (الجمعية الدولية لعلماء الإبادة الجماعية) و لیجنا نافجی یا نەتەویئ ئیکگرتی یا گریدای نەهیلانا فەرق و جوداهیئ و پاراستنا کیماتیا (فئجچ دینی یان تۆخمی بن) (اللجنة الفرعية للأمم المتحدة لمحاربة التمييز و حماية الأقليات). ژبەر کو کارکنیا براندنا بکوم کارکنیه‌کا نافدەولەتی، فئجچا تقیا ب پیناسەکا هویرک بەیتە پیناسە کرن، کو تیدا هەمی شەرت و ستوینیت بەرنیاس هەبن، چنکی ئەو گریدای براندنا مللەتەکی یان تۆخمەکی دیارە، ئو ب بەرنامەکی ریڤخستی دەیتە کرن و تیدا

ئەفریقا ھەوایت براندنئ ژێگرتیە. ئەف کریارە بناس بوون جفاکئ نافدەولەتی پالداى سیستمئ رۆما یئ گریڤدای کارکنیئت نافدەولەتی دەریبخن، کو تیتدا کریاریت براندنئ ھاتینە ھەرامکرن و تاوانکەریت وان ھەر چار کارکنیئت نافدەولەتی گونەھکەر پئ دەینە جزاکرن (کارکنیا براندنا تۆخمئ مروؤفی، کارکنیئت دژی مروؤفایینیئ، ئو کارکنیئت شەرا و کارکنیئت بەسەرداچووئیت دوژمنیئ)، یئت کو بووینە بەرەکئ بنیاتی بۆ سیستمئ دادگەھا کارکنیئت نافدەولەتی، کو فئ گاڤئ ل باژپری (لاھای) یئ نەدەرلەندیە (نافئ نوى یئ ھۆلەندیە).

ھەرەسا پەژراندنا کریاریت وان کارکنیا ب دادگەھکرنئ، پیدفیه ئالیئت کارکنیئ و بەرنامە و ریکخستن و پریارا پێشوخەت یا تاوانکەرا تیتدا بەینە دیارکرن، دا کارکنی جھئ خویئ قانونی و دادگەھئ د پەیسکا براندنا بکوم دا بگریت. ل فئیری من دقئت ئافریئ بدەمە ھندەک دۆکوئیتنا و گۆتئیت شاھدا بەرامبەری دادگەھا تاوانا ل (بەرلینئ)، (پایتەختا ئەلمانیا - ترحومان)، ئو ئەو دۆکوئیتئ ب ھویری ژ لایئ شاگردئ ئەرمەنى (سۆگۆمون تەھلیریان) یشە ھاتینە پێشکیشکرن، کو کریارا کوشتنا (طەلەت پاشا) ی، ل سالیئت شەری ئیکئ یئ دنیا یئ وەزیری کاروباریت نافخویى د حکومەتا (ئتیحاد و تەرەقى) دا بوو، ل رۆژا ۱۵ ی ئادارا ۱۹۲۱ ئ ئەو پێرابوو. پاشایئ نافھاتی چاڤدیریا کریارا براندنئ و کوچەرکرنئ کربوو. کو ئەو دۆکوئیت و گۆتئیت شاھدا بۆ دادگەھئ کرین ل سەر رەنگئ کتیبەکئ یا ب نافئ (مسألة إبداء الأرمین أمام المحكمة) کوردیا وئ (ناریشا براندنا ئەرمەنا ل بەر سینگئ دادگەھئ) یا ب ئەزمانئ ئەلمانئ دەرکەفتی و (غەسان نەعسان) ی ترحومە کریە عەرەبیئ. کتیبئ شەھدەییئت شاھدئت کریار ب چاڤا دیتی و تیوہربووین و دۆکوئیتئ ژ قۆنسۆلیئت بیانیال ستەمبۆلئ و باژپریت دی یئت تورکیا دەرکەفتین تیتدا ھەنە. ئەو کتیبەکا بەرکەفتیە و کریاریت بئ خش تیتدا ھەنە و شەھرەزا و دیپلوماسیا، یئت ھایداری ئەگەر و فەرمانیئت حکومەتا ئتیحاد و تەرەقیئ، ب

پۆلەندا و قەرەچا ژى ھاتیە کرن، و دادگەھکەن و حسییا کارکنیئت شەری دگەل بکەن. ئەو کارکنی ب مەھانەیا ھندئ کو تۆخمئ وان مللەتا ژ تۆخمئ مللەتئ ئارى یئ (نۆرماندی) یئ بالکیش پیداترن (ھەلبەتە لدویف ھەزرا ھەفیشکیت مللەتەبەین National Sozialismus - نازیئ!!) دگەل وان مللەتا ھاتینە کرن. مالباتا ئەدفوکات (پاریزەریئ) ئ پۆلەندی (رافائیل لیمکین) ل سالا ۱۹۴۳ ئ گوری وان کریارا بیوو و ئەو ژى رەڤیوو و چووووو ئەمریکا. چنکی ئەو مروؤفەکئ ئەکادیمی بوو، بوو شۆرداری سەرۆکئ ئەمریکی و پڕۆژئ سۆزبەندەکا نافدەولەتی ل بن نافئ «سۆزبەندا نەھیلان و ھەرامکرن براندنا تۆخمئ مروؤفی (بەشەری)» پێشکیشکەر و کوما تەفاھیا مللەتئ تیکگرتی ل سالا ۱۹۴۸ ئ ئەو ھەکی سۆزبەندەکا نافدەولەتی یا نەچار (ملزم) بۆ ھەمی دەولەتئ دنیا یئ پەژراند. ئەفە بوو ئەگەر کو تاوانا تۆخمئ مروؤفی ب کراسەکئ قانونا نافدەولەتی ھاتیە کراسکرن. ئو ب ریکا فئ سۆزبەندی فوئەھاییئت قانونا تاوانیئت نافدەولەتی دەسھاڤیئت ل سەر لایئت ئەف کارکنیئت کریت تیتدا دەینە کرن فەکولینکرن و ھندەک شەرت و بنیات بۆ دانان یئت ریازیئت تاوانکرنئ و ریکخستنا وئ یا پێشوخەت ژ لایئ گونەھکەرافە دیاردکەن، فئجا چ گونەھکەر حوکمداریت ل سەر حوکمی بن یا ھندەک دەستەک بن یئت جھیت برباربەدەست ل ناف ھندەک جفاکیت تیکھەل ژ لایئ دینی و مەسەبی یان تۆخمئ یان ژبلی وان ژى ل ھندەک سەخلەتئ دی یئت کولتوری دژیکجودابن ھەین.

پشتی سۆزبەندا نافھاتی دەرکەفتی، گەلەک رژیما کارکنیا براندنا بکوم کریە، ژ وان ژى ب رەنگەکئ نەمازیی رژیما (سەدام حوسەین) ی، ل دژی سڤیلیت کورد ل بن نافئ ھەوا (ئەنفال) یئت چەپەل کر، ئو ھەلبەجە بۆمبەبارانکر و فەیلی و زەلامیئت بارزانیا فبەر ھەوا براندنئ کەفتن، ھەرەسا رژیما (پۆل پۆت) ی روپرەشیئت کارکنی ل کامپوچا ل دژی کورپت گەلئ خو کرن و رژیما (عومەر ئەلبەشیر) ی ژى ل دارفورئ پێرابوو، ئو قەبیلیت ھۆتو و توتسی ل

جەندەرما خەلکەن باژیری ژ ئەرمەنا ل خزیرانا (۱۹۱۵) ی دەریخستین، یی دگەل مالباتا خو بوو و مالباتا وی زی دگەل کاروانی کوچه‌رکریا بوو. ژیی بابی وی پینجی و پینج سال و دەیکا وی پینجی و دو سال و براهەکی وی د ژیی بیست و دو سالییدا و برایی دی سنیلەکی پازده سالی بوون. هه‌روه‌سا خویشکا وی یا شوپکری یا بیست و دو سالی دگەل هه‌ردو بچوکیکی خو کو ژیی تیکی ساله‌ک و یی دویی دو سال و میری وی یی سیه سالی ژی دگەل بوون. له‌شکەر و جەندرمیت تورکی ب دلەکی رهق به‌ربوونه مالباتا وان یا مەزن و ژ وار وارگه‌هیت وان راته‌قاندن شه‌لاندن و کوشتن، ژ وان ئەو قورتالبوویی ئیکانه بوو. پشتی وی زنجیرا زۆم و زۆریا ل دایاب و خویشک و برایت وی هاتیه کرن دیتی و د عینی وان گافادا خویشکیکی وی ییت هیشتا کچ هاتینه راخراندن دا به‌ن چەند مێتره‌کا ژ وان دویر ته‌عداریی لیکه‌ن و کریتکه‌ن، ئو ئەو د نه‌چاربوون گوهداریا قیری و هه‌وار و گریی وان بکه‌ن، دەمی بو خو هیفی ژ قه‌ساب و کریتکه‌ریت خو دکر ره‌حمی پی به‌ن، به‌لی هیفییت وان نه‌دگه‌هشتنه چ عه‌ردا، ئەف زۆم و زۆریه ل خویشکیکی وی ده‌اته‌ن کرن و ژ وی نه‌ده‌ات هاری خویشکیکی خو بکه‌ت و د تانیجیت. ئو ب چاقیت خو دیتی دەمی ده‌فی بفری دبرسقی و داوه‌شیایه سه‌ری برایی وی یی مه‌زن بیستودو سالی و سه‌ری وی که‌لاستی کریه دو فرقه و به‌ری ژ سه‌م و به‌عجینا وی ده‌ده‌سه‌ریا ل ده‌ردوریت وی ب سه‌ری مالباتا هاتی هشیاربییت دربه‌ک ژ پشتقه ب سه‌ری که‌فتی و نه‌هشبووی و که‌فتیه نافی که‌له‌خیت قۆرباتی ل وان درا به‌لاقبووین، دو رۆزا بیی های ژ خو هه‌بییت ل نافی که‌له‌خا ما، ئو وه‌ختی های ژ خو بووی نه‌چاربوو که‌له‌خی برایی خو یی سه‌ر وی هاتیه دادان ژ سه‌ر خو قه‌لپده‌ت، دا بشیت رایته‌فه و سه‌ر و ده‌ست و رانی وی دبرینداربوون و جلکیکی وی ژ خوینا وی و براییت وی دسۆربوون. ل نافی که‌له‌خا گه‌ریا به‌لکی سه‌ر هنده‌کیکی ژ مرنی فه‌لتین هه‌لبییت، به‌لی پا ئەو هیفییت وی زی دخرشبوون و چ پیقه نه‌هات. بدویف سه‌ری خو

فه‌رمانیت ئیمزایا وه‌زیری به‌ره‌فانیی (ئه‌نوه‌ر پاشا) ی و وه‌زیری کاروباریت نافخویی (طه‌لعه‌ت پاشا) ی یی لسه‌ر ده‌ستی شاگردی ئەرمه‌نی ل به‌رلینن هاتیه کوشتن لسه‌ر هه‌ی، ئەو چەند گرۆفه‌کریه.

چنکی کتییی پروتوکولیت روینشتنیت دادگه‌ها تاوانا ل به‌رلینن تیدا هه‌نه، ئو هه‌مارا به‌ره‌پریت وی گه‌هشتیه ۴۷۲ به‌ره‌پریت ژ خلولاها نافنجی، فیجا من هنده‌ک شه‌هده‌بییت د پروتوکولیت دادگه‌هەن دا هاتینه نفیسین ژیگرتن، دا وه‌کی گرۆفه‌کی لیبه‌ین، دا کارکنیا براندنا بکوم یا ملله‌تی ئەرمه‌نی پی به‌یتیه سه‌خه‌تکرن.

کریاریت کوشتنا (طه‌لعه‌ت پاشا) ی، وه‌زیری کاروباریت نافخویی یی حکومه‌تا (ئیتیحاد و ته‌ره‌قی) یا تورکی، ئەوی ره‌فیه ئەلمانیا و ل به‌رلینن ئاکنجیووی و لسه‌ر ده‌ستی شاگردی ئەرمه‌نی (سۆگۆمون ته‌هلیریان) ی هاتیه کوشتن ب وی چەندی ده‌ینه کورتکرن، کو وی ل به‌رامبه‌ری دادگه‌ها به‌رلینن ب ده‌فی خو په‌ژراند، وی (طه‌لعه‌ت پاشا) کوشتیه و شاه‌دیته‌ گۆنه‌هکه‌ر ب چاقیت خو دیتی هه‌کو ل جاده‌ه‌کی ژ جاده‌دیت به‌رلینن گۆله به‌ردایینه که‌سی هاتیه کوشتن ئەو چەند سه‌راستکریه.

دبیت خاندەهان ئەفی دۆزی وه‌کی دروارا پیکه‌گریدانا فیلمه‌کی درامی ببینیت، یی نفیسه‌فانی وی شیای تیدا وه‌سا سه‌ره‌که‌فیت کو وه‌لیبه‌یت گه‌له‌ک شه‌وق و گه‌رم و گۆر تیدا هه‌بییت، کو ئەگه‌ریته‌ بابه‌تی و میژوویی و هنافی (سایکولوجی) و مرۆفایینی ییت ئەو پیشقه‌چوونیت بالکیش ژی چیبووین مرۆف بخۆفه حیه‌تیکری، ئو هه‌ر ئەو (حوبکه - دروارا) پیکه‌گریدانا فیلمی درامی) یه قۆربانی غه‌در لیته‌تیه کرن (طه‌لعه‌ت پاشا)، کریه گۆنه‌هه‌باره‌کی ده‌ستییت وی ب خوینا ملیون و نیف ئەرمه‌نییت بی گۆنه‌ه پیسبووین و قۆربانی کوژه‌ک (سۆگۆمون ته‌هلیریان) کریه قۆربانه‌کی ئەرمه‌نی یی بی گۆنه‌ه و ب ره‌نگه‌کی عه‌جیب ژ قه‌سابخانن قۆرتالبووی.

سۆگۆمون ته‌هلیریان ئەو جه‌حیلی ئەرمه‌نی یی د ژیی هه‌ژده سالییدا، خه‌لکی باژیری ئەرزینجیان، دەمی له‌شکه‌ریت له‌شکه‌ری تورکی و توخمیت

ل خەربۆتئ قەومی.. من دەستویری ژ هەڤالیت خۆ خازت و ئەز جارەکا دی ب دزیڤه چوومه ئەرزنجائئ.. ئو من مالا خۆ یا هەرفاندی نیاسی، وهختئ من خانیئ مە یئ هەرفاندی دیتی و بەرئ خۆدایه جلیکت کەڤنیت دەیکا خۆ و خویشکیت خۆ من دیتین طەب هاتنه من و های ژ خۆ ئەما، پشتی طەبئ ئەز بەردایم، ئەز رابووم من ئەو جەئ بابئ من پاره و زێر تیرا ڤهشارتین هەلکولا و ئەو زێر و پاره ئینانەدەرئ.. پشتی هنگی زڤریمهڤه گوندئ کورد، ل دێرسمئ و من هەڤالیت خۆ دیتن.. ئو ئەم هەرسئ ب ریکا چیا و جەئ ئاسئ چووینە ئیرانئ.. ئو من هەندەک دۆکۆمینت ژ ریکخستنهکا ئەرمەنی ل ئیرانئ ب دەست خۆ ئیخستن.. ئو ب هاریکاریا جالیئا ئەرمەنی ئەز چوومه جنیڤ و پاشی چوومه فرەنسا، ئو پشتی هەيامهکئ دیار هاتمه بەرلینئ، پشتی من زانی کو کارکنیکەر (طەلعت پاشا) ل ریرئ دژیت...)*

روینشتنیت دادگەهکرنا (سۆگۆمون تەهلیریان) یئ ب گونەها کوشتنا کارکنیکەر (طەلعت پاشا)ی، وهزیرئ کاروباریت ناڤخۆیی ل حکومهتا ئیتیحاد و تەرەقی یا تورکی، گونەهبارکری، گەلەک خافلهتی (مفاجئە)یت قانونی و دادقانیئ ییت تیدا هەین. ئەو روینشتن ییت بووینە هەندەک دۆکۆمینتیت میژوویی ییت بەرکەفتی ل سەر کارکنیا قەرنیا بکوم یا مللەتئ ئەرمەنی و بۆ هەمی مەڤالینییئ ژئ. ئو هەرەسا گروڤهکئ دۆکۆمینتکریه ل سەر دەورئ کوردا د قۆرتالکرنا مالبایت ئەرمەنی دا ب تمامی ژ وی دەردەسەریا مەڤالینییئ... ئەڤ دادگەهکرنا ب راستی بوو دادگەهکرنا کا دیرۆکی یا حکومهتا ئیتیحاد و تەرەقی یا تورکی یا بانگئ مۆدیرنیئ و مەدەنیەتئ هەلدیئر!!!

ژ وان شەهەدی و دۆکۆمینتیت د پڕۆتوکۆلیت دادگەهیدا هاتینه قەید کرن، حەزەکیەن ب رەنگەکئ سڤک بەسەر شەهەدیا ژنکا شاهد (کرستینا تیرزیباشیان) دا بچین، تیرزیباشیان، کابانیا مالییه، ژیی وی بیستوشەش سالن. شەهەدیا وی ل بەرپەرئ

کەفت و برینیت خۆ دگەل خۆ راکیشان، بیی کو بزانیت، کا تشتئ بەسەری هاتی کابویس بوو و یان یا دبینیت راستیه یان نا! نەدزانی دئ کیڤه چیت، چنکی دترسیا لەشکەر یان جەندرمیت تورکی بەسەر وی هەلبەن و وی دگەل وی بکەن یا ب سەرئ مالباتا وی ئینای.. سەروکئ دادگەهئ پشتی گونەهکەر ژ قەسابخانئ قۆرتالبوو، ژئ پرسى و ئەڤ دانوستاندنا بهیت ل ناڤهرا وان چیبوو:

((سەروکئ دادگەهئ: ئانکو چ ژ تە نەدەهات و تە چ نەبوو، تە پشتی هنگی چ کر..؟

گونەهکەر: ئەز چوومه گونەهکی ل ناڤ چیا، ئو ل ویرئ پیرەژنەکا دانەمر هەبوو و ئەز حەواندم، ئو وهختئ برینیت من چیبووینەڤه، وان گۆتە من کو ئەو نەشین هەيامهکئ درێژتر من بحەوینن و لنگ وان مینم، چنکی حکومهت وهناکەت و چ کەسئ ئەرمەنەکی بحەوینیت دئ هیتە بسپیکێڤه کرن.

سەروکئ دادگەهئ: ئەرئ ئەوئیت تو حەواندی ئەرمەن بوون..؟

گونەهکەر: کورد بوون.

سەروکئ دادگەهئ: تو ژ ویرئ کیڤه چووی..؟ گونەهکەر: ئەو هەندەک مەڤالیت خۆشمرۆڤ بوون. کوردا شیرەت ل من کر بچمه ئیرانئ، جلیکت کوردی دانە من، چنکی جلیکت من دگەڤن بوون و ب خوینی دپیسبوون، من ئەو سۆتن.

سەروکئ دادگەهئ: بەلئ پا تە چ پاره نەبوون... تو ب چ دژیا؟

گونەهکەر: ب تشتئ خەلکی بخیرا خۆ ددا من.

سەروکئ دادگەهئ: چەند وهخت پێڤه چوو، حەتا برینیت تە چیبووینەڤه؟

گونەهکەر: نیزیکی بیست رۆژا حەتا هەیفه کئ.

سەروکئ دادگەهئ: ل قی هەيامئ درێژئ تو ل ویرئ مای، ل کیرئ جەئ ئاکنجیوونئ ب دەست تە کەفت؟

گونەهکەر: ئەز نیزیکی دو هەیفه لنگ مالباتهکا کوردا مام، ل دێرسمئ. ل ویرئ دو کەسئ دی ییت ئەرمەنی، ییت وهکی من بۆ خۆ دەرڤین گەهشتنه من، ئو ژ وان من زانی کو قەسابخانەکا دی ژئ یا

ژنکا شاهد: نه.

سه‌روکۆ دادگه‌هۆ: ئه‌ری ئه‌و جهۆ کاروانیته ده‌ریخستی بچنی هاته دیارکرن..؟
ژنکا شاهد: تقیابا ئه‌م چوو باینه ئه‌رزینجانۆ.
سه‌روکۆ دادگه‌هۆ: تقیابا تو دگه‌ل کیژان کاروانی
مشه‌ختبای..؟
ژنکا شاهد: دگه‌ل یۆ دویۆ.

سه‌روکۆ دادگه‌هۆ: بۆ مه‌ بیژه‌ کا هژمارا کاروانی
چهند بوو، ئو چاوا کریار هاته کرن و هوین
گه‌هشتنه کیری و چ قه‌ومی..؟
ژنکا شاهد: هژمارا که‌سیت مالباتا من ۲۱ بوون سی
ییت ژۆ ماین..

سه‌روکۆ دادگه‌هۆ: کاروانۆ هه‌وه یۆ چهند بوو
(چهند که‌س بوون - ترجومان؟)
ژنکا شاهد: یینجسه‌د مالبات بوون.
سه‌روکۆ دادگه‌هۆ چاوا که‌سیت مالباتا ته‌ هاتنه
کوشتن..؟

ژنکا شاهد: مالباتا مه‌ ژ (۲۱) که‌سا پیده‌هات. مه‌ سی
عه‌ره‌بانیت گا دکیشن کریکرن، ئو هندی ئه‌م شیاین
هه‌لگرین مه‌ تشت دگه‌ل خۆ برن. خارن و پاره، یا
ژ مه‌قه ئه‌م دی چینه ئه‌رزینجانۆ. بابۆ من و سی
برا، یۆ ژ هه‌میا مه‌زنتر یۆ (۳۰) سالی بوو، ئو سی
کوپر، ژ یۆ یۆ بچویک شه‌ش هه‌یف بوون. خویشکا
من یا شوپکری دگه‌ل میری خۆ و شه‌ش بچویکیت
خۆ دگه‌ل مه‌ بوون، یۆ ژ هه‌میا مه‌زنتر یۆ (۲۲)
سالی بوو. من ب چاقیت سه‌ری خۆ ته‌لافتنا هه‌میا
دیت، ژ وان هه‌میا به‌س سی مان و هاتنه قۆرتالکرن.
ئه‌ز سویندخۆم کو هه‌می ب فه‌رمانیت سته‌مبولۆ
هاتنه کوشتن.

سه‌روکۆ دادگه‌هۆ: ب چ ره‌نگ؟

ژنکا شاهد: وه‌ختۆ ئه‌م ژ باژیری ده‌رکه‌فتین و
گه‌هشتینه ده‌رکه‌هیت (که‌لا ئه‌ره‌زه‌روم)، جه‌ندرمه
هاتن ئه‌م یوغله‌مه کرین (ته‌فتیشکرین)، ل چه‌کی
و کیرکا و سه‌یوانیت بارانۆ دگه‌ریان، ئو تشتیت
دی ییت وه‌کی وان ژ مه‌ ستاندن و هه‌لگرتن. ئه‌م
ژ ئه‌ره‌زه‌رومۆ گه‌هشتینه (بایورت). ده‌می ژ فی
باژیری بوورین، مه‌ گزرتیت که‌له‌ختیت لسه‌ریک

۱۸۸ی ژ کتیبا اپرسا براندنا ئه‌رمه‌نا به‌رامبه‌ری دادگه‌ها
کارکینیا - مسأله‌ ایاده‌ الارمن أمام المحکمة الجنائیه
(دادگه‌ها ئیمپراتۆریا ئه‌لمانی - محکمة الإمبراطوریه
الألمانیة) ل به‌رلینۆ { ب ئه‌قا به‌یت ده‌سپیکریه:
پشتی ب سویندا قانونی سویندخاری:

((سه‌روکۆ دادگه‌هۆ: تو چ لسه‌ر فی کریاری دزانی؟
ژنکا شاهد: چوننه (مه‌ره‌ما شاهدۆ کریارا کوشتنا
طه‌لعه‌ت پاشای ل به‌رلینۆ بوو).
به‌ره‌قان فۆن گوۆردۆن: هیشیکه‌م لسه‌ر قه‌سایخانۆ
ژ شاهدۆ بپرسن، ئو به‌ری هه‌می تشتا ژۆ کا ل
وه‌ختۆ شه‌ری ل وه‌لاتۆ خۆ بوو یان نه‌ه، و ل کیری
دژیا؟

ژنکا شاهد: ئه‌ز یا ل باژیری ئه‌رزورۆمۆ ئاکنجیبووم.
سه‌روکۆ دادگه‌هۆ: ئه‌ری ئه‌ف باژیره وه‌لاتۆ ته‌یه..؟
ژنکا شاهد: به‌لۆ.

سه‌روکۆ دادگه‌هۆ: مشه‌ختکرن ل ویری قه‌ومیه..؟
ژنکا شاهد: ل هه‌یفقا تیرمه‌ها سالا ۱۹۱۵ی هه‌می
خه‌لکۆ ویری خرغه‌کرن. ئو گوۆتۆ تقیبا ژ باژیری
ده‌رکه‌فن.

سه‌روکۆ دادگه‌هۆ: ئه‌ری تیریش ل ویری چیبوون،
ب ره‌نگه‌کۆ وه‌سا کو ئه‌رمه‌نا نه‌چارکه‌ن کوچه‌ریبن..؟
ژنکا شاهد: ل ده‌سپیکۆ جه‌ندرمه‌ و فه‌رمانبه‌را
زه‌نگینیت باژیری ئاگه‌هدارکرن، پشتی هینگۆ گوۆته
مه‌ لازمه هوین ژ باژیری ده‌رکه‌فن، چنکی دی باژیر
قبه‌ر شه‌ری که‌فیت و پیدفیه ژ مروقتیت سفیل به‌یتته
قالاکرن. به‌ری هه‌شت روژا زه‌نگین ئاگه‌هدارکربوون،
به‌لۆ هندیکه ییت دی بوون سه‌عه‌ته‌کۆ به‌ری
مشه‌ختکرنۆ هاتنه ئاگه‌هدارکرن. پاشی مه‌ زانی کو
ئو تشت ژ خاپاندنه‌کۆ پئغه‌تر نه‌بوو، ئو پئدقیبوو
به‌س خه‌لکۆ ئه‌رمه‌ن ژ باژیری به‌ینه ده‌ریخستن.

سه‌روکۆ دادگه‌هۆ: ئه‌ری خه‌لک هه‌می پیکغه‌ ب
ئیکجار ژ باژیری ده‌ریخستن..؟
ژنکا شاهد: چار جارا.

سه‌روکۆ دادگه‌هۆ: ب چار کاروانا؟

ژنکا شاهد: چار کاروان د هه‌شت روژادا.

سه‌روکۆ دادگه‌هۆ: ئه‌ری ئه‌ویت گیروبووین زانی
چاره‌یی کاروانیت به‌ری وان چ بوو..؟

ژنکا شاهد: هه‌می ب بفره کوشتن و ژ ریکۆ ده‌ریخست و هافیتنه د رویاریدا.

سه‌روکۆ دادگه‌هی: ژ راستا ژنک و زه‌لام هه‌می ب فی ره‌نگی فه‌کوشتن:

ژنکا شاهد: به‌س زه‌لام ب فی ره‌نگی کوشتن. وه‌ختی پیچه‌کۆ دنیا طاری‌بووی، جه‌ندرمه‌هاتن کچک و ژنکیت ژ هه‌میا جانتر ژیکگرتن و برن دا بینه ژنیت وان. جه‌ندرمه‌ک هاته‌نک من ژ و دفا من ببه‌ت بکه‌ته‌ژنا خو. ئه‌ویت لسه‌ر وی چه‌ندی ب ده‌ست وانقه‌نه‌چووین و خو ته‌سلیمی وان نه‌کری. ددانه به‌ر سنگیا و زکیت وان ددراندن و ژیک فه‌ده‌رکرن، خو ژنکیت به‌مله‌زکیت وان ده‌اتنه‌دراندن و بچویک ژ هنافیت وان ده‌ردتبخستن و دفراندنه‌وار!!! (د هولا دادگه‌هیقه‌ره‌بالغ و شه‌مه‌ته‌کا مه‌زن چیوو)

ژنکا شاهد: ده‌ستی خو بلندکته‌ت و دیژیت: (سویندخۆم ئه‌ز راستی دیژم).

سه‌روکۆ دادگه‌هی: تو چاوا شیای خو قورتالکه‌ی؟ ژنکا شاهد: سه‌ری برایی من ژ بری، وه‌ختی من ئه‌ف دیمه‌نه‌دیتی، ئو ده‌یکا من که‌فته‌عه‌ردی و دگافیدا رح دسه‌ردا چوو، پشتی هنگۆ تورکه‌ک هات دا من ببه‌ت، دفا ببه‌ ژنا وی، پشتی من قه‌بیلنه‌کری وی بچویکۆ من ژ من ستاند و فراند. سه‌روکۆ دادگه‌هی: تو چاوا ژ فی به‌رته‌نگافی ده‌رکه‌فتی؟

ژنکا شاهد: من ژ دویره‌ دویکله‌ک دیت یا بلندبیت، فیجا من قه‌ستا وی دویکلی کر، ل ویری من برایی خو و ژنرا خو یا به‌مله‌ و یا نیزیکی بوو بچویکبیت دیتن، ئو ل ویری گۆته‌من، پدقیه‌ فی ئیقاری ژ قیری بچین، مه‌چ چاره‌نه‌بوون و دنه‌چاربووین وی (ژنبرایی) ل ویری به‌یلین، چنکی یا به‌مله‌بوو.

سه‌روکۆ دادگه‌هی: پاشی هوین گه‌هشتنه‌سامسیک، هوین چه‌ند بوون؟

ژنکا شاهد: نیزیکی (60) که‌سا.

سه‌روکۆ دادگه‌هی: ئو ژ مالباتا ته‌؟

ژنکا شاهد: باب و دو برا و ئه‌ز.

کومکری دیتن و نه‌چاربووم ب پیت خو دسه‌ر که‌له‌خارا بچم و خوین ب پیت منقه‌ نویسیا.

سه‌روکۆ دادگه‌هی: ئه‌ری ئه‌و که‌له‌خ ییت وی کاروانی بوون، یی به‌ری هه‌وه‌ ژ ئه‌رزه‌رومی هاتی؟ ژنکا شاهد: نه‌ه. ئه‌فه‌که‌له‌خیت خه‌لکۆ بایورتی بوون، پاشی ئه‌م گه‌هشتینه‌ئهرزینجانی، سوژا جه‌یت نفستنی دابوو مه‌، به‌لی پا وان وه‌نه‌کر خو ئه‌م ل ویری راهه‌ستین ژ، وه‌نه‌کر خو ئافی ژی فه‌خۆین، ئه‌م نه‌چارکرین گایا بده‌ینی و ئه‌و ژ هازۆتنه‌چایا.

سه‌روکۆ دادگه‌هی: ئه‌و قه‌ساپخانا مروفتیت ته‌ لی هاتینه‌کوشتن چاوا چیوو؟

ژنکا شاهد: هه‌می پیکفه‌گریدان و هافیتنه‌د ئافیدا.

سه‌روکۆ دادگه‌هی: ته‌ چاوا ئه‌فه‌زانی..؟

ژنکا شاهد: من ئه‌و ب چافیت سه‌ری دیت.

سه‌روکۆ دادگه‌هی: کو وان زه‌لام هافیتنه‌د رویاریدا..؟

ژنکا شاهد: به‌لی. ئه‌و هه‌می هافیتنه‌د رویاریدا، ئو ئافا رویاری ژی هند یا دژواربوو، کو وی هندی هافیتینه‌تیدا د ئاف خو وه‌رکرن و برن.

سه‌روکۆ دادگه‌هی: ئو پا چ ل وان هات، ئه‌ویت ماين؟

ژنکا شاهد: مه‌کره‌هوار و کره‌گری و ئیدی مه‌ نه‌زانی کا پدقیه‌چ بکه‌ین، به‌لی پا وان وه‌نه‌کر بکه‌ینه‌گری و دگه‌ل قۆتان و شه‌لاندنی ئه‌م هازۆتین. سه‌روکۆ دادگه‌هی: کۆ ئه‌ف تشته‌کر..؟

ژنکا شاهد: سیه‌جه‌ندرمه‌ و ده‌سته‌که‌کا له‌شکه‌را.

سه‌روکۆ دادگه‌هی: ئو د وان هیس و به‌یسارا هوین قۆتان؟

ژنکا شاهد: به‌لی.

سه‌روکۆ دادگه‌هی: پشتی هنگی چ ل مروفتیت ته‌ قه‌ومی؟

ژنکا شاهد: ئه‌م دگه‌ل هندی تشتیت شیاین هه‌لگرین گه‌هشتینه‌مه‌لاتیا، ل ویری ئه‌م برینه‌چیا، زه‌لام ژ ژنکا فه‌ده‌رکرن، ئو نیزیکی ده‌ه‌میتر ژ زه‌لاما دویربووین و ژنک دشیان یا دقه‌ومیت ب چافیت سه‌ری خو بینن.

سه‌روکۆ دادگه‌هی: چ ل زه‌لاما هات؟

سه‌روکی دادگه‌هی: ئانکو هه‌ما تو بخۆ گه‌هشتیه (سامسیک)ی؟

ژنکا شاهد: به‌لئ، ل ویرری باب نه‌ساخوو، ل قیرری فه‌رمان هات، کو دشیاندا نینه ییت نه‌ساخ دگه‌ل مه‌به‌ین، به‌لکی ییدقیه وان به‌افئژنه د ئاقدیدا. ئینا بابی من ژ خیفه‌تیی دهرکه‌فت، به‌لئ پاشی برایی من نه‌و زفرانده‌فه، به‌لئ پا هه‌ر ل وئ شه‌فئ باب مر.

سه‌روکی دادگه‌هی: ئو هه‌ردو براییت ته؟

ژنکا شاهد: مانه‌ ساخ.

سه‌روکی دادگه‌هی: ئه‌رئ ئه‌فه راستیه؟ مانه‌ خیاله؟

ژنکا شاهد: ئه‌ف تشتی من فه‌گیرای هه‌می راستیه، ئو هیشتا ژی کیمتره ژ راستیی، یا قه‌ومی گه‌له‌ک ژ قئ خرابتره.

ژنکا شاهد: ئه‌ز نه‌شیام ل سامسیک مینم، لازمبوو ئه‌م چوو‌باینه (سوریچ)ی و ل دویماهیئ ئه‌م برینه چیای و و تشتی دویماهیئ ژی قمه‌ مای ژ مه‌ ستاند. سه‌روکی دادگه‌هی: هینگی هه‌وه به‌رپرسیاریا فان قه‌بچه‌تا دکره‌ سه‌ر کی؟

ژنکا شاهد: ئه‌و چه‌ند هه‌می لدویف فه‌رمانییت (ئه‌نوه‌ر پاشا)ی به‌سه‌رئ مه‌ هاتن و له‌شکه‌را کوچبه‌رکری نه‌چارکرن بکه‌فنه سه‌ر چوکا و هیتافا ((بژیت پاشا)) بده‌ن، چنکی پاشای ده‌ستویری دا وان میننه‌ ساخ (لئینه‌ک که‌فته هولئ)!!!)★★.

ئه‌ف شه‌هده‌یه بئ شک دیاردکه‌ت کو ژ لایی حکومه‌تا ئیتیحاد و ته‌رقیی یا تورکی فه‌ بو کارکنیا قپرکنا بکوم ل دژی ملله‌تئ ئه‌رمه‌نی پلانه‌ک هه‌بوو، ئو ب ره‌نگه‌کی به‌رنامه‌ بو داریتی و ریکخستی کریه، ژ به‌ر کو ترسه‌کا دروست ژ لایی توخمئ ئه‌رمه‌نی فه‌ لسه‌ر رژیما هه‌ی هه‌بوو. به‌لئ هندیکه ئه‌و گۆتگۆتکن ییت ده‌ینه‌ کرن کو ئه‌و قۆربانی فه‌رپژا بکرو بکیشییت نفسه‌ه‌بینیا ل نافه‌را ئه‌رمه‌ن و بسورمانانه، ئه‌و گۆتگۆتکه‌که نه‌ یا دۆکۆمیتتکریه، چنکی کوشتنا ملیون و نیقییت مرؤفا ب قئ ریک ریکخستی ژ لایی تیکینه‌ییت جه‌ندرها و له‌شکه‌ریت تورکی فه‌، لدویف قئ سه‌خله‌تکرئئ وه‌کی کارکنیه‌کا براندنا بکوم ده‌یتته وه‌رگرتن.

ده‌همه‌ن:

کارادیچی لئ هاتینه دادگه‌هکرن. رادؤفانی ل روینشتنا دویماهیئ یا دادگه‌هئ، ل ناف هولادادگه‌هئ بیکه‌کن ژه‌هرئ فه‌خار و خو کوشت. فان هه‌یاما ده‌وله‌تا سودانئ ژئ بریاردايه (عومه‌ر سه‌سن ئه‌له‌شیر)ی بده‌نه‌ف دادگه‌ها دادفانیا نافده‌وله‌تی یا لهای. وه‌سا دیاره حکومه‌تا ئیراقئ یا پشتی ۲۰۰۳/۴/۹ئ هاتیه ئافاکرن، نه‌دؤیا سه‌دام ل لهای به‌یتته دادگه‌هکرن، دا براندنا بکوم یا ب چه‌کن کیمیای ل چه‌له‌بچه و کریاریت براندنا فه‌لییا و بارزانی و کریاریت ئه‌نفالا ییت تیدا زیده‌تر ژ ۱۸۲ هزار سفیلئت کورد ژ بچویک و پیره‌ژن و پیره‌میر و شل و کوره و سه‌قه‌ت و ژنک و زه‌لامیت کوردا هاتینه ته‌لافتن لسه‌ر نه‌بیتته مال و نه‌که‌فه بن یاری به‌ده‌لفه‌کرنا (ته‌عویراتا). شیعا سه‌دام لسه‌ر کریارا (دجیل) دادگه‌هکر و زوی هه‌لاویست دا لسه‌ر براندنا کوردا نه‌هیتته دادگه‌هکرن.

- (يشْتَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرُّشُولِ) [الأنفال: 1].
ئه‌نفال هه‌می ئه‌و پوره‌یه یئ بی شه‌ر بسورمانا ژ موشرکا ستاندی و بده‌ست که‌فتی، ژ متای و که‌وال و ئامیره و چه‌ک و هه‌می تشتیت دی ییت ژ وی ره‌نگی، د ئه‌زمانئ عه‌ره‌بیدا زانا دبئژنئ (الفیء) ژئ. ل ئه‌نفالا رژیما فاشی یا سه‌دامی، کوردییت بسورمان ییت کرینه (موشرک) هه‌ر چه‌نده رژیما وی دگه‌ل هه‌رفاندنا ۴۵۰۰ گوند و باژپرکیت کوردستانئ ۴۵۰۰ مالیت خودئ، ییت بسورمانا و فه‌لا هه‌رفاندبوون. ئایه‌ت دبئژیت، کو ئه‌نفال بو خودئ و پیغه‌مه‌رینه، به‌لئ ده‌یتته گۆتن کو سه‌دامی کچیت ئیخسیرکری داینه مه‌زن و سه‌روکه‌شیره‌تیت عه‌ره‌با، ئانکو سه‌ره‌ده‌ریا خودئ و پیغه‌مه‌ری دگه‌ل وان کریه. ئه‌ف دادگه‌ه ب نافئ (دادگه‌ها لهای یا کارکنییت نافده‌وله‌تی) یا نافداره و گونه‌هبارت وه‌کی سلۆبۆدان میلوسوفیچی و رادؤفان

ژیده‌ر

۲۷۲. مقطع من افادة (سوغومون ئه‌لبیریان)، ص ۵۶ - ۶۳. ★★ المصدر المذكور اعلاه: اليوم الثاني للمحاكمة: مقطع من افادة الشاهدة (كريستينه تيرزيباشيان)، ص ۱۸۸ - ۱۹۶.

۱- مسألة إعادة الأرمن أمام المحكمة (أو قضية طلعت باشا). تفاصيل جريمة إعادة الشعب الأرمني أمام المحكمة في برلين- ألمانيا. ترجمة: غسان نعيان. مراجعة: فاضل كريم أحمد. كتاب تتكون من ۴۷۲ صفحة. ★ المصدر المذكور اعلاه: اليوم الاول للمحاكمة: ص ۳۹ -

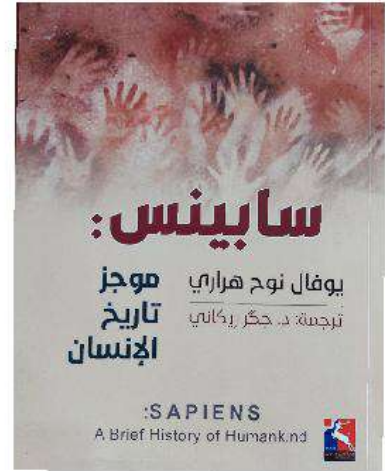
خواندنەكا كورت بۇ پرتووكا

(ساپېنس)

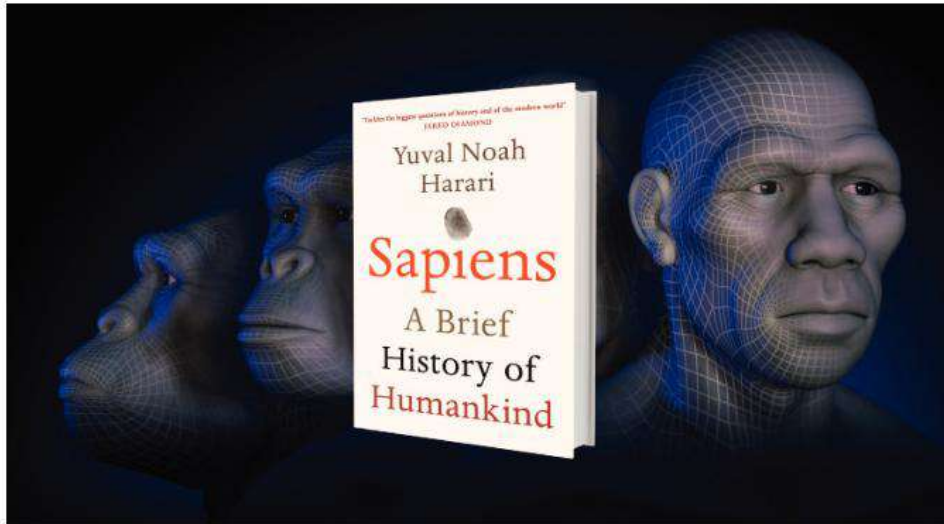
يا نقيسكارى ئيسرائىلى (يوقال نوح ھارارى)

د. ھەوار بەلو

پرتووكا يا تىرى راستىن دىرۆكى و بوويەر و نيكۆلين و تيۆرين زانستىنە. نقيسكارى بزاقا كرىيە ھندەك نەمۇنەبىن زىندى ژ چەرخىن جودا جودا بىنىت، و گەلەك نىرىن و بۇچۇن تىدا دارىشتىنە و مروفى بۇ ھزرگرنەكا رژد قەدخوينن: (ئايا مروفى بناقل چاوا شىيا ل سەر ھەمى تىشتى زال بىت و نەف چەندە بۇ ھازر و پاشەرۆژا مە چ رامان دگەھىنىت؟)

مرۆف (نانکۆ هۆمۆ ساپینس) بوونه وهری ئیکانهیه کو ژ رهگهزی (هۆمۆ)ی بهردهوامی دایه خو. ئەو بوونه وهری ئیکانهیی بناقله ژ نافا هه می جانه وهراندا، کو خودانی مهژییه کی پیشکهفتییه و شیانی ههین بو هزرکرنه کا تیژ و بکارئینانا زمانی ناخفتنی و چاره سهرکرنه ئاریشه یین خو. ئەو بهژنا راستا مرۆفی بناقل هه ی، و شیانی

وی بو بریقه چۆنی ل سهر دوو لنگان، شیانی پی دبه خشن کو ئاقلی خو بکاربینیت بو داهینانا نامیره تین پیشکهفتی و بکارئینانا وان ب ئاوايه کی روژانه.

مرۆفی بناقل خودانی دیرۆکه کا زیده کهفناوه، ئەف دیرۆکه یا د کهله ک قوناغ و چه پ و چیراندا ده ربابووی، و کهله ک پیشکهفتن و شورەش یین بخۆفه گرتین. له ورا ژ بو کو ئەم کورتیه کی ده رباری دیرۆکا مرۆفاتییی بخوینین، فه ره ئەم پیداجۆنه کی بو پرتووکا نفیسکاری ئیسرایلی

(یوڤال نوح هاراری) بکهین ئەوا ب نافی (سایپینس: کورته دیرۆکه که ده رباری نهژادی مرۆفان) کو ل سالا ۲۰۱۱ی ب زمانی عیبری به لاقربوو، و ل سالا ۲۰۱۴ بو زمانی ئینگلیزی هاتییه وه رگیران، و دوه ختی خودا و هه تا نه اژی کارفه دانه کا جیهانییا نه رینی ل هه مبه ری پرتووکی خو یابوو یه.

دیرۆکا مرۆفاتییی یا ل ژیر باندورا سی شورەشین مه زن ده ربابووی: شورەشا زانیی (کو به ری ۷۰،۰۰۰ سالان رویدابوو)، و شورەشا چاندنی (کو به ری ۱۰،۰۰۰ سالان رویدابوو)، و شورەشا زانستی (کو به ری ۵۰۰ سالان ده ستپیکربوو).

فان شورەشان شیان دانه مرۆفی کو تشته کی بکه ت چ شیوازی دی یین ژیانئ نه شیاینه به ری

هنگی وی تشتی بکهن، ئەو ژی ئەوه: کو ئەف مرۆفه شیا هزران په دابکه ت و پشتی هنگی فان هزران پیکفه گریده ت (بو نمونه: مرۆف شییا ئاین و سیاسه تی په دابکه ت). فان هزران شیان دانه مرۆفی کو کونترۆلا عه ردی بکه ت و نه ژادی وی هاندا کو سه رکه فتنی ل سه ر هه می هیژین سروشتی بینیت.

نفیسکار (یوڤال نوح هاراری) پیداجۆنه کا ب مفا ل دیرۆکا هه ری که فنا ره ردوون و عه ردی دکه ت: ئەو دیار دکه ت کو ئەم ئەف مرۆفین نه ا ل سه ر رویی زه مینی دژین، ئەم هه می (هۆمۆ ساپینس) یین. ئەم به شه کین ژ ره گه زی (هۆمۆ)، کو ئەم هه مان خیزاین ئەوا: مه میونکیکن شمانزی و گۆریلایی بخۆفه دگریت. دیژنی خیزانا (هۆمی نیدی).

دیسان ئەم ژ جوړی (سایپینس) یین کو ب راما نا (بناقل) ده یت. و دراستیا خودا هه بوون و په دابوونا جوړی

(سایپینس) ل سه ر رویی زه مینی مینا دلۆپه کتییه ل سه ر ده منامه یا گه شه سه ندنا زه مینی.

به ری پتر ژ ۱۳ ملیار سالان، په قینا مه زن، ماده و ئەنه رژی و ده م و جه د فی گه ردوونیدا په داکرن. و پشتی هنگی ب تیزیکی ۳۰۰،۰۰۰ هزار سالان، ماده و ئەنه رژی قیکرا هه لیان دا کو (ئاتۆمان) چیکه ن، و ئەف ئاتۆمه قیکرا خرغه بوون دا کو (گه ردیله یان) بیننه هه بوونی.

به ری ده وری ۳،۸ ملیار سالان، هنده ک (گه ردیله) قیکرا خرغه بوون و بوونه وهر ل سه ر رویی زه مینی ئینانه هه بوونی.

ئیکه مین (هۆمۆ) ل ئەفریقا به ری ۲ ملیون و ۵۰۰ هزار سالان خو یابوو.

نفیسهری پرتووک
یوڤال نوح هاراری

دەمەکیدا بابکالیڤن وان ب ملیۆنەهان سالان نەشیان وی چەندی بکەن؟

ل پەی نفیسکاری: ئەگەر ئی قی چەندی زمانی مەیه. ئەم بوونەوهرین ئیکانەینە شیان، دەرباری وان تشتین هەبوونا خو نەیی، هزرین خو بکەین و پەیوهندی ب هەفدوو بکەین.

نفیسکار (یوڤال نۆج) دیاردکەت کۆ دبیت مەیموینک ژ ی بشیت پەیوهندی دگەل مەیموینکە کا دی بکەت کۆ شیرەکی ل بەر لیڤا رویاری، لی ب تەنی مرۆڤی بناقل دشیت هزرکەت و تییگەهیت کۆ دشیاندایه ئەف شیرە ب تەنی پاریزەری هۆزا خو بیت نەک زیدەتر.

ئەف چەندە ل پەی نفیسکار (یوڤال نۆج): مە رزگاردکەت کۆ ئەم فەلسەفە، و ئاین، و تۆرین بازرگانی، و سازین سیاسی داھینن، بی کۆ پیشقەچۆنا مە ژ لای جینین مە و ژینگەها مەقە بەیتە سنوردان.

ب نیرینا نفیسکار (یوڤال نۆج) ی: هزر و بیروباوهرین مە، بو نمونە: هەبوونا خودی، مافین مرۆڤی، وەکەهفی، ریک ب مە دەن کۆ هژمارین مەزن ژ کەسین بیانی بینینە هاری خو و ڤیکرا کاربکەین ب ئاواپەکی وەسا

کۆ جۆرین دی نەشین وەبکەن. پرتووک دەیتە سەر بەحسی رۆلی سەرەکیی زمانی و سیستەمی هزرکرنی د رابوون و سەرکەفتنا مرۆڤی بناقلدا بو سەری زنجیرەیا خوارنی، و کا چاوا کاری نیتجری ساخلەتین مە بین بایلۆژیک، و سایکۆلۆژیک و جفاکی دووبارە شیوازرکەنەفە، و چما/ و چاوا مرۆڤی بناقل شیا ب ئاواپەکی مەزن و بەرفرەه هەر کیشوهرەکی تیدا ئاکنجی بووی ئەمان و خرابەتی

بەری تیزیکی ۱۰۰,۰۰۰ سالان، ب کیمی دەوری ۶ جۆرین (هۆمۆیان) ڤیکرا ل سەر روی زەمین دژیان، کۆ: (هۆمۆ ئیریکتاس) و نیاندیرتال ژی بخۆڤە دگرتن. ئەو وەکی مە خۆیادکرن، نەخاسمە مرۆڤی نیاندیرتال، مەژیەکی مەزن هەبوو، و ل سەر دوو لنگان بریڤەدچۆ.

ئیکەمین (هۆمۆ ساپینس) ئانکۆ مرۆڤی بناقل ل رۆژەلاتی ئەفریقا بەری تیزیکی ۲۰۰,۰۰۰ سالان خۆیابوو. لی پشی هنگی ب ۱۳۰,۰۰۰ سالان ژنوی دەستپیکر بەلاڤوو ژ دەرڤە ئەفریقا. ئەفە دەستپیکا دیرۆکا مرۆڤی بوو. کۆ نفیسکاری پیخۆشە، هەر وەکی مە بەری نەا ژی ئاماژە پیدای، ل سەر سئ شۆرەشان پۆلینبکەت:

شۆرەشا زانینی (کۆ بەری ۷۰,۰۰۰ سالان رویداوو) شۆرەشا چاندنی (کۆ بەری ۱۰,۰۰۰ سالان رویداوو) شۆرەشا زانستی (کۆ بەری ۵۰۰ سالان دەستپیکر بوو) مرۆڤی دەستپیکر مینا هەر جانەوهرەکی بو خو ل روک و میشومور و جانەوهرین بچویک گەرییا. ل دەستپیکر، هەمی جۆرین هۆمۆیان ل سەر روی عەردی دژیان، ب تاییەتی ل دەڤەرین ئەفروئاسیای. لی

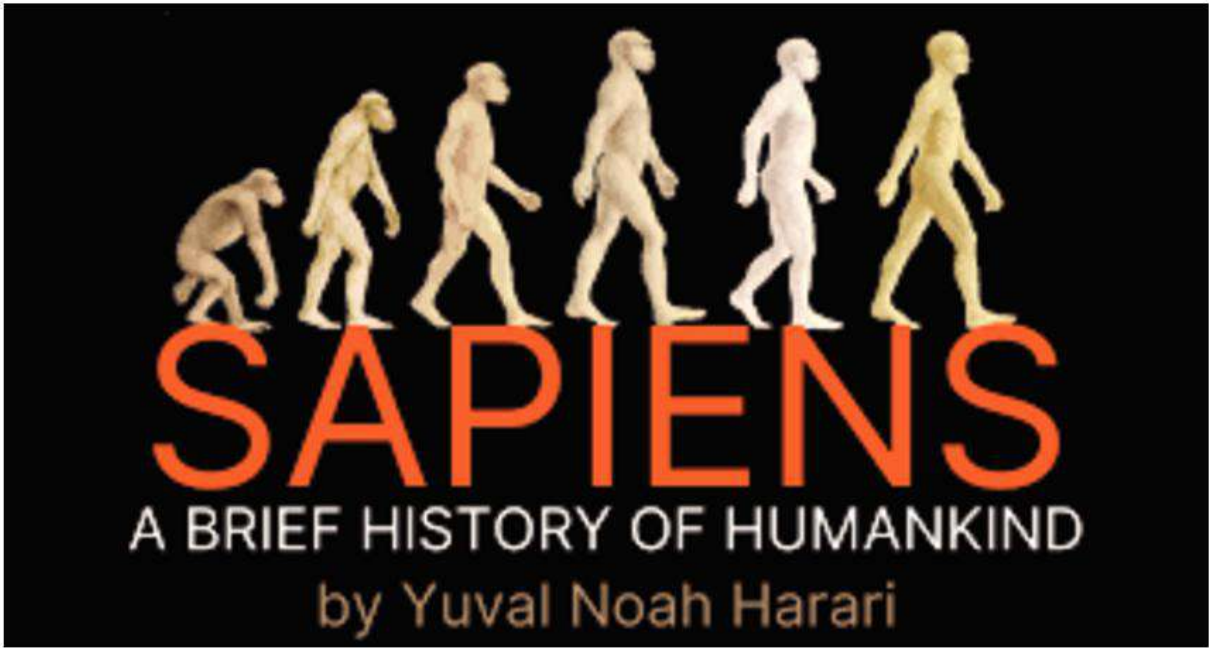
بەری تیزیکی ۷۰,۰۰۰ سالان، مرۆڤی بناقل دەستپیکر ژ جۆرین دی جودا بوو.

بەری تیزیکی ۴۵,۰۰۰ سالان، ئەم ب ئاواپەکی مەزن بەرەلاڤوونە کیشوهرین دی و مە هەمی جۆرین دی بین هۆمۆیان ژناڤرن. ئەفە دەستپیکا ئیکەمین شۆرەشا مرۆڤتی بوو.

دەرباری شۆرەشا زانینی: نفیسکار پرسیارکەت: چما مرۆڤی بناقل ژ نیشکە کێڤە عەرد هەمی تژیکر، د

وەرگێری پەرتوکی بو عەرەبی: د. جەگەر ریکانی

و ئەفسانە و بیروباوەرییان مروڤان ب هژمارین مەزن خرفەبکەت. و ئەف چیرۆک و ئەفسانە و بیروباوەرییە د بوارین ئاکادیمییدا دبێژن (ژیوارین هزرکری). و هەلبەت ئەف ژیوارین هزرکری وەکی درە و خەیاڵ ناھێنە هژمارن چوونکی گروپی هەمی ئێکرا باوەرییا پێ هەی.

ب ئیرینا نفیسکار (یوڤال نوڤ) پشتی شۆرەشا زانی، مروڤ د ژیوارەکی دووڤولیدا ژیاہ: ژیواری ماددی و ژیواری هزرکری.

ل پە نفیسکاری: چوونکی ئەو چیرۆک و بیروباوەریین مروڤین بناقل د ناڤەرا هەڤدوودا پارڤەدکەن چ بنەمایین قنیتی نینە، لەورا د شیانداہ ئەو رەفتارین نوی وەربرگرن و یین کەڤن بگوهرن هەر دەما وان هزروبرین خۆ گوهرین. ئەو ئیدی نەچار نین ب ملیۆنەهان سالان ل بەندا گوهرینەکا جینی ھینن. دەرباری شۆرەشا چاندن: کۆ بەری ۱۰,۰۰۰ سالان رویداو، ب دیتنا نفیسکار (یوڤال نوڤ) ل وی دەمی ئەم شیان ب تەمامی ژ قوناغا لێگەرانا خواری دەربکەڤین و بچینە د قوناغا چاندنیدا و د ناڤ کێلگەهاندا ئاکنجی بین.

تیدا بەرقەرار بکەت.

وەکی نفیسکار (یوڤال نوڤ) ئاماژەیی دەت کۆ ب تەنی مروڤین بناقل شیاہ ل دۆر وان تشتین نەھینە دیتن و بھیستن بناخڤیت، لەورا ژ ئاین، ئەفسانە، چیفانوڤ و وەھم پەیداوون.

ب ئیرینا نفیسکاری: ڤەگیرانا چیرۆک و چیفانوڤان ریدا کۆ مروڤین بناقل ب هژمارین مەزن و ب ساناهی پشکداری و خرفەبوونان بکەن. و ئەف تشتە خالا جوداوازییا مەیە ژ هەمی جانەوهرین دی.

ل پە نفیسکاری: شەپانزی نەشین گروڤین پتر ژ ۵۰ نەفەران چیکەن، و مروڤ دشین گروڤین ۱۵۰ نەفەری ژ چیکەن، لئ ب دیتنا نفیسکار (یوڤال نوڤ) بۆ چیکرنا گروپەکی ژ ڤی قەبارە می زنتر تۆ نەشی پشتبەستنی ل سەر پەیوہندیین کەساق بکە، بەلکۆ تۆ پیدڤی ب تشتەکی مەزنتری هەتا کۆ بشی تشتەکی ب ڤی ئاوی بکە و هژمارەکا هۆسا مەزن یا مروڤان خرفەبکە، کۆ ئیکرا ژ بۆ مەرەمەکی یان ئارمانجەکی کاربکەن.

ل پە نفیسکاری: مروڤ شیا ب ریکا چیرۆک

دوو: چونکی زانست دشیته تییینی و ئالاقین بیرکاری ب تیۆرین تیگه هشتتیقه گریدهت، و پستی هنگی ب ئاوایه کی پراکتیک تاقیکهت و وه کی چاره سه ری بکاریینیت.

بۆ نموونه: ژ که فندا خه لکی هزر دکر کۆ برویسی نیشانئ که رب و تووره بوونا خوداوه ندانه، لئ زانایئ ناقدار (بنجامین فرانکلین) ئەف چهنده، ب ریکا کۆنده کته ری برویسی، ب دره و سه لماند.

ههروه سا به دخوارن و ئیش و مرن ل روژا ئەفرو وه کی ئاریشه لئ دهیته ئیرین و چاره سه ری ژلایئ زانستیقه بۆ دهیته فه دیت، پتر ژ وی چهندی کۆ ب هیقییا خودیقه بهینه هیلان.

ل په ی نفیسکاری: هیشتا زانست ژ لایئ ئەجیندایین ئابووری و سیاسی و ئابینیقه دهیته هاژۆتن، و ئەو کهس و دهزگه هین پاره ی بۆ لیکۆلینین زانستی دهن ئەو بریاری دهن کا دی زانست پیداکیری ل سه ر چ کهت و چ ناکهت.

نفیسکار (یوفال نۆج) دیاردکهت کا چاوا سه رمایه داری و ئیمپریالیزم سه ر بۆ خویابوونا هیژین ئابوورین روژئاقا کیشا و کۆلونیالیزم ل چه رخئ هه ژدی په یادکر. و کا چاوا ئەفرو ئابووریا مه یا هه فچه رخ ژ لایئ سه رمایه داری و بکاربه ریقه دهیته هاژۆتن. و ههروه سا کا چاوا ئەفرو سیسته مین مه یین جیهانی ژناف دچن بیی کۆ وه راره کا بیسنور و رۆله کی زانستی و سه رمایه داری پيشچاف پشته فانی ل داخواری و پیدفیا بیداویا مرو فان بکهت ده رباری ئەنه رژی و خوارن و سامانی.

کیمتر ژ 50,000 سالان، نه ژادی مروقی ب ته مامی هاته گوهرین بۆ سه ر ره وشا مه یا ئەفرو. هه ر شوره شه کا رویدای نه مان و ویرانکر و هزر و ئەفسانه و سیسته مین هزرکرنی په یادکرینه. بۆ نموونه: نیچیرفانیین خرفه کهر هزر و بیر و ژیواری وان گه له ک د جودابوون ژ یین مروقی هه فچه رخ.

نفیسکار (یوفال نۆج) ب جوانی بالآ مه دکیشیته

راسته دقیت چاندنی ژیا نه کا باشتر ب مه به خشیبا، لئ نفیسکار (یوفال نۆج) وه سا دینیت کۆ چاندن مه زترین پرۆسیسا سه خته کاریی بوو د دیرۆکیدا، چونکی چاندنی سه ر بۆ گه له ک ده رده سه ربیان کیشا، راسته چاندنی خوارن زیده کر و ده رته نجام ئەم روژ بۆ روژی زیده تر لیها تین. لئ د هه مان ده مدا چاندن بۆ ئەگه ری په یدابوونا به دخوارنی، و ده رکه فتتا گه له ک جوړین ئیش و ژانان، و زیده بوونا ده مژمیرین کارکرنی و ژیا ره کا قورستر ژ به ری.

ل په ی نفیسکاری: ئەو راستی و سیسته مین نوی یین هزرکری مینا: شاهنشین و هه بوونا خودی و ته خا ئەسلیزاده، ئەوین کۆ ده رکه فتین. ئەفه هه می ریدان و ره واکر نه که بۆ رۆم و زۆرداریکرنی و ته رخانکر و بکارئینانا جه ماوه ربیه، و ده رته نجام ئەف ژیا ره د ناخی مروقیدا دهیته چاندن و خه ملاندن، و ئەم وه سا ب خه له تیقه باوه ردکه یین کۆ ئەفه راستین ره هانه.

ئەف چهنده ژ، ل په ی نفیسکاری، وی واتهی ددهت کۆ سیسته مین مه ل سه ر هنده ک ژیاورین هزری هاتینه ئافاکرن و ئەم نکارین د نافا شیفره یا (دی تین ئەی) دا فه بینین.

پرتووک ئاماژه یی دده ته رۆلی چالاکی په یدابوونا نفیسین و هژماران، کا چاوا ئەو هاریکارین مه زن بوون بۆ پاراستنا داتایان، بۆ نموونه: یاسا، باجه، قهرز و مولکیه تا عه رد و خانیاان.

ده رباری شۆره شا زانستی، نفیسکار (یوفال نۆج) دیاردکهت کۆ پستی شۆره شا زانینی، مروقی به رده وام بزاق کریه فی گه ردوونی تیبگه هیت. واته: مروقی به رده وام بزاق کریه شۆره شه کا زانستی چیکهت. له ورا ژ، ژ بهر دوو ئەگه ران، زانستی پيشقه چۆنه کا مه زن تو مارکر:

تیک: چونکی زانست دانئ ب وی چهندی ددهت کۆ هه ر تیۆره کا هه بیت د شیاندایه روژه کی ژ روژان به ره فاژیا وی بهیته سه لماندن.

هندەك تشت د وهختی خۆدا قەومینه. راستە دیرۆك یا تەقلەه‌ق‌بووییه و بزەحمەتە مەرۆف هەر تشتی بزانیته. لئى گۆمان ژى نینه كو ئەم دشتین هزرا خو دەربارى دیرۆكا مەرۆفاتییى گەلەك بەرفرەه بکەین.

دگەل هەر شۆرەشەكى مەرۆفی بناقل بەهێزتر لئەهاتییە و بەرهمى وى باشتر لئەهاتییە. لئى پرسىار ل قێرى ئەوه: ئایا فئى پێشقه‌چۆنى بەختەوه‌رى بو مە دابنكرییه؟ یان ژى قان شۆرەشین سەرکەفتى ب تەنئى دەرەسەریا تاكى زێدەکرییه، ئەفجا چ ئەف تاكه مەرۆف بیت یان ژى جورین دى یین بوونه‌وه‌ران بن؟ بو نموونه: چیل و بەراز د گوڤین خوڤه ژ مە رزگاربووینه، یان ژى مشك د تاقیگەهین مەدا ژ ئەزیه‌تدانا مە رزگاربووینه؟

پرتووك یا تژی راستین دیرۆكى و بووبەر و لیکۆلین و تیۆرین زانستینه. نفیسکارى بزاف کرییه هندەك نموونه‌یین زیندى ژ چەرخین جودا جودا بنیت، و گەلەك نیرین و بوچۆن تیدا دارپشتینه و مەرۆفی بو هزرکرنه‌کا رژد فەدخوینن: (ئایا مەرۆفی بناقل چاوا شییا ل سەر هەمى تشتی زال بیت و ئەف چەندە بو حازر و پاشەرۆژا مە چ رامانئى دگەهینیت؟)

سەر کۆمه‌کا مه‌زنا راستى و تیۆر و دیتنان، ئەو پێداگیرى ل سەر هەر چەرخەكى دکەت هەتا مو هاریکاریا مە بکەت دا تیبگەهین کا چاوا مەرۆفی بناقل هزرا خو دکر، رەفتار دکر، و دژییا. ب دژیاهییا دیرۆكى، مەرۆفی بناقل د کۆمین فەدەردا دژییا، ئەو ب تەمامى دەربارى کۆمین دى یى بى پیزانین بوو. لئى ب بوورینا دەمى، ئەف کولتورین پرت و بەلاف هیدی هیدی مه‌زنتر و ئالۆزتر لئەهاتن ، ئەو ژى ب ئەگەرئى سئى فاکتەرین سەرەكى: پارە، پیمپراتۆرییهت و ئاین.

نفیسکار (یوڤال نۆج) د پرتووکا خۆدا ل دویف بنیاتى هندەك ئاینان دگەریت، ئەو دیاردکەت کا چاوا مه‌سیحییهت و ئیسلام ل دەستپیکن وه‌كى ریزانین کیمینه بوون لئى پشتى هنگى بوونه ئاینین زال و بەرەلاف.

مەرۆفی بناقل ، هەر وه‌كى د پرتووکیدا هاتییه دیارکرن، ژ پەرستنا رۆحان هاته فەگواستن بو فرەخوداوه‌ندییى و پاشى بەر ب ئیکتاپەرستنتیه چۆ و نها یى بەر ب مەرۆفاتییقه دچیت.

ل رۆژا ئەفرۆ، ئەم هەمى یى هندەك ئیدیۆلۆژیین دەستینشانکرى پارفەدکەین و پشکدارین د تیکه‌هلۆکه‌كى بیروباوه‌ریاندا دکەین مینا دیمۆکراسییهت و سەرماپەدارى و لیبرالیزمى.

- نفیسکار (یوڤال نۆج) بەحسئى گەلەك گوهرینین هەفچەرخ و بەردەوام دکەت، کو دبیت گەلەك یا بزەحمەتە ئەم خو ژئى فەکیشین، بو نموونه: تیکچۆنا سیستەمئى ژینگەها مە، و په‌یوه‌ندییا چالاکیین مە ب دەمژمیرئیه و گریدانا مە ب خشتەیین هەفچەرخین وه‌ختیه. رۆلئى کلاسیکئى خیزانئى و جفاکى د گەل رۆلئى بازاری و دەوله‌تین نه‌تەوه‌یى هاتییه پیکگوهرین. چما ئەم د چەرخەكى ژ هەمى چەرخاندا ناشتیتەر دژین.

ل داویئى دئى بیژین: گەلەك ب ساناهییه ئەم ب هویری ل دیرۆكى میزه‌بکەین، و بزانیین کا چما

ئنتیکه‌ترین.. ئان.. جوانترین په‌ییکا ئه‌قینی

وه‌رگیان: علی حفظ الله

ژ من کرن ل دور خه‌لکی، به‌لئ ته‌ پرسیارا هه‌قژینا خو ژمن نه‌کر؟.. ئه‌فجا ئوففینه‌ک کر و گوت: تو یئ من فهدگه‌رینی بو بیرهاتنیت چووی، یاکو پیتقییه ل قیره هه‌ر مروقه‌ک وان ژبیر بکه‌ت داکو ب خوشی بژیت.. کاودانان ل قیره ئه‌ز نه‌چارکرم وی ژبیرکه‌م و هه‌قژینیی دگه‌ل جوانه‌کئ پیکینم کو هه‌می بزاقیت وی ئه‌ون من که‌یفخوش بکه‌ت ب هه‌می شیانان.

به‌لئ پا خاتونیا من، ئه‌ز گه‌له‌ک یئ داخبا بووم ب وه‌فایا ته‌ له‌وما من گوتئ: هه‌قژینا ته‌ ل ئه‌ردی گه‌له‌ک ژ ته‌ ب وه‌فاتره ژبه‌رکو وی نه‌قیت پشتی ته‌ چ زه‌لامه‌ک ده‌ستئ خو بکه‌تئ و من گه‌له‌ک حه‌ز ژیکر و داخزا هه‌قژینیی ژیکر، لی به‌لئ وی گوت نه‌ وه‌ک وه‌فاداری بو بیرهاتنا ته‌... ل قیره من دیت هیژایی (هیلفیتیوس) یئ دگرنژیت وه‌ک دلپه‌قه‌بوون و گوت: دلئ من یئ ب ره‌وشا ته‌ و وی فه‌... و ل قیره ده‌رگه‌ه‌ فه‌بوو و هه‌قژینا وی ب ژور که‌فت، تو نزانی مه‌نده‌هوشیا من چه‌ند یا مه‌زن بوو ده‌می من دیتی ئه‌و هه‌قژینا من یا ل دنیا یئ وه‌غه‌رکری!.. ل قیره من چاقیت خو په‌رخاندن کو من باوه‌رنه‌دکر ئه‌فه‌ راستیه ئه‌ز دینم!.. ژئ پرسیم: ما ته‌ سویند نه‌خاربوو بو من تنئ بی؟.. ب ساری به‌رسفدا: بو هه‌یاما (29) سالان ئه‌ز بو ته‌ هه‌قژینه‌کا باش بووم ل دنیا یئ، به‌لئ ل قیره ئه‌فه‌ جیهانه‌کا دیتره، من زه‌لامه‌ک دیت کو ئه‌سمانان چاره‌نقیسئ من و وی پیکه‌ه‌ گرئدایه‌...

یا راست بو ته‌ بیژم، ب وی به‌رسقا وی ب وی دلساری هه‌روه‌ک برویسه‌ک ب من که‌فتی، و من هیرش کرئ دا بقوتم ئه‌فجا هشیاربووم ژ وی خه‌ونئ... به‌لئ هیشتا دشیانیت من دایه‌ تولیت خو ژ وی فه‌که‌م و ئه‌ز یئ هشیار.. به‌لکو دشیانیت ته‌ژی دایه‌ تولیت خو ژ هه‌قژینیی خو فه‌که‌ی... ئه‌فجا وه‌ره‌ خوشتقییا من دا پیکه‌ه‌ تولا فه‌که‌ین...

ناقه‌ه‌را سالیت 1778 و 1780 بالیوزئ ئه‌میریکا ل پاریس (بینجامین فرانکلین) چاف ب خاتوین (هیلفیتیوس) بیژنا فیله‌سوفئ مه‌زن (هیلفیتیوس) ئه‌ناقدار که‌فت و حه‌ز ژیکر و داخزا هه‌قژینیی ژیکر، به‌لئ ئه‌و رازی نه‌بوو وه‌ک وه‌فاداری بو بیرنانا هه‌قژینیی خو یئ مری... و ئه‌ف چه‌نده وه‌ک دربه‌کئ مه‌زن بوو ب فرانکلینی که‌فتی کو هاندای په‌یکه‌کئ (نامه‌کئ) بو بنقیسیت و ئه‌ف په‌یکه‌ ژ لایئ گه‌له‌ک دیروکنقیسانقه ده‌یتته هه‌ژمارتن جوانترن و پر ده‌ربرین ترین په‌ییکا فیانی د دیروکا عه‌شقی دا... و دبیزیت:

خاتونیا من یا عه‌زیز.. راستیژیا ته‌ دگه‌ل من ب نیه‌تا ته‌ کو هینی بیژن تاکو دگه‌هیه هه‌قژینیی خو دربه‌کئ گران بوو ب من که‌فتی و نه‌شیم خو لبه‌ر بگرم، له‌وما ژ ده‌ف ته‌ چووم یئ توشبووی و ئالۆز... ئه‌فجا چووم ژ خه‌مه‌کا تال فه‌گوه‌استن بو بئ ئومیدیه‌کا کوژه‌ک، ئه‌فجا من ده‌رمانه‌کئ به‌یژئ خه‌وی خار و ب سه‌د ده‌رد و به‌لا خو گه‌هاندنه‌ نفینا داکو ژ وی راستیا تال ب ره‌قم... و ل وی دا یا که‌سئ دخه‌و دبینیت، من خو دیت ئه‌ز یئ چوویمه جیهانا دیت، ل ویژئ یئ هیری و ب له‌ز و به‌ز وه‌ک وی که‌سئ خوشتقیه‌ک ژده‌ستدای... و ژ نیشکه‌کیفه من مه‌لائیکه‌ته‌کئ جوان دیت لبه‌ر سینگی من، ژ پيشمنقه‌هات و پرسیارا جه‌ئ قه‌ست دکه‌می ژ من کر، ئه‌فجا من گوتئ من دقیت بجمه جه‌ئ فیله‌سوفان. وی گوت.. ل ویرا هه‌نئ ل کناری باخچه‌ی دوو فیله‌سوفیت لی (سقراط) و (هیلفیتیوس).. و ئه‌ز گه‌هاندمه جه‌ئ ئاکنجیوونا (هیلفیتیوس) ی و ئه‌وژئ رابؤفه و ب که‌یف و خوشی پیشوازییا من کر.. و ده‌ست ب پرسیاران کر ل دور شه‌ری و ئاینی و ئازادیئ و ئه‌ز یئ به‌رسقیت وی دده‌م و هه‌می حه‌زا من ئه‌وه ئه‌و راوه‌ستیت ژ پرسیارکرنئ داکو ئه‌ز ژ وی پرسیارئ ژئ بکه‌م یا ئه‌ز ژ پیکه‌مه‌ت وی هاتیم... و ل داویئ شیام ژئ ب پرسیم و من گوتئ: ته‌ گه‌له‌ک ب گرنگی پرسیار

(زاروک و سه‌فیک) که‌قاله‌کی هونه‌رمه‌ندی شیوه‌کاری کورد «محمد خدر رسول»

سیلاڦ کو ڦارکا ره وشنه نهږی گشتی په

هه ژمار ۱۲۵

نیلون = ۲۰۲۱

